

צ'בזטי מזהר"ן
קמא

דף פד: פה.:

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה סז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

יורדות מות, ויונקים ממנה. כי הכבוד והמלכות נפל ביניהם כנ"ל, ואזי היא בחי' רגליה יורדות מות, דהיינו שקיום מלכות דקדושה צריכין לקבל מהם. וע"כ כשישראל צריכין לפעול איוזה תקיפות, לצורך קיום דתינו הקדוש, צריכין לקבל הכה והממשלה ממלכות העכו"ם [1]:

ה וצריך להעלות את הכבוד והמלכות מהם, וזה נעשה ע"י צדקה [2], בבחי' (משלי י) **צדקה תציל ממות** [3], דהיינו שע"י צדקה מעלין ומצילין אותה מבחי' רגליה יורדות מות, ועושין **מצדק צדקה** [4]. כי צדקה היא בחי' ה' חסדים, כי הצדקה היא בחי' חסד, כמושרז"ל (סוכה מט ע"ב) אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה [5], שנאמר [6] **זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד**. וע"י בחי' הח' חסדים [7], ע"יזו מוסיפין ה' ונעשית **מצדק צדקה**; וכנגד זה נזכר בתורה ה' פעמים **צדקה** [8], כנגד הח' חסדים שהוא בחי' צדקה כנ"ל: וזה בחי' (ישעיה מא) **מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו**, מי העיר ממזרח, זה בחי' צדקה. בבחי' (שם מג) **ממזרח אביא זרעך**, בחינות (הושע יוד) **זרעו לכם לצדקה וכו'**. ע"יזו צדק **יקראהו לרגלו**. היינו שע"י הצדקה אזי הצדק קורא את הרגלין, שמעלין את הרגלין מבחי' רגליה יורדות וכו' כנ"ל [9]. וזה בחי' (ישעיה נח) **והלך לפניך צדקך**, דהיינו שהצדק יוכל לילך, היינו בחי' שמעלין הרגלין שהם כלי ההליכה. וזה **והלך לפניך**, לפניך דייקא, כי מעלין את הכבוד והמלכות אל אור הפנים כנ"ל:

ו וזאזי כשמעלין את הכבוד והמלכות, אזי יוצא הכבוד מן הסט"א, מבין העזי פנים הנ"ל, והזור הכבוד אל המביני מדע [10], היפך נפילת הכבוד אל העזי פנים, שהם נקראים [11] **המה רועים לא ידעו הבין**, ועכשיו הזור אל המביני מדע: **וזאזי** כשהזור הכבוד אל המביני מדע, בתחילת ממשלתם נעשה מחלוקת. כי עיקר יניקת האויבים, הוא מן המביני מדע, דהיינו מן המוח. בבחי' (דברים לב) **מראש פרעות אויב**, היינו שמן המוח שבראש, משם נתגלין כל האויבים והשונאים. כי יש בהמוח מותרות, שמן אלו המותרות שבמוח יוצאין השערות [12], ומהם יונקים האויבים. והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמוח, ואזי אין להם יניקה ונופלים: **וזה** בחי' קריחת ראש זקנים, כי בסבי מוחא שקיט ושכיך (כ"ש באד"ר ד' קד"ח ע"ב) היינו שדעת הזקנים צה וצלול, ואין להם מותרות כמות. וע"כ נופלים השערות, כי אין להם יניקה כנ"ל: **וע"כ** ע"י הפירוד שבין השונאים, ע"יזו יש להם אריכת זמן וקיום ביותר [13]. כי הם יונקים עד שיכלה כל המותרות שבמוח, ואזי כשיכלה המותרות, ויהיה הדעת צה וצלול, אזי יפלו, כי לא יהיה להם עוד יניקה. וע"י הפירוד" שיש ביניהם, אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט. וע"כ ע"יזו מאריכין זמן יותר, עד שיגמרו לינק כל המותרות. אבל כשמתחברין השונאים יחד, אזי יונקים הרבה, ואזי יונקים במהרה כל המותרות ונופלים כנ"ל: **וזה**

בחי' שערות קלועין שנמצאין בבני אדם שקורין קאלטינים, שהעולם חוששין לקצצם [14], רק שיפלו מאליהם. היינו כשיש הרבה מותרות כמות, אזי מוטבע בטבע האדם, שיצאו שערות קלועין. כדי שע"י קלועותן והתחברותם יינקו ביותר ויקבלו, ויוכלו לינק כל המותרות הרבה שבמוח. וע"כ אין נקצצין קודם זמנם, כי יוכלו להזיק להמות, ע"י שישאר בתוכו המותרות, ע"י שלא יהי' השערות קלועין לינק אותן: **וזה** בחי' מלמד שנתן בה בינה יתירה. בינה יתירה, היינו בחי' מותרות המוחין, שמשם יונקין השערות, שמשם יניקת האויבים כנ"ל [15]: וזהו וחד אמר מלמד שקלעה לחוה וכו', היינו הך ולא פליגי [16]. כי ע"י מותרות שבמוח שזה בחי' בינה יתירה כנ"ל, מזה בא שערות קלועין בחי' שקלעה לחוה כנ"ל: [17] **וכי הכבוד הוא בחי' חוה**, שהיא הצלע הנ"ל. שהיא בחי' [18] **אם כל חי כנ"ל**: **וזה** בחי' (שמואל א כה) **ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע**, בחי' שערות קלועין הנ"ל, היינו בחי' התחברות השונאים, שע"יזו הוא מפלתם כנ"ל:

ז וזאזי כשבא הכבוד חדש אל האדם, ומלוכב בתוכו נפש דקדושה כנ"ל, צריך לראות להוליד את הנפש בנקל, בלי קישוי הולדה. כי הכבוד היא **אם כל חי כנ"ל** [19], והנפש מלוכבת בה כעובר במעי אמו. ולפעמים כשיש ח"ו בחי' קישוי לילד, יכולין להסתלק שניהם ח"ו האם והולד, דהיינו הכבוד והנפש. או לפעמים נסתלק אחד מהם ח"ו, כפי ענין הקישוי לילד, וצריך לראות להוליד בנקל בלא קישוי: ואח"כ כשנולד הנפש, צריך לגדל את הנפש: וב' בחי' אלו, דהיינו ההולדה והגידול, נעשין ע"י יראה ואהבה, שהם בחי' ב' ידים, יד הגדולה ויד החזקה. כי ההולדה נעשית ע"י היראה [20], בבחי' (תהלים מח) **רעדה אחותם שם חיל כילודה**. ואחר שנולד, אזי מנגדיין אותה ע"י האהבה, בבחי' (בראשית כ) **אלה תולדות השמים והארץ בהבראם**, היינו בהבראם, שהוא לאחר הבריאה והתולדה, אזי מנגדיין אותה ע"י אברהם, שהוא בחי' אברהם, שהוא בחי' אהבה, בחי' יד ימין, וזהו **בהבראם באברהם** כמוכא (ב"ר פ' יב [21]), היינו כנ"ל: **וזה** בחי' (דברי הימים א כט) **ואתה מושל בכל**, היינו בחי' הממשלה והמלכות, בחי' [22] **מלך הכבוד הנ"ל** [23], ששם מלוכב הנפש. **ובידך כח וגבורה**, **ובידך לגדל ולחזק לכל** [24], היינו בחי' ב' הידים כנ"ל. **ובידך כח וגבורה**, זה בחי' יד החזקה. **ובידך לגדל ולחזק**, זה בחי' יד הגדולה. שע"י בחי' ב' הידים אלו, מולדיין ומגדלין הנפש המלוכבת בהכבוד כנ"ל: **וזה** בחי' הצדקה שנתנין אצל ואתה מושל בכל (כמ"ש בכוננות [25]), כי ע"י הצדקה מוציאין ומעלין את הכבוד והממשלה כנ"ל: **וזה** בחי' (איוב כט) **כבודי חדש עמדי וקשתי בידי תחליף** [26]. היינו כשמוניע כבוד חדש אל האדם, אזי צריך להחליף ולהעביר הקישוי ע"י בחי' ידים הנ"ל. וזהו **וקשתי בידי תחליף**. שע"י

תורה אור 14 פסוקים
משלי י (ב) לא יזעילו
אוצרות רשע וצדקה תציל
ממות:
הושע י (יב) ורעו לכם
לצדקה קצרו לפי חסד נירו
לכם ניר ועת לדרוש את
יקוק עד יבוא ויורה צדק
לכם:
ישעיה מא (ב) מי העיר
ממזרח צדק יקראהו לרגלו
יתן לפניו גוים ומלכים ירד
ועו צדקו תרבו קצת נדון
קשתו:
ישעיה מג (ה) אל תירא כי
אתך אני ממזרח אביא ורעך
ומפערב אקפצך:
ישעיה נח (ח) אז יקבע
פשתו אורך ואקנתך מתרה
תצדק ותלך לפניך צדקך
כבוד ותה יאספך:
יגדיל א (ד) וקדים אשר אין
בהם קל מאדם מום וטובי
קראו ומשכילים בכל חקמה
וידעי דעת ומביני מדע
ואשר כח בהם לעמוד בהיכל
המלך וללמדם ספר ולשון
כשדים:
ישעיה נז (יא) והקלבים עזי
נפש לא ידעו שבועה והמה
רעים לא ידעו הכין פלם
לדרקם פנו איש לבצעו
מקצצו:
דברים בחקתי לב (מב)
אשכיר חצי מדם ותרבי
תאכל קשר מדם קלל ושבקה
מראש פרעות אויב:
בראשית ג (כ) ויקרא האדם
שם אשתו חוה כי הוא היתה
אם כל חי:
שמואל א-א כה (כט) ויקם
אדם לרדוף ולבקש את
נפשו ותיתה נפש אדני
צדקה בצדק התיים את
יקוק אלהיו ואת נפש איביו
יקלענה בתוך כף הקלע:
תהלים מח (ו) רעדה אחותם
שם חיל כילודה:
בראשית ב (ד) אלה תולדות
השמים והארץ בהבראם ביום
עשות יקוק אלהים ארץ
ושמים:
דברי הימים-א כט (יב)
והעשר והכבוד מלפניו ואתה
מושל בכל ובידך כח וגבורה
ובידך לגדל ולחזק לכל:
תהלים כד (ו) שאו שגרים
ראשיכם ונקשו פתחי עולם
ויבוא מלך המבוי: (ח) מי
זה מלך המבוי ותה עזי
וגבור ותה גבור מלכותה:
איוב כט (כ) כבודי חדש
עמדי וקשתי בידי תחליף:

כא בתחילת התורה
כב עיין תורה ס' אות ה' ע"י לידה נתגלה יראה
כג פסקא ס'
כד ובדברי הימים-ב ב' כ' ו'
כה תהלים כד ז' ח'
כו באת ב'
כז המשך הפסוק הנ"ל בדברי הימים
כח פרי עץ חיים שער הומירות פ"ה
כט עפרשי ומצודות שם קשתי-איתני. לשון חזק
ותוקף

10 עיין ש"ע י"ח סימן קצח סעיף ו' הגות הרמ"א
ובאר הגולה שם. ועיין משנה מקוואות פ"ט מ"ג אלו
שאין חוצצים קלקי הראש וכו' באיש, גם עיין
ירושלמי שקלים פ"ג הלכה ב' הגבורין מפספסין
בקילקין.
11 נדה מה: כנ"ל בתחילת התורה
12 כולו הכוונה לקטועו הלכנה כשהיה כח"י שני המאומות
הגזולים, ה"ז הכוונה יתירה שקבלה מאלוה שגילה לוהיה
הוא האויב שמקטוע, כי לא רוצה להיות מקבלת מעבלה.
עיין עין חיים שעל לו פסק ב' ויפה עשה שם לוח ב' ד"ה
והשקלא נהח.
13 אלה דברי רבינו ולא לשון הגמ' ועיין לעיל תורה
כג אות א' ובהערה שם.
14 מוהר"ת בתפא
15 * בראשית א' ב'
16 בתרלו-הכירוד

1 הושע י' יב
1 כתבי האריז"ל הנ"ל
2 בראשית טו ו', ושם יח יב, דברים ו' כה, ושם
כד יג, ובבראשית לח כו - צדקה ממני, ועיין
פרפראות לחכמה כאן אות ב'
3 עיין לעיל תורה ל' אות ו'.
4 עיין דניאל א' ד', ע"ש כל הפרק. ועיין כאן
פ"ח אות ג'
5 ישעיהו נו יא
6 עיין ע"ה שער מה פ"א. ועיין תורה סט. ועיין
שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' ד"ה שערות הראש.
ועיין יפה שעה תחילת ביארו על שער הכוונות.
ועיין תורה ל' אות ג'.
7 עיין משנה סנהדרין פ"ה מ"ה
8 בתרלו-הכירוד

8 עיין תורה ב' אות ט'
9 ל"ע מרוב לא יתקן נאכלה שנה פנס, וכן מלנו בתורה
ז ועיי"ש פ"ח. ונכלה שכלן הצדקה הוא הכנה נאכלה. כי
הצדקה מתקן המלכות ונאכלה הוא היתור.
10 עיין זוהר בחוקתי קינ. עיין גם משלי יא ד'
וריקנטי על דברים פרשת ראה עה"פ לא תאמן
לבבך
11 עיין שער אורה ספירה תשיעית ד"ה והמדיה
הזאת נקראת צדיק, ושער הכוונות תפלת השחר
דרוש א', ובספר הלקוטים להאריז"ל סוף פרשת
צוה, ובשער המצוות פרשת ראה מצות צדקה.
12 עיין פרשי' שנותן לבו וכו', והינו כינה ליכא פ"ה סוף
אמא שמואל ככהאריז"ל שנותנה ה' חסדים למלכות לגולה
מלך הצדקה. ועיין ספר המצוות לזקנה לוח כז נתינת לזקנה
בשתי ימים ודיקא והינו בכל לית.

פה: ליקומי

תורה אור 19 סוסקים
משלי כה (כה) מים קרים על
גפם ציפה ושמועה טובה
מארץ מרחק:
ישעיהו כט (יג) ויאמר אֲדֹנָי
יְצַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִי
וּבִשְׂפָתָיו כַּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רַחֵם
מִמֶּנִּי וְתִי וְרָצוֹנִי אֲתִי מִצְוֹת
אֲשֶׁר־מִלְּפָנֶיךָ:
תהלים כה (א) לָדוֹר אֱלֹהִים
יִקְרָךְ נַפְשִׁי אֲשָׁא:
תהלים קד (ו) מִן הַגְּדֵרָה
נִגְסָן מִן קוֹל רַעְמָךְ יִתְפַּוֶּן:
(ח) יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ הַקְּעוֹת
אֵל מַקּוֹם הַיְּסוֹף לָהֶם:
שמות משפטים כד (ו) וְיָרָאָה
כְּבוֹד יְקוֹן אֲשֶׁר
אֲבָלַת בְּרָאשׁ הַהָרָה לְעֵינֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:
שמות בשלח טו (י) וַיְהִי
כַּדְּבַר אֲדֹנָי אֵל כָּל עַדְתּוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּפְגְּנוּ אֶל הַמִּדְבָּר
וַיִּזְחַקוּ כְּבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּעֵינֵיהֶם:
תהלים כט (ג) קוֹל יְהוָה עַל
הַמַּיִם אֵל הַקְּבוֹד הַיְּעָרִים יְהוָה
עַל מַיִם רַבִּים:
ישעיהו יא (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא
יִשְׁחַחֲוּ בְּכָל הַיָּרֵךְ כִּי
מִלְּאָה הָאָרֶץ צִדָּה אֵת יְהוָה
כַּמֶּשֶׁלֶם לֵאמֹר:
ישעיהו כט (יד) לִכֵּן הִגִּיד
יְהוָה לְהַפְלִיא אֵת הָעָם הַזֶּה
הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאֲבָדָה חֲכֵמֹת
תְּחִיבֵי וּבִינֵת נְבוֹנֵי חֲסֵמֹת:
איוב לו (ח) וְרַעַם אֵל בְּקוֹלוֹ
נִפְלְאוֹת עֲשָׂה גְדֻלוֹת וְלֹא
יִדְעוּ:
תהילים ג (ג) תִּנְנִי יְהוָה כִּי
אֲמַלֵּל אֲנִי רִקְוֹת יְהוָה כִּי
נִבְהַלְתִּי וְנִפְשִׁי: (ד) וּבְנִפְשִׁי
נִבְהַלְתָּ מֵאֵד וְאִמָּה יְהוָה עַד
קִרְיָת:
תהילים לה (י) עַל עֲצֻמּוֹתַי
הַאֲמַרְנָה יְהוָה מִי כִמּוֹךְ מַעֲלֵל
עֲנִי מִתּוֹךְ מַסְגֵּי וְעֲנִי וְאֲבִיּוֹן
מִגְדוֹל:
איוב כא (כד) עֲשִׂינוּ מִלְּאָה
חֵלֶב וּמֶחַ עֲצֻמּוֹתַי וְיִשְׁקָה:
משלי כה (כה) מִיִּם קָרִים עַל
גִּפְשׁ צִיפָה וּשְׂמוּעָה טוֹבָה
מֵאֲרֶץ מִרְחָק:
משלי טו (ל) מֵאוֹר עֵינַיִם
יִשְׁפַח לֵב שְׂמוּעָה טוֹבָה
תְּדַשֵּׁן עֵצֶם:
במדבר פנחס כח (כו) וּבָיִים
הַמִּבְרִיִּים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְּחָה
תִּשְׁפָּה לִיקְרֹךְ בְּשִׁבְעֵתֵיכֶם
מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהוָה לָכֵס כָּל
מִלְּאֲכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
יִרְמֵה ד (לא) כִּי קוֹל מִחֵלֶה
שִׁמְעֵתִי צָרָה מִכְּמִינֵיהּ קוֹל
בַּת צִיּוֹן תִּחְיַפֵּחַ מִפְּרִשׁ פְּתִיחַ
אוֹי אָ לִי כִּי צִיפָה נַפְשִׁי
לְהַרְגִים:
זכריה יב (י) וְשִׁפְכֵתִי עַל
בַּיִת דָּוִד וְעַל יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם
רוּחַ יְהוָה וְהִבִּישׁוּ אֵלַי
אֶת אֲשֶׁר יִקְרוּ וְסָפְדוּ עָלָיו
מִמִּסְפַּד עַל הַחַיִּיד וְהִסָּר עָלָיו
כַּמָּוֶה עַל הַכְּבוֹד:
שמות תצוה כט (נג) וְנִעְתַּדְתָּ
שָׁהָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲבָדְשׁ
בַּכְּבוֹד:
ישעיהו מא (ב) מִי הָעִיר
מִשׁוֹרָה צָדֵק יִקְרָאָה לְרַגְלֵהּ
יִמֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יִרְדּוּ
יִמֵּן קַפְסָר תִּרְבּוּ קַפְסָר נִדָּךְ
קִשְׁתּוֹ:

הידים חולפת ועוברת הקישוי לילד כנל: וזה בחי' חילוף שם אקייק שהוא שם בוכי, שהיא בגימ' ירך, שעל ידו ההולדה כידוע [1] ועיין כוונות של ואתה מושל בכל [2]:

ח ולפעמים יש עייפות אל הנפש, ע"י שנתרחקה מאמה, דהיינו הכבוד כנל. וצריך להחיותה ולהבריאה ע"י מים קרים, בבחי' (משלי כה) **מים קרים על נפש עייפה**. היינו כשמתפללין בלא לב, ע"י נתרחה הנפש מן הכבוד, בבחי' (ישעיה כט) **כשפתיו כבדוני ולבו רחק וכו'**. כי כוונת הלב זה בחי' הנפש, כמ"ש (תהלים כה) **אלוך ה' נפשי אשא** ופירושו רש"י לבי אכזב, אבל כשהלב רחוק מדיבורי התפילה, אזי הוא בחי' התרחקות הנפש שהוא בחי' הלב מן הכבוד, בבחי' **כשפתיו כבדוני ולבו רחק**. ואזי יש עייפות אל הנפש, וצריך להבריאה, ע"י מים קרים כנל: **ומים קרים מקבלין ע"י בחי' רעמים**. ורעמים נעשין ע"י מה שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, כמשור'ל (ברכות ה ע"ב) הזהרו בזקן ששכח תלמודו [3] **שצריך לזוהר ולכבוד**. וע"י נעשין רעמים, ומשם באים מים קרים להחיות הנפש כנל: **כי הרעמים נעשין ע"י שיוצאין אידיים וקומורים המים, ובאים בתוך הענן ונתלחכים שם, וע"י נקרע הענן, ומה נשמע קול הרעם [4].** ופעולות הרעמים שע"י נתחלקין המים של כל מקום ומקום [5], כפי הצריך להשקותו כמדה ובמשקל כפי הראוי לפי המקום, בבחי' (תהלים קד) **מקול רעמך יחפוזן ועלו הרים ירדו בקעות אל מקום זה יסדת להם**. כמו כן, כשנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, והשכחה הוא בחי' עננין דמכסיין על עינין [6], וכשנותנין לו כבוד, והכבוד הוא בחי' אש, בבחי' (שמות כד) **וכבוד ה' באש אוכלת**, והוא בא בתוך הענן בבחי' (שם יו) **וכבוד ה' נראה בענן**, היינו בתוך בחי' העננין דמכסיין על עינין, ואזי נקרע הענן, ומה נעשין בחי' רעמים, בבחי' (תהלים כט) **אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים**, שע"י הכבוד נעשין רעמים כנל. ואזי יוצאין מים רבים, דהיינו שנתגלה דעת הזקן, ע"י שנקרע הענן המכסה על העינין כנל, בבחי' (ישעיה יא) **ומלאה הארץ דעה וכו' כמים לים מכסים**, וזהו בחי' מים רבים הנל. והם בחי' מים קרים, שעל ידן מחיין ומבריאיין את הנפש כנל: **וע"י** אלו הרעמים נתחלקין מימי הדעת לכ"א ואחד כראוי לו, לפי מה שצריך לקבל מים קרים להחיות את נפשו. וזה החילוק שבין הלומד מן הספר לשומע מפי צדיק אמת [7]. כי כשלומד מן הספר, אינו יודע השיעור שצריך ללמוד להחיות נפשו. אבל כששומע מפי הצדיק, אזי משפיע לו בחי' מים קרים לפי הראוי לו, לפי מדרגתו [8], ע"י בחי' הרעמים כנל: **ואלו המים קרים, מחיין ומתקנין את הנפש שהיתה עייפה ע"י שנתרחקה מן הכבוד, ע"י שהתפלל בלא כוונת^ל הלב כנל**. כי הסתלקות החכמה מן הזקנים, היינו מבחי' זקן ששכח תלמודו הנל, זה נעשה ע"י מה שמתפללין בלא לב, וכמ"ש (שם) **בישעיה (כט)**

ויבן ה' אלקים את הצלע סז

כשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני לכן הנני יוספה להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמו ובינת נבניו תפתתרו. וע"כ ע"י שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, שע"י חוזר ונתגלה חכמתו כנל ע"י בחי' הרעמים כנל, נמצא שבוה בעצמו מתקן הפגם שגרם ע"י שהתפלל בלי כוונת הלב, דהיינו שגרם הסתלקות החכמה מן הזקנים כנל, כי עכשיו ע"י הכבוד שנותן להם, חוזר ונתגלה חכמתם כנל. וע"כ אזי ע"י בעצמו יוצאין מים קרים, ומחיה את נפשו שהיתה עייפה ע"י פגם התפילה כנל: **וזוה בחי' (איוב לו) ירעם אל בקולו נפלאות**, היינו שקול הרעמים מתקנין את בחי' הנפלאות, שהוא בחי' הסתלקות החכמה מן הזקנים, כמ"ש **הנני יוספה להפליא הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמו וכו'**. וע"י הרעמים נתתקנין, והחוזר ונתגלה חכמתם כנל: **ואזי כשמחיין הנפש ע"י מים קרים הנל, מחיין גם את העצמות**. כי פגם הנפש הוא פגם העצמות, כמ"ש (תהלים ו) **כי נבאלו עצמי ונפשי נבאלה מאד**. כי ע"י שאין מתפללין ככוונת הלב, שע"י הוא עייפות הנפש, ע"י הוא פגם העצמות. כי צריך להתפלל להרגיש דבורי התפילה בכל עצמותיו, בבחי' (שם לה) **כל עצמותי תאמרנה**. וע"י המים קרים, שע"י מחיה הנפש, ע"י מחיה העצמות, בבחי' (איוב כא) **ומוח עצמותי יושקה**. וזה בחי' (משלי כה) **מים קרים על נפש עייפה ושמועה טובה מארץ מרחק**. שמועה טובה, זה בחי' קול הרעמים שמשמיעין עצמן בטוב, שהם מתקנין התרחקות הנפש מן הכבוד, וזה בחי' **שמועה טובה מארץ מרחק**, שזהו בחי' **מים קרים על נפש עייפה**, שהם באים מן הרעמים שהם בחי' שמועה טובה כנל: וזה בחי' (שם טו) **שמועה טובה תרשן עצם** [9], שע"י בחי' שמועה טובה, שהיא בחי' רעמים, שמשם בחי' מים קרים, שהם מחיין ומבריאיין הנפש כנל, ע"י נתתקנין ונתדשנין העצמות, בבחי' **ומוח עצמותי יושקה כנל**. וזה תדשן עצם כנל, כי תיקון הנפש הוא תיקון העצמות כנל: ²²(מן תיבת ואזי כשמחיין הנפש עד כאן. לא נכתב כראוי):

וזוה בחי' [22] וביום הביכורים, בחי' הולדת הנפש בלי קישוי לילד, בחי' (ירמיהו ד) **צרה ממכריה**, שהוא בחי' קישוי לילד. וגם הוא בחי' גידול הנפש, בחי' (זכריה יב) **תִּקְהַמְיֵר עַל הַכְּבוֹד** [23], שהוא צער הגידול. **מקרא קודש**, זה בחי' שהכבוד שהוא בחי' קדש, כמ"ש (שמות כט) **ונקדש בכבודי**, קורא את הרגלין, בבחי' **צדק יקראוהו לרגלו כנל**: והשאר לא ביאר [24]:

סח כִּי־כֵן **כל** הנפשות תאיכים ומתאויים לממון. ולא לממון בלבד מתאויים ואוהבים אותו, אלא אפי' להאדם שיש לו הממון, דרך בני אדם למשוך אליו ולהאוב אותו, מחמת שיש לו מומן, כמו שאנו רואין בחוש, וכמ"ש (משלי

¹ עיין תורה קלד

² מתרלו - כוונת

³ בתרלו - יוסף

⁴ מתרצו - התפלה

⁵ כך הגרסא בכל המסוד

⁶ בתרלו - הם

⁷ עיין לעיל תורה ב'

⁸ בתרלו ותרצו - נתתקין

⁹ הערת מוהרנ"ת בתקפא

¹⁰ * במדבר כה כו

¹¹ בתרלו - כחמר (כמ"ש בפסוק) עיין בזכריה שהניקוד כחמר, ובכל המונקדים כולם יש כאן טעות שניקדו כחמיר.

¹² עיין מצודת דוד שיבכו עליו במרירות לב כמו שממריים בבכי על מיתת הבור: ועיין סוכה נב. שהוא הספד הצדיקים על שהיטת היצה"ד לעת"ל להו מ"ד וע"ש פרש"י שבוכים כשנוכרים על צערם שהיה להם בחייהם לכבוד את היצה"ד ואיטו כזי על ענין גידול הנפש שהיה להם כחמ"ס.

¹³ ועיין לק"ה חובל ג' יש שמוהרנ"ת במאר מה שחסר כאן

¹⁴ בדפ"ר נמצאת תורה סח בצילום 111 טור א'

¹⁵ לא ידוע זמן ומקום אמירת תורה זו

^א גם בדפ"ר תורלו - שהיא, ומתורלו - שהוא

^ב פע"ח הג"ל ועוד בענין השם בוכי עיין כוונות האריז"ל על ברכת מלך עוור ומושיע ומגן ואתה גבור לעולם אבד - (פ"ח כאן את ג)

^ג פע"ח שער ומירת פ"ה הג"ל, ושער הכוונות תפלת השחר דרוש א'

^ד מתרלו - עיפה

^ה בגמרא הגרסא ששכח תלמודו לאנסו וכן גרס רבינו בתורה לו את ה' [דף נא:] ע"ש וע"ש שמוהרנ"ת ציין לגמ' בסנהדרין צא. ולא לברכות כמו כאן לע"פ שסתיקן ללאורה שוות כזה סתא מומלח לפני יהוה וסתיקו מלחמות וסתיקו לחמות כלתו. ועיין לק"ה חובל ג' סוף אות ד' שמוהרנ"ת מנחל כאל עפ"י המנחל שם בטוה לו.

^ו ספר הברית ח"א מאמר י' מקריות מוסדות תבל פרק יג. ולקמן תורה רפג.

^ז בתקפא ו' מחוק ונראה שכתוב ומקים

^ח עיין זהר בראשית לא. ד"ה ר"א קפץ

^ט עננין דמכסיין על עינין נזכר בוהר רע"ב פנחס רנב. הובא בענין אחר בתורה ב', ותורה טו, ובתורה טו תנינא. אמנם הסכמה היא מחוק קטנטה כמבואר בטורה זו ומורה לו נמצא שהוא הפך כיסוי העינים ע"ש החכמה נלמד (פכ"י בלכאית ג ז)

^י מתרלו - כי מלאה

^{יא} מתרצו - ומבריאים

^{יב} עיין תורה יש את א' ואת ט' ותורה כ' את ד'

^{יג} מתרלו - מדריגות

מאמר ויבן את הצלע

מספה"ק ליקוטי מזהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו נאמרה בחג השבועות (שחל בימים ו' ז') שנת תקסז בעיר זאסלאב יום אחרי פטירת אשתו של רבינו (חי"מ). המאורעות שנסמכו לאמירת תורה זו ונכללו בה ברמז עיין חיי מזהר"ן אותיות קיח קנג קנח קס קסב קסג

פתיחה

עיין תורה סה שיש תורה שהיא מהרשימו של הביטול אל התכלית שברח אליו רבנו מן הייסורים שעברו עליו וכך היתה תורה סה בשבועות תקסז בפטירת בנו, וכך נראה שהיא תורה זו שנאמרה סמוך לפטירת אשת נעוריו בשנת תקסז, שנה אחרי פטירת בנו.

ונראה שמבחי' מסויימת תורה זו היא המשך של תורה סו שמדברת מרוח דלעילא הבאה לאסוף את הצדיק וכאן מכנה אותה כבוד, כמ"ש כבוד ה' יאספך^א, בעוד ענין היא דומה לתורה סו שבשתייהן התכלית היא הכוונה בתפלה.

ליקוטי הלכות

י"ד ח"ב דף קכג: מזוזה ג' –

י"ד ח"ב דף קכז: שילוח הקן א' – וזה בחי' כל הבורח מן הכבוד הכבוד בורח ממנו ועי"ז יוכל להסתלק כי נפשו נמשכת אחר הכבוד הבורח ומסתלק, אלא צריך להוציא הנפש המלוכבש בכבוד ומן הכבוד עצמו לברוח. וזה שילוח הקן ששולח הכבוד שהיא אם כל חי ואת הנפש שהיא הבת לוקח לעצמו, וזהו דכתיב שם למען ייטב לך והארכת ימים כי מקבל נפש וחיות חדש ולא מסתלק.

אעה"ז דף מא קדושין א' – כסף הקדושין בחי' צדקה עי"ז עולה מצדק לצדקה

ח"ב ח"ב דף מח אבידה ומציאה א' – (יד אותיות) (ב) אבידה בחי' התרחקות הנפש מהכבוד כי חפצי האדם בחי' נפשות כי שרשה בעשירות ובכבוד. וכח לכבוד הוא רק לאדם לכן האבידה שנתרחקה ממנו נתרחה מהכבוד. (ג) עיקר הכבוד מתבטא ביראה. וזהו דכתיב עיף ולא ירא אלקים כי פגם היראה גורם עייפות הנפש. השכחה עי"ז עמלק ולכן מצוה לזכור מעשה עמלק לתקן השכחה.

ח"מ ח"ב דף רעו: חובל בחברו ג' – (כא אותיות) (ב) כבוד ישראל הוא כבוד הש"י לכן המלביץ פני חברו וכו' וכן המתכבד בקלון חברו וכו'. כבוד ה' יאספך הוא סוד חלוקת דרבנן. (ה) עי"ז שהעזי פנים ועכו"ם לוקחים הכבוד בחזקה נמשכים גם נפשות ישראל אחריהם כי שרשם בכבוד. עקר שלמות הכבוד דקדשה של ישראל הוא שכל אחד מישראל יבטל עצמו מאד נגד חברו. (ח) שנת ת"ח היתה ראוייה לגאולה ונתהפך שהכבוד שירד אסף נפשות רבות על קדוש ה'. כי עדין היה פגם הכבוד מחמת חטא העגל. (ט) התענית בחי' שבירת תאות אכילה. והתענית בחי' צדקה. (י) עיקר פגמ"ב הוא פגם הכבוד

תמצית התורה לפי אותיותיה (מ"ק)

באות א' מבאר ששורש הנפש היא בכבוד לכן צריך להזהר כשבא כבוד חדש שמא הוא בבחי' כבוד ה' יאספך אבל עפי"ר הוא בא להוליד נפש

באות ב' מבאר עיקר פגם או שלימות הכבוד תלוי באכילה שע"י אכילה בעצמו כראוי יש הארת פנים אל הכבוד

באות ג' מבאר שפגם אכילה הוא פגם בכבוד ונפול עי"ז לעזי פנים

באות ד' מבאר כשהמלכות אצל העזי פנים היא בחי' צדק שהיא דלה ובהחזרת פנים ורגליה יורדות מות ואזי קיום דתינו צריך לקבל מהעכו"ם

באות ה' מבאר שעלית הכבוד והמלכות זה עי"ז צדקה כי הצדקה בחי' חמישה חסדים (בחי' השפעת האמת) שעל ידם עושה מצדק צדקה ומעלה את המלכות ממות לחיים ומהחזרת פנים לאור הפנים

באות ו' מבאר שהפך מהעזי פנים "לא ידעו הבין" הם המביני מודע, וכשחוזרת המלכות אליהם אזי נעשה מחלוקת, כי יונקים מהם העזי פנים עד שנופלים, וזה בחי' שערות הראש שיונקים ממותרות המח

באות ז' מבאר שאחר שחזר הכבוד ועלה מהעזות אזי צריך להוליד את הנפש המלוכשת בו עי"ז יראה ולגדלה עי"ז אהבה וצריך להזהר בהולדה שלא יהיה קשוי וח"ו יפול הולד ותמות האם

באות ח' מבאר שכונת הלב זה בחי' נפש ולכן עי"ז עיפות הנפש מתפלל בלא לב וצריך לזה מים קרים על נפש עיפה וזה נעשה עי"ז שנותן כבוד לזקן ששכח תלמודו כי השכחה בחי' ענין ועי"ז הכבוד נעשה רעם ונקרע הענן ומתחלק המים להיכן שצריך כי שכחת הזקנים נגרמת עי"ז תפילה בלא לב

ולכן צריך לשמוע מפי החכם כדי שידע כמה ללמוד כדי להחיות נפשו

ועייפות הנפש היא שמגיע הפגם גם בעצמות ועי"ז המים הקרים נתקנות וזוכה לבחי' כל עצמותי תאמרנה

וכל זה נרמז בפסוק וביום הבכורים מקרא קודש

חמש הבחינות שבתורה זו כפי שמחלק מוהר"ן בהלכות חובל

מה שנקט רק ה' בחינות כי בבחינה השניה כלל את האותיות ב' ג' ד' ה' שבתורה

- לק"ה חובל בחברו הלכה ג (אות ד) – ויש לרמז פי החמשה דברים (נוק צער רפוי שבת ובשת) שנותן החובל הם פנגד החמש בחינות הנאמרים בהתורה הנ"ל שפלים הם בחינת תקון הנפש והכבוד שהוא שרש הנפש –
- א. שהנפש שרשה בכבוד וזהו בחינה אחת. נראה שרמוז בזה ענין הכבוד, שהוא הכרחי לתיקון הנפש, ולהפך הביזיון מחליש אותה, אלא כיוון שהכבוד הוא סכנה כי קשה מצד חומר הגוף שלא לפגום בו ולקחת אותו לעצמי (ענין תורה ד' אות ו' שמן הנמנע שלא יתגאה כשמשבחים אותו), על כן מיד מוהיר לקבלו בקדושה.
- ב. וצריכין לתקן את הכבוד להעלותו מהענין פנים וזה זוכין על ידי צדקה וזהו בחינה שנייה. נראה שרמוז כאן שתחילה הוא אצל העוהות פנים של האדם ואם לא משתדל מאד להתגבר ולהכניע העוהות אזי בודאי יפגום בכבוד
- ג. וכשחוזר הכבוד אל הקדשה אל המביני מדע צריכין לראות להוליד ולגדל את הנפש על ידי שתי הידים הנ"ל שהם יד החזקה ויד הגדולה וזהו בחינה שלישית נראה שרמוז כאן שהחזרת השלטון מהיצה"ר ליצ"ט זה הקרקע להולדת הנפש
- ד. ורביעית שהם תקון שתי הידים שעל ידם מולידין את הנפש ומגדלין את הנפש. נראה שרמוז כאן ענין הדחילו ורחימו שבו תליה התפלה
- ה. ולפעמים יש עיפות אל הנפש וצריכין להחיותה על ידי מים קרים שזוכין על ידי הכבוד שנותנין לזקן ששכח את תלמודו וזהו בחינה חמישית. נראה שרמוז כאן שהעיפות והשכחה הן ענין אחד

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "ויבן את הצלע", (ליקו"מ ח"א) סי' ס"ז, נאמר בזאסלאב, בשבועות תקס"ז: (חיי-מוהר"ן, סימן נט).

בשנת תקס"ז נסע לנאווירטש ואוסטרהא וזאסלאב ודובנא ושאר קהילות והיה אז גם-כן בקהילת קודש בראד ושהה בדרך זה בערך חצי שנה. ואין שום אדם יודע מה עשה בנסיעה זו כי לא קיבל שם ממון בנסיעה זו. גם ברוב המקומות שהיה שם לא ידעו ממנו כלל בפרט בבראד שנכנס לשם לבדו בהעלם גדול וכו'. ובנסיעה זו נפטר אשתו בזאסלאב שהיתה שם אצל הדאקטיר, ואנחנו היינו שם על חג השבועות, ואחר פטירת אשתו באותו הקיץ נשתדך מבראד, ואז בא עליו חולאת ההוסט, ואמר תיכף שיתלק, ובחודש אלול נשא אשתו השנייה: (- חיי מוהר"ן, סימן קי"ח).

בשנת תקס"ז הנוצר-לעיל, קדם פורים, נסע מפנה ברקלב, ולא נודע לשום אדם שום פרוש על-פי פשוט על אותה הנסיעה. ונסע אז לנאווירטש, ורצה לנסע להלן יותר, ונתעכב שם בימי הפורים בבית הרב דשם, שהיה מוהר"ן קצת, ומשם חזר ונסע לזאסלאב, ומשם שלח אנשים להביא את אשתו להדוקטור גארדין (= כך שמו). הוא היה גם רופאו ותלמידו של המגיד ממעזריטש זיע"א, וחזר בתשובה על ידו) דשם לעסק ברפואתה, כי היה לה החולאת מספן שהוא חלי ההוסט (= שיעול, שחפת), והוא זכרונו-לברכה נשאר שם לבדו, רק שכרו לו שם איש אחד שישמשנו. ובאת אשתו לשם על שבת-הגדולה, ולא רצתה לקבל רפואות מהדוקטור גארדין, רק לנסע לזאסלאב להדוקטורים דשם. ונסע עמה ביום ראשון, שהיה ארבעה ימים קדם לפסח, וגם רבי שמואל מטעפליק היה עמו שם, ונסעו בלם ובאו לזאסלאב סמוך לפסח. וגדל הטלטול שהיה להם שם אין לשער, ויש בזה הרבה לספר. ונתעכב שם עד אחר שבועות, ובערב שבועות נפטר אשתו שם, ואנחנו נתקבצנו אליו ובאנו אליו על חג השבועות לזאסלאב, והשם יתברך חמל עלינו וזכינו גם אז לשמע מפיו הקדוש תורה נפלאה, וכבר נדפסה בספר (ליקוטי-מוהר"ן ח"א) בסימן ס"ז: (חיי מוהר"ן סימן קנ"ג).

באותו חג השבועות למד הרבה בתוך הסעודה של שחרית. ובין מאכל למאכל קודם שהושיטו המאכל אל השולחן היה לומד בתוך כך (ולמד אז האידרא). ואחר-כך הושיטו המאכל ופסק ואכל מעט וחזר ועסק בלימודו. וכן היה בכל פעם בין כל מאכל ומאכל אחר. אבל הם נתנו עוד כמה מאכלים והוא היה לומד בין כל מאכל ומאכל פנגר-לעיל. אחר הסעודה ענה ואמר. הם מתווכחים עימי. כי אני הייתי סובר בכל פעם ששוב לא יתנו עוד והם נותנים בכל פעם עוד מאכלים. והנה הם מתווכחים עימי כי אני הייתי רוצה שיהיה סיום הסעודה בלימוד והם רוצים גדולות. שיהיה סיום הסעודה באכילה. כי יש אנשים פשוטים שאוכלים בשביל שיהיה לו כח ללמוד ויש אנשים שגבוהים במעלה והם לומדים כדי שיהיה להם דעת איך לאכול. ואני הייתי רוצה כפשוטו שתהיה סיום הסעודה בלימוד אחר האכילה, שזהו בחינת עבודה פשוטה שאוכלים ואחר-כך לומדים. היינו שאוכלים כדי שיהיה להם כח ללמוד. אבל הם מחזיקים אותי בגדולות ונותנים בכל פעם עוד מאכל ורוצים שתהיה הסיום באכילה, שזהו בחינת עבודה גבוהה. שלומדים ואחר-כך אוכלים, היינו שלומדים כדי שיהיה להם דעת ומח ושכל איך לאכול והבן:

בהיותו בזאסלאב היה לו מיחוש וחולאת גדול וכתב איגרת לכלל אנשי שלומנו, וביקש מאוד שנתפלל עבורו. ואחר-כך שב לאיתנו. ואחר-כך כתב עוד איגרת לכלל אנשי שלומנו לבל יהיה לריק יגיעו שיגע עם כל אחד ואחד להוציאו משיני הס"ך מ"ם, כמבואר העתק האיגרת להלן ובבואו לביתו אמר שאנו פעלנו בתפילתנו ששב לאיתנו בזאסלאב מחולאת הנזכר-לעיל:

העתק אות באות מאיגרת כתיבת יד רבינו זכרונו-לברכה בעצמו שכתב לכלל אנשי שלומנו בעת שישב בזאסלאב בשנת תקס"ז:

מהודענא לכל אנשי שלומנו כי קצתי בישיבת ברסלב מגודל הצרות והרפתקאות דעדי עלי ועכשיו אהיה מתהלך מאוהל אל אוהל ולא להשתקע אלא לגור. בכך שאלתי ובקשתי מכם שלא יהיה לריק יגיעי שיגעתי עם כל אחד ואחד ושמתי את נפשי בכפי בשביל טובת נפשיכם. ד' הצדיק ואני הרשעתי ומעשי גרמו לי היסורים ומיתת הבנים המסולאים, והמחלוקת והקטרוג אף-על-פי-כן ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משיני הס"ך מ"ם על אלה עינינו לטש ושינינו חרק עלי. בכך אהובי אחי ורעי. חיזקו ואימצו ביראת ה' כל אחד ואחד לפי כחו ובחינתו ולא יהיה לריק יגיעי. ושימרו תורת משה עבד ה' כאשר למדתי אתכם. ותדעו שאף-על-פי שאני רחוק עכשיו מכם, אין זה כי אם ריחוק הגופות ואין ריחוק הזה חס ושלוה בנפשותינו כי קרובים אנחנו. אהובי אחי ורעי. נא ונא שיהיו דברי אלה אשר התחננתי קרובים אליכם יומם לילה. ומהודענא שעכשיו אני מתגורר בזאסלאב ופה אשב אם ירצה השם לערך שלושה חודשים. כה דברי אהובכם הכותב בדמע מגודל השמחה אשר בלבבי שהקדוש ברוך הוא נתן לי כח ברזל לשאת עול היסורים והטלטולים כאלו. נחמן

בן מורנו הרב רבי שמחה יצ"ו, מהודענא שברוך השם אני בקו הבריאה בלא עסק רפואות גשמיות. נחמן הַנְּזָכֵר-לְעֵיל:עד כאן הועתק את באות: (חיי מזהר"ן, נסיעתו לנאורייטש).

פעם אחת אמר רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה קודם שבועות תקס"ז כשנודע לו מפטירת איש אחד שהיה קצת ממקורביו. ענה ואמר מי יודע מה נעשה עימו שם. אבל אם היה זוכה להתקרב כמו המקורבים אמיתיים שלי, ועכשיו הולך לקראת שבועות, מסתמא היה נדמה לו שמשתדל בענין הנסיעה אלי על שבועות בשכירות עגלה וכיוצא והיו מוכרחין להודיע לו מה לך להשתדל בזה הלא כבר אתה מת ונפטר. וממילא היה טובה לפניו כי על כל פנים היה נודע לו שכבר מת. אבל עכשיו אפשר שנדמה לו שמחזיק איזה בראוויר (היינו מה שמבשלין בו שעורים ועושיין שיכר), וקונה שעורים וכיוצא וטרוד בעסקיו המדומים לו. ואף-על-פי-כן אחר שבועות אמר רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שהאיש הַנְּזָכֵר-לְעֵיל היה אצלו על שבועות:

קודם שבועות הַנְּזָכֵר-לְעֵיל עמדו לפניו אנשי זאסלאב וסיפרו מעשיר אחד שנתן מעות הרבה להרב הקדוש רבי ברוך זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה. ועמד אז לפניו גם-כן איש אחד מנעמרוב והיה עני גדול. ענה רבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה ואמר להם. העני הזה נתן לי יותר מזה, כפי בחינתו ומדרגתו. כי הוא היה מפרנס עצמו ממלמדות וכאשר שמע בימי הפסח הקדוש (שאו זמן שכירות מלמדים) שרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הוא בזאסלאב ומי יודע אולי יתעכב שם עד אחר שבועות ואם ישכיר את עצמו למלמד לא יוכל להיות אצלו על שבועות מחמת ביטול התלמידים מן הרב, ועל-כן לא רצה להשכיר עצמו למלמד וישב כל הקיץ הַנְּזָכֵר-לְעֵיל בלי שום עסק ופרנסה. נמצא שהתנדב לבו בשביל התקרבותו אלי יותר מהעשיר הַנְּזָכֵר-לְעֵיל: (- חיי מזהר"ן, סימן של"ז).

אחר פסח בעת שהייתי במאהלוב הגיע איגרת לפה ברסלב ומכאן נשלח אלי שהוא זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה חלש מאוד וביקש מאתנו והזהיר אותנו להתפלל עליו. אחר-כך הגיע איגרת ממנו שחזר לאיתנו שלא על-ידי רפואות גשמיות. ואמר שתפילות שלנו הועילו לו הרבה. והנה דרכינו היה לנסוע אליו תמיד על חג השבועות. ורבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הבין שיצטרך להתעכב בקהילת קודש זאסלאב גם בחג השבועות וכתב לנו איגרות שלא ירום אחד מאתנו את רגלו לבוא אליו על שבועות. אבל רבי נתלי נרו יאיר מנעמרוב שהיה פה בכל פעם וראה את האיגרת פה קודם לכל אנשי שלומנו עמד וכתב לי ולכמה מאנשי שלומנו וירזו אותנו שאף-על-פי-כן ניסע ונלך לרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לקהילת קודש זאסלאב. וכן עשו פה ברסלב ואנשי נעמירוב וטעפליק ודאשוב וכו' ונסעו לזאסלאב על שבועות. ואני הייתי במאהלוב אז והייתה דעתי חלוקה מאוד מאוד בענין הנסיעה אליו לקהילת קודש זאסלאב. כי היו לי מניעות עצומות בלי שיעור וידעתי שרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה כתב שלא לבוא אליו. על-כן הלך לבי הנה והנה איך להתנהג ובחסדו הגדול והנורא התגבר החשק על המניעה ונתגברתי ונסעתי לברסלב לנסוע משם לזאסלאב. ועוצם היסורים והמניעות שהיו לי בבית חותני בנסיעה זאת אי-אפשר לבאר. כי חותני זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה היה אז בביתו והיה גדול וחשוב ויקר שם מאוד מאוד. ונאספו אליו מכמה עיירות בעסקי משפט וגם היה מוכן לנסוע אחר שבועות עם אשתו לקהילת קרעמניץ להנהיג הרבנות שם ורצה להשאיר אותי בכאן במאהלוב על מקומו. ואני באתי פתאום לביתי והתחלתי להכין עצמי לנסוע לברסלב פְּנֵי-לְעֵיל. ועמדו כולם משתוממים וזוגתי התחילה לבכות מיד. כי כבר ידעה שלא תוכל למנוע אותי בשום אופן ואני הלכתי לקבל רשות מחותני זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה. והקפיד עלי מאוד ורצה למנוע אותי הוא וזוגתו היא חמותי. אבל אני לא השגחתי על דבריהם כלל והלכתי מהם וקיבלתי חפצים שלי ונסעתי משם. וגם לא היה לי על הוצאות כלל. והזמין לי השם יתברך ברגע קלה שני אנשים שהלוח לי על הוצאות קצת. וגם הזמין לי ברחמי עגלה מנעמרוב שהיתה צריכה לחזור ביום זה לביתה. והכל היה פתאום בשעה אחת. והייתי אז טרוד ונחפז מאוד מאוד. כי הזמן היה סמוך מאוד לשבועות. ואני הייתי מוכרח לנסוע מקודם לברסלב כדי להתחבר עם אנשי שלומנו לנסוע עימם יחד לזאסלאב. והנה גדול חלוקת העצה שהיה לי אז ועוצם המניעות והיסורים שהיו לי אז בענין נסיעה זאת אי-אפשר לבאר והשם יתברך עזרני לשבר כל המניעות ובשעה אחת נגמר בדעתי לנסוע בעת שהיה הזמן קצר מאוד לעסוק בנסיעה כזאת. אבל השם יתברך הזמין לי מיד עגלה ומעות על הוצאות קצת. כי תיכף כשנתחזקתי בדעתי לנסוע בודאי ויעבור עלי מה, תיכף סייעני השם יתברך והזמין לי צרכי נסיעתי כדרכו יתברך תמיד. כי הבא ליטרה מסייעין לו. וכל המניעות הם רק מניעות המת. ואף-על-פי שנדמה להאדם שיש לו מניעות גדולות באמת שאי-אפשר לשברם אף-על-פי-כן באמת כולם הם רק מניעות המת. ואם יגביר החשק והרצון כראוי ויכסוף באמת לגמור הדבר שבקדושה בודאי ישבר כל המניעות וכו' (כמבואר במקום אחר). אבל אני בעניי ראיתי זאת בעיני כמה פעמים בלי שיעור.

ונסעתי עם העגלה שהלכה לנעמרוב ויצאתי ממאהלוב ביום ה' בערך ב' שעות ויותר אחר חצות היום ואני הבנתי שאני מוכרח להיות לברסלב על אותו השבת. כי ידעתי שתיכף אחר שבת יסעו כל החברים מפה לזאסלאב והייתי חושב בדעתי איך להתנהג. כי העגלה הלכה לנעמרוב ומי יודע אם אוכל להגיע ביום ו' לנעמרוב בעוד היום גדול שאוכל לנסוע עוד מנעמרוב לפה ברסלב על שבת וכו'. אבל תיכף בנסעתי ממאהלוב התחילו שוב המניעות שיש בשעת הנסיעה בעצמה, כאשר מתנהג עמנו על פי הרוב. שיש הרבה מניעות קודם שמתחילין לנסוע. ואחר-כך כשזוכין לשבר אלו המניעות ומתחילין לנסוע אזי חוזרים ומתגברים מניעות חדשות בענין הנסיעה בעצמה מהבעל עגלה והסוסים ומהעגלה ואופניה וחבליה וכל כליה וממטר וגשם ורפש וטיט וכיוצא בהם אשר כמעט לא נמלט נסיעה אחת ממניעות כאלה וכאלה הרבה, הן בחיים חיותו הקדושים הן עתה כשאנו נוסעים על ציון קברו הקדוש והנורא מאוד וכו'. ויצאתי לחוץ אל העגלה שעמדה בסמוך לאכסניא שלי ותיכף קיבל אותי בשמחה ונסעתי עימו מיד לפה ברסלב ובאתי לכאן בעוד היום גדול. וכבר היו כל החברים מוכנים לנסוע ביום א' לזאסלאב ולא היה להם מקום לקבל אותי. אך תיכף שלחו שליח מיוחד לכפר אחד לשכור עגלה בשבילי ובשביל עוד אחד בזול ונסעתי עימם יחד ביום א'. ובאנו לזאסלב ביום ד' וביום ה' היה ערב שבועות. וראיתי השגחתו הנפלאה ושהוא יתברך שומע תפילת כל פה שנתקיימה תפילתי כהויתיה שהזמין לי ביום ו' עגלה עם ד' סוסים בחינם לברסלב כאשר יצא מפי ממש ברוך השומע תפילות כל פה ברחמים ומסייע תמיד לכל הבאים לגשת אל הקודש. ברוך הנותן ליעף כח שעורני עד כה. כי המשכיל יבין מאליו שאי-אפשר לבאר כל הסברות שהיו בדעתי למנוע אותי בעינים כאלה בשלמות. בפרט מניעות המח וחלוקת העצה שבודאי אי-אפשר לבאר כל הסברות שהיו בדעתי למנוע אותי מנסיעה זאת וכיוצא בה. ובפרט שרבינו זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה כתב בעצמו בלי לנסוע אליו פְּנֵי-לְעֵיל. והמניעות כולם עמדו לפני כחומות ממש מכל הצדדים והשם יתברך בכחו הגדול עזרני לדלג על כולם ולבוא אליו לקהילת קודש זאסלאב ולשמוע מפיו הקדוש תורה ולכותבה על הספר לזכות בה את הרבים לדורי דורות. על-כן הארכתי קצת לבאר פרטי נסיעה

זאת למען ידעו דור אחרון המניעות שעברו עלינו ובכחו הגדול זכינו לשברם. כי כל מה שכתבתי מעט ממה שעבר עלי כאלה וכאלה עברו גם על שאר אנשי שלומנו שרובם ככולם היו להם מניעות עצומות ונוראות מלהתקרב לרבינו זכרוננו- לברכה, בפרט בתחילתם. ורבים נפלו ונתרחקו על-ידי המניעות ואבדו מה שאבדו חבל על דאבדין ואשרי להנשארים שהתגברו והתחזקו. ושברו כל המניעות ונתדבקו ברבינו זכרוננו- לברכה וזכו להם וכו' ולדורותם ולכל בני ישראל לעולמי עד ולנצח נצחים:

ביום ה' ערב שבועות הנזכר- לעיל בבוקר שמעתי מפיו הקדוש תורה שנודע לו שם בזאסלאב. גם הביאו לו מטעפליק בלי כסף חדשים ולקחם ובירך שהחיינו. אחר-כך סמוך לערב בעת שכבר התחילו להתאסף להתפלל מנחה נפטרה אשתו הראשונה זכרוננו- לברכה ורבינו זכרוננו- לברכה עמד בשעת יציאת נשמתה. וסיפר לי אחר-כך שכאשר יצאה נשמתה בעת שעמד שם ובודאי היה לו צער גדול מאוד ובלבול המוחין לפי מדרגתו. והוא היה צריך לעשות ולכוון מה שהיה צריך לטובתה. אבל השם יתברך עזרו אז מאוד שבעוצם הצער והבלבול פעל ועשה לטובתה מה שהיה צריך. והנה תיכף כשנסתלקה זרזו עצמן מאוד אנשי החבורה קדושה דקהילת קודש זאסלאב ועסקו בקבורתה מיד בזריות נפלא ולא התחילו לתבוע שום שכר קבורה מרבינו זכרוננו- לברכה. רק סמכו עליו בעצמו אם ירצה ליתן להם אחר-כך יתן. והם זרזו עצמן, ולקחוה מיד וקברוה במהירות גדול, באופן שהיה שהות אחר קבורתה לנהוג אבילות שעה מועטת, ואותה השעה עלתה למנין שבעה. כידוע דין זה. וזה היה לנו לטובה וישועה גדולה. כי על-ידי זה זכינו לשמוע מפיו הקדוש תורה נפלאה בחג השבועות הזה. והנה בתחילה נתנו לנו חדר בבית המדרש להתפלל שם. אך אחר שנסתלקה ציוה רבינו זכרוננו- לברכה שכולנו נתפלל בביתו במקום שנסתלקה. וכל ליל שבועות לא דיבר עימנו כלל. רק עסק בתורה בשעת הסעודה בין מאכל למאכל. ואחר הסעודה ישב בינינו והיה נייעור בלילה עימנו יחד ואמר תיקון ליל שבועות במהירות ובהתמדה. ולא פנה לשום אדם לדבר דיבור בעלמא. ואחר שגמר התיקון הניח עצמו מעט לנוח שעה מועטת מאוד. ותיכף קם בזריות והלך לטבול קודם אור היום ואחר-כך התפלל עימנו יחד. וכן בסעודת שחרית ביום א' דשבועות גם-כן לא דיבר מאומה. רק עסק באמירת האידרא רבא בזוהר הקדוש בכל הסעודה. ובין כל מאכל ומאכל אמר האידרא רבא בקול נעים ונפלא מאוד. ואחר-כך אמר דבר נאה ונכתב במקום אחר.

בליל שבת קודש, שהוא ב' דשבועות, אז לבש השטריימיל ואז התחיל להראות פנים מסבירות קצת, וישב על השולחן כדרכו, ואחר גמר הסעודה אחר ברכת המזון היה מזמר בעצמו "אתה נגלית" ו"ברוך שמך" וכו' בניגון נפלא ונעים. וישב אחר-כך עם קצת אנשים שנשארו עימו אחר ברכת המזון ישב עימם עד אור היום. וגם אני הייתי בתוכם וכן בסעודות שחרית ישב עימנו בשמחה כדרכו בכל יום טוב. וכל בני העיר שלחו משקאות וחילק להעולם בשמחה. בסעודה שלישית אמר תורה והתחיל "ויבן ה' אלקים את הצלע". במוצאי שבת ישבנו עימו עד אור היום. ברוך השם אשר עזרנו גם בעת צרה הזאת שנפטרה אשתו הראשונה בערב שבועות לפנות היום אף-על-פי-כן לא איבדנו התורה שהיינו צריכין לקבל. וגם בתוך טרדתו הגדולה שעבר עלינו אז מה שעבר לפי גדולת קדושת נוראות מחו הקדוש אף-על-פי-כן ישב עימנו שלושה לילות רצופים שהיה נעור בכולם עימנו יחד, שהם ליל א' דשבועות וליל שבת קודש וליל מוצאי שבת. כי דרכו היה נפלא ונשגב ובחכמתו וקדושתו הנפלאה לא היה יכול להטריד ולבלבל אותו שום דבר. כי הבננו אז שצערו וטרדתו אז היה עצום ורב מאוד. וכאשר שמענו כמה דיבורים מזה אז מפיו הקדוש ואף-על-פי-כן לא העבירוהו הטיירא והצער מלעסוק בתיקון נפשותינו גם אז. והפליא חסדו עימנו גם בעת ההיא כדרכו תמיד:

וביום א' אחר שבועות כתבתי התורה (סימן ס"ז) בעזרת השם יתברך וקיבלתי רשות ודיברתי עימו הרבה ונסתעתי משם בשלום ובשמחה וכו': (- ימי מזהרין"ת, ח"א, סימן כ"ג).

בעת שנתאמרה תורה ס"ז שבלקוטי מזהרין חלק א, היה אז אצל רבנו רב אחד שהיה מאנשי של החולק, והיו שערות ראשו קלועין "קאלטינעס", ושערות אלו חוששין לספרם בידוע, והזכיר רבנו ענין זה בתורתו, עין שם בפנים. כי בידוע כל הענינים שעברו בעולם, בפרט הענינים שעברו על אנשי-שלומונו - הכל היה נכלל בתוך דברי תורתו הקדושים, וכמוכא בחיי מזהרין (סימן ש"ז): (- שיש"ק ח"ב, סעיף רע"ז).

חיי מזהרין קס (י) - אחר פטירת אשתו בזאסלאב אחר-כך נשתדף מבראד ובשפא לביתו לברסלב ספר בשבת המעשה (ספורי מעשיות מעשה ז מוזבוב ועכביש) של המלך שהציל אותו הדף של הספר וכו'. ואמר קדם שספר אותו המעשה אספר לכם נסיעתי ועל זה ספר המעשה הנ"ל, ושם באותו המעשה חסר הסיום של היפת תאר שייצאו ממנה בנים:

חיי מזהרין קסב (יב) - אמר שתתקף שפא עליו ההוסט תתקף שעשה ההוסט הראשון ידע מיד שישתלק ותתקף התחיל לדבר מענין הסתלקותו, אף-על-פי שהשם יתברך בחסדו הגדול הפליא עמנו נסיו הגדולים מאד שחי אחר-כך שלש שנים ויותר קצת. אף-על-פי-כן תתקף בקי"ז תקס"ז שאז בא עליו ההוסט בהיותו בדרך בעת חזירתו מנסיעתו הגדולה שנסע לנאנורייטש וזאסלאב וכו' כנ"ל, ותתקף בבואו לביתו מנסיעתו הנ"ל התחיל לדבר מענין הסתלקותו, ואמר אז שיש עליו פחדים גדולים ואמר שהיה צריך שיהיו אצלו ששים גבורים כמו שהיה להבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה, ודבר הרבה בענין זה (אף אני בעצמי לא זכיתי לשמע ענינים אלו מפיו הקדוש כי לא הייתי אצלו והרבה נשפח מזה).

ופעם אחת בכה בשבת (בפעולת הצדיק כתב שהיה שבת מטות מסעי כו תמוז תקס"ז) ורבי נפתלי היה אז אצלו ובאותו הזמן ספר המעשה של המלך שהיו עליו מלחמות גדולות מענין הזיבוי והעפביש (ונ"ל שרמו בזה על הסתלקות בנו אפרים שלמה ואשתו ע"י מחלת ההוסט וכן תקף גם אותו המחלה אז. ובספר בחכמה ותבונה מביא שקישר כל זה מזהרין"ת למעשה מבעל תפילה).

ונסע אז על האוקריינע בדרך שהיה נוסע תמיד לטערין על שבת נחמו, ובדרך בקהלת לאדיון דבר עם אנשי-שלומונו שיש שם, שהוא מכרח להסתלק ודבר עמם גם-כן מענין הששים גבורים שהוא צריך, ולהבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה היו לו ששים גבורים. ובודאי יגדלו ויהיו מאנשי ששים גבורים אבל עדין הם בני הנעורים ורפים בשנים והמלחמה כבדה וחזקה עליהם מאד, ואין לי על מי להשען וכו'.

ועוד דבר מזה הרבה פנים ומקצתם שמעתי שאפילו אם היו לו ששים גבורים לא יועיל לו להתרפאות מחולאת שלו. ואמר שהיה רוצה לנסע לארץ-ישראל הינו לנסע עוד הפעם לארץ-ישראל ולהסתלק שם, אך הוא מתירא שמה לא יוכל להגיע לשם. גם אם יסתלק שם לא יבואו אנשים על קברו ולא יהיה להם עסק ועבדא עם קברו (ואמר בזה הלשון: עם וועט קיינער ניט קומין אויף דעם קבר מען וועט ניט האבען צי טאון מיט דעם קבר) אבל כשישכב במדינתנו בודאי נבוא על קברו ללמד ולהתפלל שם ויהיה לו שעשועים ותענוג גדול מזה.

ומאותו הזמן והלאה דבר הרבה מענין הסתלקותו, ודבר הרבה מענין קברו. וגלה דעתו פמה פעמים בכמה מיני לשונות שיבואו על קברו תמיד לומר תהלים על קברו וללמד שם ולהרבות שם בתפלה ותחנונים, ודבר עם כמה אנשים מענין זה. גם בשבא מלמברג אמר ששם היה טוב לפניו להסתלק ולשכב שם מחמת ששוכבים שם כמה וכמה צדיקים גדולים. אך מחמת זה לא היה נחיא לה להסתלק שם מחמת ששם לא יבוא שום אחד מאנשיו על קברו.

ואמר שכשאחד יבוא על קברו ויאמר קפיטל תהלים בהתעוררות הלב יהיה לו תענוג גדול מזה ועשה תנועות בגופו ובעצמותיו אז, ורמו שהיה לו חלוץ עצמות אז בקברו כשיאמרו תהלים על קברו. ועוד דבר בזה הענין כמה פעמים. ואחר-כך גלה העשרה קפיטל תהלים, ואמר שמי שיבוא על קברו ויתן פרוטה לצדקה, ויאמר אלו העשרה קפיטל תהלים יניח עצמו לארץ ולרחב לעזר לזה האיש אפילו אם עבר מה שעבר וכו' ויחד שני עדים על זה כמבאר במקום אחר:

חיי מזהר"ן קסג (יג) – שמעתי שאמר לר' שמואל מטעפליק בןאסלאב, אני אומר לך כפי שתדע שאני יודע מה שהיה אחר-כך יש שלשה דברים שנים הם אחד ואחד הוא אחד (כלומר שני דברים מאלו השלשה הם אחד והאחד הנשאר הוא אחד) וכשיהיו השני דברים, לא יהיה הדבר האחד, וכשיהיה הדבר האחד לא יהיו השנים. ואמר אני רוצה יותר וכו' ונשכח ארץ אמר שהוא רצונו אם רוצה יותר שיהיו השנים או להפך:

מענין השוחט דקהילת ארינסק בלילה הזאת עסקתי בספר רפואות אף-על-פי שרפואות אינם כלום אבל אשת נעורים אינו בנמצא. ממיזר לשון רפואה ומזור יהיה נעשה מעזריטש, ומשם תסע לאוסטרהא ומשם תסע לברסלב עבור זוגתי להביאה לשם שתעסק ברפואות, וכן עשה, ואמר אז שסבור שהיה לו שם הענין שהיה לו בסטאנבול בשנסע לארץ-ישראל.

כל זה שמעתי מרבי שמואל מטעפליק שספר מהנסיעה שלו לנאורטש אבל חסר בהם הרב, ועוד יש הרבה לספר מענין נסיעה זאת שהיתה פליאה נשגבה ועצומה מאד ועדין אין אדם יודע מה היתה פנתו בזה:

צ"ע הקשר בין המאורעות שקרו אז סביב אמירת התורה הזו ואולי הסתלקות הנפש מרמו לאשתו כמבואר בתורה סט שאשה בחי' נפש אצל האיש

עד כאן השיחות

סיכום לפי אותיות התורה

עם ביאור קצר

- א. מבאר חיוב הזהירות לשמור הנפש (אינו יוצא מפשוטו אבל עיקר הכוונה שיתבטא בכוונת הלב בתפלה) ובפרט בעת שזוכה בכבוד, צריך לקבלו כראוי, כדי שלא יפסיד הנפש הבאה עימו (כעין זה מסיבה שונה עיין תורה א' תנינא אות ז' התמנות פוגם בהשפעת הנבואה שעל ידה התפילה) ולפעמים יכול גם להפסיד את נפשו שלו שכבר יש לו, כמ"ש כבוד ה' יאספך (כנ"ל בתורה סו שהסתלקות ע"י רוח דלעילא) וכאן נראה שכוונתו גם להסתלקות חלק מהנפש בבחי' המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו.
- ב. כבוד היא אם כל חי שרש הנפשות (בפשטות הכוונה לבינה אבל באות ב' משמע שהכוונה גם למלכות. ועיין תורה מט שהן תלויות זו בזו כמ"ש כי לא אבוא בירושלים שלמעלה עד דבקרבה קדוש)
- ב. מבאר החיוב לאכול בקדושה כדי שהכבוד שבא לו יושפע לו בהארת פנים. (כי עיקר תיקון המלכות שינתן לה הכבוד וחשיבות, נבחן כיצד מושל בעצמו באכילה. ולקמן באות ח' מבואר שעיקר הכבוד הוא תפלה בכוונה) כי תאוות אכילה הסתרת פנים. ע"י מיעוט אכילה משבר התאוה. (מה שנקט אכילה דייקא אולי כי היא עניין של חיבור נשמה בגוף דהיינו בחי' תוספת נפש שבא ע"י הכבוד לכן דייקא באכילה צריך לעשות פנים לכבוד, ולכן עיקר הכבוד ע"י אכילה (כדמצינו שמכבדים אורח האכילה דייקא כמבואר בלק"ה). נמצא שאכילה בקדושה ע"י מברר כראוי את הנצוצות שבאוכל שע"י ניוון מבחי' מזונא דנשמתא שבמזון אבל כשאוכל שלא בקדושה אזי ניוון ממזונא דגופא שבו) (עוד לפי שנראה שמהלך התורה הזו עיקרו מדבר בתפלה הכוונה, אולי אפ"ל שתפלה בחי' קרבן בחי' אכילת מזבח אכילת גבוה בחי' מזונא דנשמתא חלק אלוך, נמצא מה שאמר שע"י אכילה בקדושה עושה פנים לכבוד, הכי נמי נעשה ע"י תפלה בכוונה, וכך משמע באות ח' ונמצא לפ"י שהעזי פנים הם המונעים מתפלה, ע"י יניקת מותרות המוחין ועיין לקמן)
- ג. ע"י תאוות אכילה פוגם בפנים (דהיינו בהארת פני ה' שהיא כנגד מדת "ואמת" מדה ז' ב"ג מדות של רחמים ועיין תורה מז. ואזי אותם שבורחים מהכבוד לא מקבלים את הכבוד כי אין להם פנים). ואזי מתגברים העזי פנים ולוקחים את הכבוד (כי עזות היא הפורץ למקום שלא ראוי לו ולוקח בלא שיתנו לו). כי זו מדת העזות שלוקחים בלא שיתנו להם. אבל כשמשברים תאוות אכילה אזי אין להם שררה והתמנות להרע כי מתמנה מי שכן עושה פנים לכבוד.
- ד. כשהכבוד נופל לעזי פנים, אזי המלכות היא בבחי' צדק, דהיינו שאורה מועט (כי איתא בפתח אליהו צדק מלכותא קדישא, והכוונה שאור האמת בה מועט, רק כדי להעמידה בגבול הקדושה, ולא יותר ואזי התפלה בלא חיות), וזה רמזו באותיות צד"ק (כמבואר בכהאר"י) צ' היוד בהחזרת פנים מהנ', וד' רומז לדלות, וק' רגליה יורדות מות, דהיינו יניקת הקליפות, ואזי כשהקדושה צריכה משהו, היא צריכה לקבל הכח מהסט"א.
- ה. ע"י צדקה מעלים את רגלי המלכות מהקליפה (ואינה דלה וזוכה להארת פנים), וזהו צדקה תציל ממות, כי הם ה' חסדים (וע"י השפעת החסדים מקבלת מהבינה כלים להעלות מ"ן להקב"ה ואזי מחזיר פניו אליה) וע"י נעשה מצדק צדקה (כי ע"י צדקה שהיא מדת הבטחון ושכל גדול וגדר אדם (כמבואר בתורה וכה) שנותן ומאמין שלא יחסר לו (כמבואר בשער המצוות עפ"י הפסוק יש מפזר ונוסף לו) מתחזק אור האמת שבה) (צ"ע אע"פ שהפגם ע"י תאוות אכילה התיקון לא רק בזה אלא גם בצדקה וכן מבואר בתורה יז ונראה לבאר עפ"י תורה סט שצריך לתקן בשרש הכין שעדיין לא נפגם) תיקון המלכות הוא העלאת הכבוד (כי תיקון המלכות הוא תיקון המלכת הקב"ה, והיינו העלאת הכבוד שחוזר אליו ית').

1. כשעולה הכבוד הוא חוזר אל המביני מדע (אותם שיש להם דעת ע"י הארת הבינה), שהם הפך הרועים דלא ידעו הבין (חסרי הדעת הנ"ל מהבינה). ואזי נעשה מחלוקת/ג', כי הסט"א השונא והאויב (הרועים דלא ידעו הבין) יונקת ממותרות המוחין שיש למביני מדע דהיינו מהשערות (יניקה זו צ"ע מה היא ואולי אפ"ל עפ"י המבואר בתורה ל' שאצל הצדיק שיער הוא שער בשין ימנית כי רק במותרות המוחין שלו יש לנו תפיסה ולא במוחין עצמם ונראה שהעזי פנים מחמת תאוות אכילה נעשה כסיל כמבואר בתורה יז שנחשך ממנו אור הצדיק ומחפשים בדבריו סיבה לחלוק עליו וזו יניקתם לחזק עצמם מדבריו דיייקא) (צ"ע מהפסוק שפתח בו את התורה ויבן את הצלע ודרשו שקלע שעה קצת משמע שעיקר היניקה ממביני המדע היא מבחי' בינה יתירה של הנוק' שלהם וכמבואר בתורה יט שעיקר היניקה מהנוק', ואולי יניקתם מהתפלה ומותר שבה הוא עיון התפלה שע"ז נחלש ממנה וגם מעורר עליו דין).
- והתחברות השונאים היא מפלתם כי יונקים מהר כל המותרות (נראה שמכאן חוזר לקשור את התורה לפסוק שבו פתח אותה). ולכן כשיש הרבה מותרות מוטבע שהשערות מתרבים ונעשים קלועים כדי שינקו יותר כי המותרות מזיקים למח. וזה "ויבן את הצלע" ונחלקו בגמ' אי לשון בינה יתירה או לשון בניין דהיינו קליעת שיער ולא פליגי כי בגלל הבינה יתירה היה צריך לקלוע שעה של חוה כדי שלא ישארו בה מותרות שמוזיקים למח (צ"ע לכאורה לא הואיל לגמרי שהרי הנחש כן הצליח לינוק ממנה ולהכשיל את האדם).
2. כשבא כבוד חדש לאדם ומעובר בו נפש צריך להולידה בנקל כדי שלא ח"ו יסתלק אחד מהם או ח"ו שניהם (נראה שעד כאן דיבר מהזהירות מהכבוד ומכאן מדבר אחר שנוהר בכבוד כיצד להוליד ממנו בנקל את הנפש המעוברת בו). לידת הנפש בנקל היא ע"י יראה ואח"כ צריך לגדלה ע"י אהבה (אולי רומז כאן לדחילו ורחימו שמוכרח לתפלה כמבואר בריש תורה קיב). וזה טעם שנותנין צדקה ב"אתה מושל בכל". כי הצדקה מעלה את הכבוד מאחזית הקליפה ואזי בשתי ידי שמואל וימין מוליד ומגדל הנפש. וזה חילוף אק"ק בוכ"ו גמט' ירך על ידו ההולדה.
3. כוונת הלב זה בחי' הנפש ודבורי התפלה הם בחי' הכבוד. ולפעמים יש עייפות הנפש (המושג עייפות בכלליותו) היא חולשה או טבעית מחמת המוחין שצריך לחדשם בשינה שהיא עיבור או מאמץ הגוף שצריך לנוח) ומתרחקת מהכבוד דהיינו תפלה בלא לב (נמצא חיות הנפש היא שמכבד את הש"י ומיד כשנפסק אזי נאבד החיות ונעשה עיף, כי הנפש חלק אלוך וחיותה רק ע"י הקשר לשרשה שהוא הכבוד שמים), וצריך להבריאה ע"י מים קרים.
- מים קרים (זה בחי' גשם ש) נעשה ע"י רעמים. ורעמים הם ע"י כבוד לזקן ששכח תלמודו. כי הרעם הוא ע"י אדים הבאים לתוך ענן ומתלהבים ונקרע הענן ונשמע רעם וע"י מתחלקים המים לכל מקום כפי הצורך. הכי נמי שכחה היא ענן על העינין והכבוד הוא אש הבא בתוכו וקורע אותו ונעשה רעם (צ"ע שהוא בלא רעש) ויוצא מים שהם דעת הזקן ועל ידן מחיין את הנפש (נמצא כשמכבד את הצדיק נמשך התורה הנעלמת בו אל הכבוד ויוצאת ומתגלית ומחיה את נפש השומע ומחזירה אותה לכוונת הלב בתפלה).
 - וזה חילוק בין הלומד בספר מהשומע מהצדיק כי בספר לא יודע השיעור שצריך להחיות נפשו אבל מפי הצדיק הצדיק משפיע לו מים קרים כפי מדרגתו, ע"י בחי' רעמים הנ"ל (דהיינו הכבוד שמכבד אותו שע"י נקרא הענן של עיני החכם).
 - שכחת הזקן את תלמודו נעשה ע"י תפלה בלא לב (וכן להפך תפלה בלא לב היא בחי' שכחה). לכן ע"י הכבוד שנותנים לזקן ששכח תלמודו מתגלית חכמתו וחוזר כוונת הלב בתפלה. נמצא שהוא גרם בתפלתו בלא כוונה שיפליא הקב"ה מכת שכחת הזקנים וע"י הכבוד שנותן לו מחזיר לעצמו כוונת הלב בתפלה (ואולי אפ"ל שפגם כוונת התפילה היא בחי' שאין פנים לכבוד וע"י מאבד בחי' נפשו דהיינו בחי' אם חכם הוא מסתלקת חכמתו דהיינו שכחת התורה וע"י שמתפלל בכוונה מחזיר הכבוד להש"י ועושה פנים לכבוד וחוזר ומוליד נפש מהכבוד).
 - (כי כבוד שמים הוא שרש הנפש ששניהם בחי' מלכות אלא שהכבוד בחי' מלכות עילאה בכינה שממנה נולד נפש הנופשת בגוף ומחיה אותו בתפלה בחיות ולפ"ז קצת קשה מה שכתב מוהר"ת בסוגרין בסוף אות ו' שחיה בחי' הצלע היא אם כל חי דלכאורה היא הנפש ולא הכבוד). עייפות הנפש היא פגם העצמות שלא מתפלל בבחי' "כל עצמותי תאמרנה" וע"י מים קרים הנ"ל מחייה את העצמות ומרגיש דבורי התפלה בכל עצמותיו. (לכאורה צ"ע למה צריך לתת כבוד דווקא לזקן ששכח תלמודו הרי העיקר הם הדבורים של הזקן וכ"ש אם לא שכח תלמודו שיכול להחיות את הנפש בדבריו. ונראה שכיון שעייפות הנפש היא בחי' שכחה צריך לתקן דייקא בעינין של תיקון השכחה. אבל נראה שעצם הביאה לצדיק הוא תיקון השכחה שלי את הצדיק, ועוד עפ"י סוף תורה קבו כשישיבו החכמים את רשב"י גילה להם יותר סודות ולכאורה סוד זה שמגלה ע"י הכבוד היה אצלו בבחי' שכחה. אבל עיין לק"ה/ו משמע שזה בחי' סוד חדש שזוכה בו ע"י התחדשות ברוח הקדש שזוכה ע"י הכבוד, ויש לפלפל בזה אם גם זה נחשב שכחה ואין כאן המקום)
 - וכל זה רמזו בפסוקים "וביום הבכורים" רמז להולדה וגידול הנפש. "ובהקריבכם מנחה חדשה לה'", וזהו בחינת צדקה, "מקרא קודש" רמז לכבוד שניתקן ע"י הצדקה שמעלה את הרגלין מהקליפות. כל מלאכת

1 נראה שהכוונה בכלליות לעזי פנים על יראי ה' ובפרטיות הרוצה לשוב ולעשות פנים לכבוד ע"י אכילה בקדושה או העזות שבו מפריעה לו בבחי' מחלוקת בליבו.

2 פירוש המילה עייפות – מלבי"ם ישעיהו ה' כז שינה ותנומה – משמע שיש עייפות מחמת התאמצות יתירה ויש עייפות טבעית ונראה כוונתו טבעית דהיינו עייפות המח והשניה עייפות הגוף. וצ"ע בכמה מקומות משמע שיש עייפות מחמת צמא עיין פרש"י דברים כה יח ואתה עייף ויגע ובמצודת דוד ישעיה כט ח'. ובאיוב כב ז לא מים עייף תשקה

3 עיין לק"ה כבוד רבו ות"ח הלכה ג אות ב' (עפ"י תורה ח' תנינא) ובשביל זה מחזיקים בכבוד רבו לנהוג כבוד גדול ברבו, כי כבודם הוא כבוד ה' יתברך. ועל ידי הכבוד שמכבד את רבו, על ידי זה נגדל ונתרבה בחינת המשיכת רוח הקדש רוח נבואה של רבו שנמשך מן הכבוד כנ"ל. ועל ידי זה נתברר המדמה וזוכה לאמונה שזה העקר מה שצריך לקבל מרבו כנ"ל. וזה מה שכתב אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה (בלקוטי א' סימן קכו) שמצינו שבכל מקום ששבו החכמים את רבי שמעון בר יוחאי אמר להם עוד תורה, עין שם. כי על ידי ששבו אותו והגדילו כבודו, על ידי זה נתרבה ונתגדל הרוח הקדש שלו. ועל ידי זה אמר להם עוד תורה על ידי רוח קדשו שנתגדל ביותר על ידי הכבוד כנ"ל:

עבודה לא תעשו רמו לתיקון תאוות אכילה של אדם הראשון שהיא גרמה לקללת בועת אפך תאכל לחם לט מלאכות

הקדמה

מדוע הנפש באה מלובשת בכבוד

כשרוצה הקב"ה להעלות אדם מדרגה אזי שולח לו נפש חדשה וכיון ששרש הנפש בכבוד היא באה מלובשת בכבוד.

ועומק העניין כי הנפש היא המלכות והכבוד הוא האמא (שהיא ספירת הבינה). וקודם שהאדם זוכה לתקן מעשיו בפרט באכילה שעל ידה זוכה להארת פנים שבזה תלוי עיקר החיבור אל הקב"ה, (כמבואר גם בתורה סב באריכות) אזי כשם שהאדם והקב"ה הם בבחי' החזרת פנים דהיינו שפונים זה מזה ולא זה לזה, הכי נמי לגבי הנפש דהיינו המלכות והקב"ה הם בהחזרת פנים, ובמצב כזה יש סכנת יניקת הקליפות ואזי קודשא בריך הוא ושכינתיה דבוקים אהור באהור והנוק' מקבלת מעט כדי חיונה בלבד מהדכר דרך בחי' נקב בגבו. וכדי ליחוד קב"ה ושכינתיה צריך לנסר אותה ממנו כמ"ש ויפל תרדמה על האדם ויקח אחת מצלעותיו וכו'. והתרדמה הוא שמוחין שלו עולים לאמא והניסור הוא שגם היא עולה לאמא ומקבלת ממנה (וזה נקרא ניסור כיון שיש לה חיות שלא ע"י בעלה זה כאילו שננטרה ממנו) ותחת כנפי האמא השומרת עליהם יכולים להתייחד כדי שהנוק' תגדל, וזה נקרא יחוד אהור באהור כיון שלמטה הם עדיין אהור באהור וכיון שהנקבה אז בקטנות מאד אין לה כלים לייחוד אזי מקבלת כלים מאמא ובלשון הזוהר אמא אוזפת מנהא לברתא. ומצב זה הוא המצב שעליו מדובר בתורה שלנו כמ"ש "ויבן ה' אלקים" דהיינו אבא ואמא "את הצלע אשר לקח מהאדם לאשה" עד שנעשית גדולה "ויביאה אל האדם" ליחוד.

וכשהמלכות נקראת אשה בוגרת הכוונה (בעבודה"ש) שאדם ממליך אל עצמו את הקב"ה בשלימות וזה ניכר בתפילתו ובאכילתו שהיא באמונה שלימה ונעשה על ידה יחוד קב"ה ושכינתיה כמבואר גם בתורה סב ובתורה מז.

אבל כשהמלכות עדיין קטנה אזי העזות פנים שולט על האדם ולא מתבייש באכילתו לאכול יותר מהצורך ולבחור במתיקות הגשמית. אזי כרוצים לתת לו נפש חדשה שיתחזק בעבודת ה' היא באה מלובשת בכבוד שישמור עליה מהעזות פנים ועל זה מצווה רבינו להיזהר בנפש לקבלה בקדושה לשם שמים בלבד ולא להיות עז פנים הלוקח את הכבוד בלא שיתנו לו. ואם מצליח להתגבר ולקבלה כראוי אזי זוכה בנפש שבתוכה ואם מתגבר העזות פנים שבו אזי פוגם בכבוד השומר על הנפש ומפסיד את הנפש.

וכדי לתקן את המלכות קשה לתקן באכילה בעצמה שזו מדריגה גבוהה מאד אלא צריך להתחיל במעשה הצדקה. והטעם נראה כי אכילה בקדושה היא בחי' יחוד בעצמו אבל כיון שעדיין המלכות בקטנות צריך לעורר ע"י מעשה הצדקה את האמא להיות אוזפת מנהא לברתא כנ"ל שזה נעשה ע"י בחי' יד של אמא שיש בה חמש אצבעות חמש חסדים וכשנותנת אותם לבת נעשה מהיד כלי הולדה אצל הבת דהיינו שנעשית בוגרת וכנ"ל שזה עדיין תחת כנפי האמא. נמצא שהצדקה גורמת לגדל את המלכות. כי הצדקה בשתי ידיים היינו בלב שלם (כי התכללות שתי ידיים היא בחי' יד שלישית אמצעית בחי' לב) ומעורר את בינה ליבא לתת ה' חסדים לבת ועי"ז מתבגרת תחת כנפיה. בבחי' "ויבן ה' אלקים את הצלע שלקח מהאדם לאשה", ה' אלקים הם אבא ואמא. וכשהיא גדולה אזי "ויביאה אל האדם" ליחוד.

והתיקון הזה מתבטא אצלנו בכך שע"י שנותן צדקה בשלימות שולחים לו נפש מלובשת בכבוד כדי שיעלה מדרגה ויהיה מסוגל לאכול אכילה בקדושה כנ"ל. ולהיות מתפלל תפילה בשלימות בבחי' כל עצמותי תאמרנה.

עוד הקדמה לביאור מהלך התורה בקשר אחד

תורה זו רבינו סמך על הפסוק בבראשית ב' כב ויבן ה' אלקים את הצלע וכו' ויביאה אל האדם פסוק זה הוא סופו של מהלך בריאת חוה אשת אדם הראשון. ובו רמוז סוד בניין המלכות דקדושה סוד אלוקותו ית' הנמוכה ביותר השוכנת בעוה"ז שנקראת השכינה הקדושה ומכוחה יש לאדם כח להמליך את הקב"ה על עצמו ועל העולם. והיא נקראת גם נפש.

כתיב שם (כא) ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה: (כב) ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם:

האריז"ל מבאר שנקב"ה ראשי תיבות של ד' דרגות בבנין האשה כי תחילה היא צלע מצלעותיו של האיש ואזי היא בחי' ה' אחרונה שבשם הויה. והם כנגד ימי הינקות. ואח"כ היא קטנה עד גיל יב ואח"כ היא נערה ו' חדשים ואח"כ נעשית בוגרת. וזהו ראשי תיבות נקב"ה. דהיינו- ה' שבשם, ק'טנה, נ'ערה, ב'וגרת -ר"ת נקב"ה.

נמצא שמהיותה צלע עד היותה אשה היא נבנית בד' שלבים. עוד מבואר שדווקא הנקבה יש בה כל כך שלבים בגדלות אבל אצל הדכר יש רק שני שלבים דהיינו קטן וגדול, דהיינו בלי המוחין ועם המוחין.

וענין זה בנקבה הוא ממהות המלכות שהיא תמיד בסכנה של נפילה (אות נ' רומז למלכות עיין תורה א', ונ' רומז לנפילה) לכן מיד כשנמצא בה החטא הראשון בבריאה תיקן ומיעט אותה הקב"ה להיות מהותה נקודה בלבד

(שאו היא נקראת צדק) וכל שאר מדרגותיה הן בתוספת בלבד. נמצא שעי"ז החטאים הגורמים לנפילתה לא פוגמים בעצמה ממש, אלא רק מחסירים ממנה את התוספת שבה. תיקון זה נקרא סוד מיעוט הלבנה¹. והוא שאחר שקטרגה ושאלה שא"א לשני מלכים בכתר אחד אמר לה הקב"ה לבי מעטי את עצמך.

ושמעתי מהרי"צ² (במדבר תשנ"ד³) שזהו שאנו אומרים בברכת קידוש הלבנה "וללבנה אמר שתתחדש" זה הפירוש למאמר לבי מעטי עצמך, שמשמעותו לא שתתבטל אלא שתמיד תהיה בה בחי' מיעוט וזה ע"י שבסוף כל מיעוט יתחיל בה החידוש כדי שתוכל לשוב ולהתמעט, נמצא שתמיד יהיו לה עליות וירידות מיעוט והתחדשות. ונ"ל שזה רמז רבנו באות ח' במה שאמר שלפעמים יש עייפות הנפש.

והסיבה שהלבנה הרומזת לנוקבא טענה שא"א לשני מלכים בכתר אחד, טמון בפסוק הנ"ל שבו רמוזה כל התורה שלנו. ויבן ה' אלקים את הצלע. ומבאר האריז"ל שהכוונה לאבא ואמא שבנו מהצלע אשה.

וביאור העניין הוא שתחילה נבראו זכר ונקבה והיא היתה דבוקה לו מאחוריו (כמבואר בגמ'⁴) דהיינו דבוקים אחור באחור בקומה שלימה אבל היתה קטנה כמו זנב. וזו הצלע מצלעותיו הנזכר בתורה. אז היתה מקבלת חיות מבעלה דרך נקב שבגבו, דהיינו רק כדי חיותה ההכרחי ולא יותר, (וכנ"ל שאז היא מכונה צדק).

אבל כדי שתקבל חיות יותר צריך ליחוד ולזה צריך שיהיו פנים בפנים כי הארת פני האיש באשה הם המוחין המגדלים אותה⁵.

ואז הפיל הקב"ה תרדמה על האדם דהיינו שהמוחין שלו עלו לבינה עילאה הנקראת אמא שבה מאירים אורות אבא והיא נותנת אותם לנוקבא ועי"ז מגדלת אותה, וזה מכונה חיתוך הצלע מהאדם, כי מקבלת את חיותה מאמה ואינה צריכה לבעלה. וזהו שכתוב "ויבן ה' אלקים את הצלע" הכוונה בסוד הניסור כנ"ל.

ואיתא בגמ' שהלשון "ויבן" רומז לבינה יתירה ורומז שקלע את שיערה קודם שהביאה אל האדם. ורבינו מבאר (באות ו') דלא פליגי, כי הבינה יתירה שבה הוא חסרון וע"י קליעת שיערה מתתקן החסרון הזה.

והביאור בזה שכיון שבשעת הניסור הנ"ל נתגדלה בבית אמה שהיא הבינה עילאה, עד שנעשית קומה שלימה כמו בעלה, והיינו בינה יתירה, יתירה דייקא, שניתן בה עי"ז בינה מיותרת. (לקמן יתבאר עוד שיש לה גם כפשוטו בחי' בינה יתירה על בעלה שהיא מעלת נשים צדקיות)

נמצא בהיותה בוגרת בבית אמה היא קומה שלימה כמוהו ולכן לא מבינה מדוע צריכה להנשא ולהתבטל לו שהרי שניהם קומה אחת ושניהם מקבלים מאמא הנקראת כתר. וזה בחי' טענת הלבנה שאמרה א"א לשני מלכים בכתר אחד⁶. ובאמת זה נכון כמבואר בגמ' (חולין ס':) ששאלה דבר הגון, אלא החסרון הוא במה שלא הבינה מעצמה שאין זה התכלית להיות בבית אמה אלא רק עד שתגדל ותחזור לבעלה. ואם היתה מבינה כל זה היתה

¹ חולין ס' - רבי שמעון בן פזי רמי כתיב (בראשית א-טז) ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וכתב את המאור הגדול ואת המאור הקטן אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לבי מעטי את עצמך אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואמרת לפניך דבר הגון אמעית את עצמי אמר לה לבי ומשול ביום ובלילה אמרה ליה מאי רבותיה דשרגא בטיהרא מאי אהני אמר לה זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים אמרה ליה יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא דכתיב (בראשית א-יד) והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים זיל ליקרו צדיקי בשמיך (עמוס ז-ב) יעקב הקטן שמואל הקטן (שמואל א-יז-יד) דוד הקטן חזייה דלא קא מיתבא דעתה אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמייעטתי את הירח והיינו דאמר ר"ש בן לקיש מה נשתנה שיעיר של ראש חדש שנאמר בו (במדבר כח-יא) לה' אמר הקב"ה שיעיר זה יהא כפרה על שמייעטתי את הירח.

² הביאור נ"ל - ששני המאורות הגדולים רומזים למצב שהיתה צריכה להיות האשה עם האיש אחרי שנבנתה ע"י ה' אלקים דהיינו שעשה אשה בקומה שלימה. כי בידוע חמה ולבנה רומזים לאיש ואשה, ובתחילת בריאתם נבראת הלבנה אספקלריא מאירה בשלימות עד שכל אור החמה האיר ממנה. כמו שיחזור להיות לעתיד לבוא כמ"ש "והיה אור הלבנה כאור החמה". וקטרוג הלבנה רומז לקטרוג האשה קודם שבאה אל בעלה שזה רמז באדם וחווה בחטא האשה שלא נתייעצה עם בעלה על עצת הנחש כי אז עדיין היו בבחי' שני המאורות הגדולים ומבואר ענשה דכתיב אל אישך תשוקתך וכו' (זה) הוא ימשול בך, שזה בחי' לבי מעטי עצמך. דהיינו שבתחילה באה אל בעלה כשווה לו ממש בבחי' כתר אחד לשניהם ומוזה נפלו לחטא, והתיקון היה כנ"ל מעטי עצמך לפני בעלך, שבזה נתחדש שכשיצאת מבית אמה אל בעלה נעשה בה תשוקה לבעלה. (וגם נתחדש בה דם נדה שהוא בחי' וללבנה אמר שתתחדש כמבואר בגמ' כדי שתהיה כחדשה לבעלה בכל פעם).

³ ובה ביארתי בתורה א' מעשה תמוה בגמ' בברוריה אשת רבי מאיר שלא הבינה במה אשה דעתה קלה ובקש ר"מ מתלמידו שיפתה אותה לעבירה. שנראה לומר שבשאלתה במה דעתן קלה נתעורר שוב הקטרוג של הלבנה א"א לשני מלכים בכתר אחד ולתקן זאת הוכרח ר"מ להוכיח לה שעם כל גדולתה נוחה להתפתות. דהיינו שהוכיח לה שכבר אמר הקב"ה לאשה כי מעטי עצמך.

⁴ הרי"צ⁵ בשיעור זוהר פקודי (במדבר תשנ"ד) ביאר שזה מה שכתוב וללבנה אמר שתתחדש שכיון שאמר לה לבי מעטי עצמך ותתמעט מעט מעט עד שתתמעט לגמרי אבל מדלא אמר לה שתתבטל משמע שכיון לומר לה שתתחדש ועניין החידוש הוא הארה מלמעלה מהשמש, שזה יתרון הלבנה על החמה, שהחמה אין בה חידוש אלא רק מה שיש בה נמצא בה ואילו הלבנה דייקא החולשה שבה שמתמעטת בכל פעם זו מעלתה שבחוזרת להתחדש מקבלת לזה כח מלמעלה מהשמש. כי חמה בחי' תפארת והבינה למעלה ממנה ומשם החידוש בבחי' הסיעתא דשמיא שמקבל הבעל תשובה שע"ז עולה על הצדיק.

⁵ בסוד נה"י של המשפיע נעשים חב"ד אצל המקבל כמבואר בכהאריז"ל. דהיינו נצח הוד יסוד העליונים שהם העינים והלשון שהם הסתכלות במאור פנים עם דיבור אל האשה, הם נעשים המוחין חכמה בינה דעת שלה ומחין אותה.

⁶ אדם וחווה הם סוד ז"ן כמו חמה ולבנה ונבראו שניהם מאורות הגדולים ועל זה קטרגה הלבנה - תיקון סג דף עח. - וממשיך לפרש את ענין הנקודה למה המלכות נעשית בסוד נקודה אב"א, ואמר נקודה שהיא המלכות, דעלה איתמר שעליה נאמר, אדם וחווה דהו די פריצופים אלס ומוה סהס סוד ז"ן, סגנלאו שני פלופים דהיינו שני מאורות הגדולים, ועלה איתמר סהס סהס, ועל זה אמרה הלבנה שהיא המלכות, אי אפשר לשני מלכים סהס ז"ן, שישתמשו בכתר אחד (כמבואר במס' חולין דף ס ע"ג) כי מאור החסד של שני התפארות ז"א שעלה בסוד אור חוזה, נתקן הכתר לשניהם, ואז נתמעטה המלכות בסוד נקודה אב"א.

נשאר תמיד גדולה¹ (דהיינו שהקומה שנבנתה ע"י אמה היתה כולה שרשית אצלה. וכמו שהיתה שוה לבעלה קודם החטא, אבל כיון שטעתה בזה, הוצרך לתקן בה את החסרון, ע"י שאמר לה מעטי עצמך וכנ"ל ש"מעטי עצמך" הכוונה שאיבדה את עשר תשע ספירות שלה ונשארה נקודה אחת שרשית וכל שאר קומתה הוא בתוספת בלבד.

והביאור כי שבשאלה הזו, שאמרה א"א לשני מלכים בכתר אחד, טמון סוד כל החטאים שבעולם. דהיינו שבימי הצלחת האדם כשהוא בגדלות המוחין הוא מתגאה לחשוב שאין הוא צריך להתבטל לקב"ה ולצדיק, דהיינו בחי' אנא אמלוך, היינו העזות פנים שיש לנו כלפי הקב"ה, שאע"פ שכל חיותנו ממנו אין אנו בושים לעשות עצמינו ישות וגאות בחי' עזות מלכותא בלא תגא. ששורש הכל הוא הבת הבוגרת בבית אמה שאינה רוצה להנשא לאיש כי יש לה בינה יתרה שמקבלת מהוריה. שעל ידה מרגישה ישות עצמאית שאינה צריכה לאיש. ולא מבינה שכל הסיבה שלקחו אותה מבעלה (כמבואר בזוהר שלמעלה היו נשמה אחת) היה כדי לגדלה ולהחזירה אליו. דהיינו שכל המוחין שיש לה הם רק בהשאלה, וכלשון הזוהר אמא אוזפאת מנהא לברתא. וזה רק הלוואה עד שתגדל ותעזוב את אביה ואמא² ותלך להיות עזר לבעלה.

ובזה נבוא לבאר את לשון רבינו כיצד רמז כל זה בלשונו שהיא תרגום כל העניין הנ"ל על דרך העבודה.

שבאות א' מבואר עניין הנפש החדשה המלוכשת בכבוד שבאה לאדם, זה רומז למלכות (שהיא בחי' נפש) שנתגדלה בבית אמה (שהיא בחי' הכבוד) והגיע זמנה לצאת ולהביאה אל בעלה. וצריך להיזהר בכבוד שלא לפגום בו, כי אם יקח את הכבוד לעצמו, מפסיד את האם שהיא כבוד שמים עם הנפש שבה. ובאות ב' מבואר שאכילה בקדושה עושה פנים לכבוד. זה רומז ליחוד קב"ה ושכינתיה שנעשה ע"י האכילה כשמקבל את הכבוד כראוי.

ובאות ג' מבואר פגם תאוות אכילה שהיא עזות פנים שרומז לנפילת המלכות והכבוד כשלא מקבלם כראוי. באות ד' מבאר מדרגת המלכות כשהיא בקטנות נקראת צדק אזי היא בגבול הקדושה וקרובה מאד לחטא. ואזי היא עזות פנים דהיינו שעזות הגוף לוקח את המלוכה עליה. באות ה' מבואר שע"י צדקה מעלה את המלכות ממדרגת צדק למדרגת צדקה. רמז לניסור, דהיינו ה' חסדים שנותנת האמא לבת ומגדלת אותה בביתה לאשה.

באות ו' מבואר שכשהמלכות נעשית גדולה דהיינו שכבר יש בכוחה להמליך כראוי את הקב"ה, אזי מתגבר בה אויב חדש שלא רוצה לצאת מבית אימה לשוב אל בעלה, והיא העזות הנ"ל שמסרבת להשיב את המלוכה להקב"ה, דהיינו שעד עכשיו התגברה מצד פגם המדות ועכשיו רוצה להתגבר מצד הבינה יתירה שקבלה מאמה. ועצה לזה היא קליעת השיער, דהיינו שלא כדלעיל שצריך להלחם בעזות אלא כי עזות זו ממילא תתבטל וע"י בחי' קליעת השיער ממהרים את ביטולה. וכל זה רומז לבת הבוגרת בבית אמה שנעשית גדולה במוחין שלימים ואזי נעשה לה יצה"ר ללכת אחר שכלה, ואז מסרבת לצאת מבית אמה להנשא לבעלה, כי לא מבינה למה נצרכת לו, שהרי היא גדולה כמוהו וזה רומז לשאלת הלבנה א"א לשני מלכים בכתר אחד. ואזי אומר לה הקב"ה לבי מעטי עצמך, דהיינו שנכנס בה יצר ההתקשטות להיות מוצאת חן בעיני אחרים דהיינו הרגשת חסרון שצריך השלמה מבחוץ ועי"ז כשבאה לבעלה מיד נעשה בה ואל אישך תשוקתך. שכל זה בחי' שקלעו אביה ואמא את שערך קודם שהביאה אל בעלה וממילא נתבטל הבינה יתירה הנ"ל. (אמנם נשאר בה בינה יתירה הטובה שבה שמתבטאת בהרגשת הלב שלפעמים מכוונת בזה לאמת יותר מבעלה כשהיא בגדלות מוחין, כדמצינו בנשים צדקניות שלא נתנו לעגל וכיו"ב)

באות ז' חוזר רבנו לעניין המבואר באות א' עניין הזהירות לקבל את הכבוד כראוי, שזה בחי' הולדת הנפש ע"י יראה. ומרחיב את המבואר באות ה' בעניין גידול הבת ע"י אימה ע"י אהבה דהיינו מדת החסד לאברהם. והן בחי' שתי ידיים ועל כן נוהגים עפ"י האריו"ל לתת צדקה בפסוקי דזמרא בפסוק ואתה מושל בכל שם רמזו החזרת המלוכה והכבוד להקב"ה ע"י שתי הידיים ימין ושמאל יראה ואהבה.

באות ח' מבאר שלפעמים יש עייפות אל הנפש ע"י שנתרחקה מאמה. נראה שרומז בזה לעניין שאמר לה הקב"ה ללבנה לבי מעטי עצמך. דהיינו כשיוצאת הבת מבית אמה, דהיינו שנתרחקה מהכבוד, אזי מתקיים בה

¹ בשו"ן שלימים ולשניהם כתר אחד אזי היא מאירה כמוהו ואין יצה"ר - זוהר וישב דך קפא. ביאור המתוק מדבש שם - להנין מאמר הנ"ל נקדים מה שחז"ל (במס' חולין דף ס ע"ג) על הפסוק ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים, וכתיב אח"כ את המאור הגדול ואת המאור הקטן, אמרה ירח לפני הקב"ה רבונו של עולם אפסי לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לבי מעטי את עצמך, כי קודם מעוט הירח שהיא סוד המלכות היתה מקבלת אורה מהבינה כמו הת"ת שזה נשוא והיו נקראים שני מאורות הגדולים לפי ששניהם היו מקבלים אור מהבינה, ואז היתה מאירה מעצמה כמו כל הספירות שאינם מאירות אלא מאור עצמאית על ידי אור א"ס ב"ה המאיר בהם על ידי הבינה, ואילו היתה המלכות נקשרת תמיד עם הת"ת להיותה שיהיה אלו ללבן שניהם שפגם מהבינה נשוא, אז היה העולם מתגבר תמיד ברחמים ולא היה שום רע ויכר הרע בעולם והיו בני אדם כמלאכי השבת, וממילא לא היה שער ועונש, אבל מאחר שצריך הבריאה היתה שפיהה בחירה כמ"ש ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע, ועי"ז יהיה שער ועונש לכן מיעט את היחש שהיה אורה רחוק ממאכלה והדיון יהיה גורב ויהי הרע מתגדל ויני אדם לרחמים עמו ועי"ז הם מעלים את היחש דמעשים למעלה ומרכיב את אורה.

² אמא אוזפאת מנהא לברתא רק לשעה קלה ומיד מסתלקים עיין - הקדמת זוהר דף ב. ד"ה ועל דא נאמר בראשית ברא - ואמא אוזפאת לברתא מנהא ואימא משאלת לכתה את לבושה, ור"ל שאימא משאלת את הנה"י שלה שהם הכלים של המוחין בדרך הלאה לכתה שהיא המלכות, וקשיטא לה בקישיטא ומקשטת אותה בקשטויה, ור"ל שעל ידי זה מקשטת אותה במוחין ונגדלת קומתה, ואחר כל זה היא מתייחדת עם בעלה, ולפי שהנה"י לחימא נכנסים בהמלכות רק לפי שעה כדי להגדילה על ידי המוחין ומיד מסתלקים, לכן הם רק בסוד הלאה, וכל זה נעשה בכל יום על ידי תפלות ישראל.

וללבנה אמר שתתחדש, דהיינו שנעשה בה ימי עליה וימי ירידה. ימי טהרה וימי טומאה. ומזה נעשה גם שמעצמה היא הולכת ומתרחקת מהקב"ה וצריכה חיזוק תמיד ומזה נגרם התרחקות ישראל מהצדיק. ומזה נעשה מה שלפעמים יש עייפות הנפש וקשה לכווין בתפילה. דהיינו שכחת הקב"ה והתרחקות ממנו. וצריך מים קרים על נפש עייפה. דהיינו דבורים מחיים את הנפש לשמוע מהצדיק בעצמו דייקא, על ידי שבאים אליו ומכבדים אותו.

בד"ה ואזי כשמחייך את הנפש וכו'. – מזהרנ"ת מסיים דבריו שכל הקטע הזה לא נכתב כראוי. עכ"פ נראה מדבריו כאן ובאות ח' שעיקר המכוון בכל התורה הזו היא לזכות לתפלה כראוי שזה נעשה ע"י נפש חדשה שמקבל ועל ידה עולה במדרגת כוונת התפילה, כי תפלה כראוי היא בבחי' כל עצמותי תאמרנה שהיא תפלה היוצאת מכל קומת האדם מכל עצמותו ומכל עצם ואבר שבו, כולו מכוון אליו ית'. שזה רומז ליחוד השם בין קב"ה ושכינתיה דהיינו כשמתקיים הכתוב "ויביאה אל האדם" הנ"ל. ותפלה ויחוד הם בחי' אחת ממש, אלא שהיום בחורבן בית הדעת קשה למצוא דוגמא לזה אלא מהסט"א, בזיווג הגשמי שכיוון שאפילו חסיד שבחסידים וכו' כמבואר בספרים לכן תמיד ואפילו בחלום נעשה באופן של כל עצמותי. וזהו שכתב רבינו בתורה נ' שהתפילה ופגם הברית הם זה לעומת זה. וזהו מאמר אבא בנימין עיין תורה מו שתהא תפילתי סמוכה למטתי, דהיינו שתפילתי תיהיה בכל עצמותי אחוז בכוונת היחוד עימו ית' כמו מטתי/כ'.² וזה בחי' וביום הבכורים. רמז להולדה, כי לשון בכור דהיינו הולדת בכור שטבעו שנולד בקושי (בחי' לילה) שיהיה נעשה בקלות בבחי' יום. ובכור גם רומז לגידול הנפש בחי' צער גדול בנים, בבכור דייקא שעליו לומדים לגדל בנים. וכו'...

עד כאן ההקדמה

² הדוגמא הזו אינה מדוייקת כי בזיווג מדובר בכל עצמותי בלא כוונת הלב (כמובא בתורה קו תנינא שטוב להרהר בתורה בשעת הזיווג) ואילו בתפילה העיקר זה כוונת הלב. עכ"פ בבחי' משל אפשר ללמוד מהחיצוניות של הזיווג על פנימיות התפלה.

תורה סז [א]

(בראשית ב') ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח וכו' ויביאה אל האדם.

(נדה מה ע"ב) חד אמר מלמד שנתן בה בינה יתירה, וחד אמר מלמד שקלעה לחוה

והביאה אל האדם: פשוטו של מקרא ש"ויבן" הוא לשון בנין, דהיינו שבנה מהצלע אשה. ובגמ' נחלקו מאי "ויבן", תנא אחד פירש לשון בינה, והשני פירש מלשון בנין, דהיינו שקלע את שערה ל' לפני שהביאה לאדם/י, ומכאן למדה הגמ' בשבת צה. שקליעת שיער נקרא בנין. ונראה לפי רבינו דמא"ח ומא"ח ולא פליגי, וכפי שיתבאר בתורה באות ו', שדייקא בגלל שנתן בה בינה יתירה, לכן צריכה קליעת שיער, כדי שינקו השערות את מותרות המוחין ולא יזיקו לה.

ונראה שהפסוק הזה רומז לכל המצב שעליו מדובר בתורה דהיינו בנין המלכות משעת הניסור מבעלה, על

מנת לבוא ליחוד, עד שהיא נעשית גדולה ומוכנה לייחוד.

ותיבות "ויבן ה' אלקים" רומז לאבא ואמא/ו המגדלים את הנוקבא להכינה לייחוד ובאות ה' יתבאר שזה נעשה ע"י צדקה. וכשנעשית גדולה בקומה שווה לו ע"י ה' חסדים שמקבלת מאמה אזי יש לה בינה יתירה ואזי נעשה

^א תורה זו נאמרה בחג השבועות (שחל בימים ו' ו') שנת תקס"ב בעיר ואסלאב יום אדרי פטירת אשתו של רבינו (ה"מ) המאורעות שנשמעו לאמירת תורה זו ונכללו בה ברמז עין דיי מוהר"ן אותיות קח קנג קח קס קסב קסג

^ב בראשית פרק ב (כא) ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר ב'ש' תחתנה: (כב) ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם:

רש"י (כב) ויבן - כבנין רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה לקבל הולד כאוצר של חטים שהוא רחב מלמטה וקצר מלמעלה שלא יכביד משאו על קירותיו: ויבן - את הצלע. לאשה. להיות אשה כמו (שופטים ח) ויעש אותו גדעון לאפוד להיות אפוד:

^ג נדה דף מה: משנה בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת שנים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל שנים עשרה בן שנים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן י"ג שנה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין כל שלש עשרה.. גמרא - תנו רבנן אלו דברי רבי וכו'..... א"ר חסדא מאי טעמא דרבי דכתיב ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש ואיך הוא מבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ריש לקיש משום ר"ש בן מנסיא ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה אצל אדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא.

ועיין ברכות דף סא. בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב ויסגור בשר תחתנה אלא למאן דאמר זנב מאי ויסגר בשר תחתנה אמר רבי ירמיה ואיתימא רב זביד ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא למקום חתך בשלמא למאן דאמר זנב היינו דכתיב ויבן אלא למאן דאמר פרצוף מאי ויבן לכדריש שמעון בן מנסיא דדרש רבי שמעון בן מנסיא מאי דכתיב ויבן ה' את הצלע מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה לאדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא דבר אחר ויבן אמר רב חסדא ואמר ליה במתניתא תנא מלמד שבנאה הקדוש ברוך הוא לחוה כבנין אוצר מה אוצר זה קצר מלמעלה ורחב מלמטה כדי לקבל את הפירות אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה כדי לקבל את הולד ויביאה אל האדם.

שבת דף צה. גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך בנין בכך אין כדדרש רבי שמעון בן מנסיא ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה אצל אדם שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא

עירובין דף יח. מאי ויבן לכדריש שמעון בן מנסיא דדרש רבי שמעון בן מנסיא ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שקלעה (פס"י קליעת עינה) הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה לאדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא דבר אחר ויבן ה' אלהים אמר רב חסדא ואמר ליה במתניתא תנא מלמד שבנאה הקדוש ברוך הוא לחוה כבנין

^ד לפי המבואר בגמ' שכן בכרכי הים קוראים לקלעיתא בנייתא צ"ע דמשמע שהתורה התכוונה לקליעת שער ונקטה לשון של גויים בכרכי הים וצ"ע מדוע לא כתבה בפירוש ואפשר כיון שרצתה התורה שיהיה במשמעות הלשון גם קליעה וגם בניין לכן נקטה לשון שיש בו שתי המשמעויות.

אולי אפ"ל מה שנקט לשון "כרכי הים" דייקא רומז לעניין הקליעה שכרוך השיער ביחד לינק מותרות ים החכמה והיא לשון גויים דייקא שהם השונאים היונקים.

לשון קליעה צ"ע כי עיין לקמן סוף אות ו' (שמואל-א-כה) כף הקלע שהיא רצועת עור שמשליכים בה אבנים למרחוק, ועיין מלכים-א ו' (כט לב לה) קלע שהוא לשון ציור. ובחומש כ"פ קלעי החצר וצ"ע הקשר ביניהם.

^ה משמע לכאורה שקלע שערה לקשטה כדי שתמצא חן בעיני בעלה וצ"ע הרי משנשאת מכסה שערה לגמרי. וכן פשוט שה"ויבן" הוא רק עד שמובאת אל בעלה, ואח"כ כבר אין לאמה צורך לקשטה. וכן משמע באות ו' שכל הקליעה היא רק כדי לבטל היניקה שמונעת את היחוד. ומשמע לפ"ז שכשמוכנה ליחוד כבר אין לה בינה יתירה. ועי"ש בהקדמה לאות ו'.

והתירוץ כי בינה ליבא, ובתחילה הבינה יתירה היא שמנסה להלך במהלכי שכל, וזו היניקה של האוייב, אבל כשמכלה יניקתו, אזי מעמיד את הנוק' על תכונתה העיקרית, שהבינה יתירה תבטא בהרגשת הלב נכונה, ולא במהלכי שכל. וכידוע שבהרגשת הלב האשה עולה על האיש כי מהלכי שכל אע"פ שהם מעלה גדולה ממהלכי הלב, אבל אין הכוונה לגמרי כי בכל אחד מהם יש מעלה וחסרון החסרון במהלכי שכל הוא שאפשר בחריפות השכל להטעות את האדם מה שא"א לעשות לאשה שלא נכנסת כלל למהלך הזה של השכל בדמצינו בעגל. מאידך אשה דעתה קלה ונוחה לפתוי כשבאים אליה במהלכי התפעלות הלב. ואילו היתה מסתכלת בשכל של הדבר לא היתה מתפתה.

^ו עיין אוצרות חיים - [שער האורות וז"ן] - וכמו שנתבאר בוהר פרשת וילך דף רפ"ו ע"א וז"ל, עלי באר ענו לה סק לאתריך לאתחברא בבעליך וכו' באר חפרוה שרים דאולידו לה או"א לעילא כרוה נדיבי העם אלין אבהן וכו'. ופי' הענין כי הנה ענין חפירת הבאר הזה לעשות לה בית רחם נעשה ע"י השרים שהם או"א בסוד (בראשית ב' כ"ב) ויבן ה' אלהים את הצלע ויבאה אל האדם, דא או"א שגדולה והעולה שיהיה בכל קומת ז"א פנים בפנים אשר ע"י כן נעשה הפה הראשון שלה בחינת היסוד שבה כנוצר, וז"ש באר חפרוה שרים אילין אינון או"א, ואמנם הם לא עשו רק בחינת חפירת המקום ההוא בלבד, ואח"כ כרוה נדיבי העם היא בחינת נתינתם בה המ"ן אלו

בה יצה"ר בחי' אי אפשר לשני מלכים וכו', דהיינו בחי' עזות ואנא אמלוך^{1/1}, וצריך להכניעו ע"י קליעת שיער. וכשהיא מוכנה ליחוד אזי מותר לאכול, כי אז ע"י האכילה נעשה יחוד קב"ה ושכינתיה פב"פ. וכל זה רומז לתיקון כח המלכת הש"י של האדם על עצמו, ע"י הכנעת העזות פנים שבו, עד שזוכה להמליך את הש"י על עצמו בשלימות, וזוכה להיות פנים בפנים עמו ית', שהוא הייחוד השלם, שאז אכילתו היא יחוד קב"ה ושכינתיה, ותפילתו היא בשלימות, בכח כל קומתו ועצמותו ובדביקות שלימה. בלי היסח הדעת כלל.

אות א

נראה כוונת רבינו כאן לומר שכשאדם השלים איזה מדרגה, אזי רוצים להעלות אותו מדרגה, וזה ע"י שיקבל מוחין חדשים וכוחות וסיעתא דשמיא לשוב, דהיינו נפש חדשה מלמעלה, וכיון שכלפי כל מדרגה חדשה מתעורר היצה"ר מחדש כמבואר בתורה כה, כי כלפי האמת של מדרגה זו, הוא עדיין מאד בקטנות שהרי רק עכשיו עלה לשם, לכן באה הנפש מלובשת בכבוד, שהוא כמו אם השומרת על הבת שלא יקבלה מי שאינו ראוי, ובזה הוא נבחן, שאם יקבל את הכבוד כראוי להחזירו כולו רק להש"י, אזי ראוי הוא לנפש חדשה.

הנפש"ה היא יקרה^ט מאד, וצריך להיות זהיר בה ולשמרה מאד ולהתפלל הרבה שלא תסתלק בפרט כשמקבל נפש (חיות דקדושה) חדשה כמבואר לקמן. **ע"כ צריכין ליזהר מאד, כשבא איזה כבוד^{1/1} חדש לאדם^{1/2}** להתחזק ביראת שמים ואהבת ה' (כפי שיתבאר לקמן אות ז') ושלא ישתמש בכבוד לצרכו והנאתו (לק"ע כבוד יג)^{2/1}. דהיינו כבוד שזוכה מלמעלה^{2/2}, שעיי"ז חבריו ממנים אותו באיזה מינוי עליהם, להיזהר שיהיה כבוד אלוקים. **כי הכבוד הוא אם כל חי^{1/1}** דהיינו שהכבוד שמגיע לאדם אינו טבעי אלא הארה מבינה עילאה שמאיר בו, **והוא שורש כל הנפשות^{1/1}** דהיינו שהנפש שרשה בכבוד וכן מצינו בתורה לז שעל כן כדי שתאיר נפש הזקן ששכח תלמודו צריך לכבדו ועיי"ז נמשכת נפשו ותורתו אל הכבוד הזה ומתגלה לחוץ. **וכשהנפש מסתלקת** כשהאדם נפטר או שמסתלק למדרגה עליונה ממנו, **היא**

בתוך הבאר ההוא אשר ענין זה יקרא כריה, והנה בחינת נתינת המין אלו בה ביסוד שלה היה ע"י החסד והגבורה של אימא שהם ב' הידים שלה שבהם ה' אצבעות שהם סוד ה' גבורות מנצפ"ך הכפולות אשר אלו ירדו למטה ונעשו בחינת מין ביסוד של נוק' דועיר, וז"ס פ' [בראשית מ"ז כ"ד] והיה בתבואות הארץ ונתתם חמישית לפרעה וד' הידות וכו',

¹ החילוק נ"ל שבהיותה במדרגת הצדק התגברה העזות מחוסר מוחין דהיינו הסתרת האמת וכאן מדובר בתחילת גדולתה שנעשית צדקה ואזי העזות היא מהבינה יתירה ולא מחסרון מוחין. וטעם שבינה יתירה גורמת לעזות נ"ל לבאר עפ"י הגמרא בסוטה כל המלמד בתו תורה כאילו מלמדה תפלות, כי מהותה הוא הלב ומהלכי שכל מקלקלים את מעלת הרגשת הלב. ועיי"ן באות ו' האריכות בזה.

^ח בתקפא ש מנוקד שמאלי ויימי והפי עם דגש

^ט יקרה - יקר תרגום של כבוד רמז שהנפש באה מלובשת בכבוד דהיינו שבאה בלבוש יקר.

כיון שהיא יקרה - צ"ע דהכא משמע שצריך לשמור את הנפש כיון שהיא יקרה כי הכבוד יכול לבוא גם בשביל הסתלקות וצ"ע אם הכוונה להסתלקות ממש הרי אפילו אם היא לא יקרה צריך להיזהר. ועוד צ"ע אם הגיע זמנו אזי אדרבה הוא זכות שמסתלק אל הכבוד כמבואר בלק"ה ואם לא הגיע זמנו איך יפטר קודם זמנו. ונראה שעל זה מזהיר רבינו כל כך מהכבוד שאם לוקחו לעצמו יכול שיעורר עליו דינים כל כך עד שיסתלק עיי"ז.

⁷ נראה פשוט שמדובר בכבוד מלכים דהיינו איזה מינוי מבני אדם כי כבוד אלוקים מבואר בתורה ו' שמקבל מי שכבר נתברר שלא יפגום בו. מאידך צ"ע כי כבוד מלכים מבואר שם שמקבל הרודף אחר הכבוד וכאן מדובר בכבוד שבא בלא שירדוף אחריו דאי לאו הכי היה צריך להזהיר אותו לברוח מהכבוד ולא שיוהר בו אחר שכבר בא.

¹⁴ לפי המבואר בלק"ה חובל ג' משמע לאו דווקא אדם פרטי אלא כל זמן או מקום שמתגלה בו כבוד ה' ית' או שצריך או מסוגל להתגלות בכבוד ה', שם צריך זהירות יתירה.

²³ ליקוטי עצות - ערך כבוד אות יג. כשבא איזהו כבוד חדש להאדם צריך להתירא מאד, כי לפעמים בא לו הכבוד בשביל הסתלקות נפשו, חס ושלום. על כן צריך לזהר לקבל הכבוד בקדושה גדולה בשביל השם יתברך לבד, ולבלי להשתמש עם הכבוד לצרכו ולהנאת עצמו כלל, כדי שלא יזיק לו הכבוד, חס ושלום, שלא יקח את נפשו. כי הנפש יקרה מאד וצריכין לזהר בה לשמרה מאד. וצריכין להתפלל הרבה לשם יתברך, שלא יזיק לו הכבוד שלא תסתלק נפשו על ידי זה, חס ושלום. כי הכבוד הוא שרש כל הנפשות, וכשהנפש מסתלקת היא מסתלקת לתוך הכבוד שהוא שרשה (סו. א):

וראה גם תורה נו אות וב' וצריך פל אָחַד, לְבָלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת שֵׁשׁ לֹא לְהִנָּאֵתוּ וּלְצַרְפוֹ. שְׂלֵא תִהְיֶה בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת אֲצִלּוֹ פְּעֻדָּה לְמֵלֶכֶת תְּאֻנָּתוֹ, רַק שְׂתִּיחֶיהָ בְּחִינֹת הַמַּלְכוּת בְּבִחִינֵי בְּחִינֵי הַמַּלְכוּת (קְהֵלֶת י'): "אֲשֵׁרֶיךָ אֲרִץ שְׂמֵלְכָךָ בֵּן חוֹרֵיךָ", שְׂהַמַּלְכוּת יְהִי אֲצִלּוֹ בֵּן חוֹרֵיךָ, לְבָלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְהִנָּאֵתָךְ:

²³ דפשיטא שאין הכוונה לכל איזה שבח שמכבדים אותו לשעה, אלא לאיזה מינוי מכובד שנותנים לו, ונ"ל שזה נגרם מצד הרגשתם שהוא למעלה מהם. וכן רואים בחוש שבכל חברה שיש כאלה שכולם מתבטלים אליהם ושואלים בעצתם יותר מאחרים. ואע"פ שבתורה ו' נתבאר עניין הכבוד אלוקים שהיא מדרגה עצומה, צ"ל שיש בזה בחינות כמו שרואים בחוש שיש בני אדם מורמים מעם, מטבעם, בלא שרודפים אחר הכבוד, וזה כי מצד נפשם שיש בה איזה מעלה יותר מאחרים.

¹⁷ אם כל חי דהיינו עיני חסד לאברהם מעין ד' נדר ה', וקהלת יעקב ערך דרך אות ב' ושם ערך חוה וכן ידוע כמ"ש אם לבינה תקרא.

¹⁸ עיין לעיל תורה סה הנפש היא בת השכל ובתורה לה השכל היא הנשמה ונשמה ידוע שהיא בבינה. ובינה כשמאיר בה החכמה היא בחי' כבוד.

מסתלקת אל הכבוד/טו **שהוא שורשה"י** [יח] שורש הנפש בכבוד שהיא בינה עילאה דהיינו מזלו שהוא מקום נשמתו בבינה עילאה מחצב הנשמות, בבחי' {ישעי' נח}/טו **כבוד ה' יאספך שהסתלקות ואסיפת הנפשות הם לתוך הכבוד/כ** **כי שם שורשם כנ"ל :**

וע"כ כשבא כבוד חדש לאדם, צריך לזוהר ולהשמר/כא וצריך להרבות בתפילה שלא יזיק לו הכבוד (לק"ע כבוד יג), **כי אולי בא הכבוד ח"ו בשביל הסתלקות/כב**, **כדי שתסתלק הנפש אל הכבוד, שהיא שורשה כנ"ל** הכוונה כי אם יקח את הכבוד לעצמו ויתגאה בו או ישתמש בו לצרכו והנאתו אזי גורם לעיין בדינו ואפשר שיתחייב מיתה עי"ז/כג ואפשר שרק בחי' נפש תסתלק ממנו כמו שאמרו חז"ל כל המתגאה אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו:

^{טו} דהיינו כשארם נפטר אזי אם זוכה חוזרת נפשו לכבוד ה'. ולא לכף הקלע או לגהנם.

עיין לק"ה חובל בחברו הלכה ג' אות ב' – עקר בחינת העולם הבא הוא בחינת הכבוד, בחינת והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך הנאמר על נפשות הצדיקים לאחר הסתלקותן שהצדיקים הזוכין נסתלקים בעת מיתתם לתוך הכבוד שהוא לבוש ושרש הנפש ועל ידי זה זוכין בעולם הבא למה שזוכין, כי אי אפשר לבוא לחיי עולם הבא כי אם על ידי שנכלל נפשו בתוך בחינת כבוד ה' שלשם נאספין נשמות הצדיקים בבחינת כבוד ה' יאספך כנ"ל (כי אף על פי שבהתורה הנ"ל נאמר שזה הענין אינו טוב כשהנפש נסתלקת על ידי הכבוד בנתינתו שצריכין לשמר את עצמו כשבא הכבוד שלא תסתלק הנפש בלא עתה חס ושלום, אבל כשבא עת פקדת האדם למות בודאי היא טובה וזכיה גדולה להאדם כשזוכה שתסתלק נפשו לתוך הכבוד בבחינת כבוד ה' יאספך, שזה נאמר על הסתלקות נפשות הצדיקים, אשרי להם)..... כי אי אפשר לזכות לעולם הבא כי אם על ידי בחינת כבוד ה' יאספך כידוע, כי זה סוד חלוקת דרבנן שהוא בחינת הכבוד שבו מתלבשת הנפש לחיות בגעם ה' וכו'.

^{טז} מתרצו - שושה

^{יח} עיין לק"ה חובל בחברו ג' ב' שהכוונה בשרם עת אבל בהגיע זמנו הוא וסוד גדול כי הוא חלוקת דרבנן בו מתלבשת הנפש לחיות בגעם וכו', ועיין לקמן את ו' שצריך זהירות בחולדת הנפש מהכבוד, ועיין לעיל תורה סו את א' שהסתלקות היא ענין הרחוק לעולם ועיין לק"ה חכמה כלים ד' מטעם שפועל מסתלק על ידי כיון שלא שילט מוח אל הפועל ועיין תורה כס שהסתלקות היא אל הקטנה.

^{יט} ישעיה פרק נח (ח) **אז יבקע בשחר אורף וארכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד יהוה יאספך:**

מצודות דוד - והלך - הצדקה שעשית תלך לפניך להוליכך אל הג"ע, וכבוד ה' יאספך אל המקום אשר שם גנוזות נפשות הצדיקים:

^כ **עיין לעיל תורה סו** אות א' שהסתלקות היא ע"י הרוח דלעילא ועיין לק"ה הכשר בלים ד' מט (עפי" תורה סו) שלפעמים מסתלק על ידה כיון שלא מוציא מוח אל הפועל דהיינו לעשות בלים לקבל הארת האמת שקיבל מרוח דלעילא ואולי באן הכוונה להוציא לפועל את כוונת הבריאה לכבודי בראתי יצרתיו אף עשיתי דהיינו להחזיר את כל הכבוד הבא אליו אל הש"י (ועיין תורה רס שהסתלקות היא אל השכינה) ועיין לק"ה חובל ג' ב' ולקמן.

^{כא} **זהירות ושמירה הן ע"י יראה ועיין לקמן את ז' שע"י יראה מולידים את הנפש מהכבוד בלא קישוי לידה עוד בגודל הסכנה שבכבוד עיין תורה קלא**

^{כב} **צ"ע שבלק"ע** מבאר מוהרנ"ת שהזהירות בכבוד הוא לקבלו כראוי, ומשמע שהוא סכנה, וכמבואר בתורה קלא, ולפי"ז מבואר שתלוי באדם בעצמו כיצד יקבל את הכבוד, ואילו כאן משמע שתלוי לשם מה בא הכבוד מלכתחילה, אם הכבוד בא להסתלק או להוסיף לו נפש.

ואולי רומז לזהירות על הנפש שכבר קיבל והסתלקות הכוונה שאפשר לאבד נפש שכבר קיבל ואין הכוונה לפטירה מהעולם אלא כמחז"ל כל המתגאה אם חכם הוא חכמתו מסתלקת. ועיין לקמן את ז' שם חוזר על הזהרתו על שמירת הנפש ושם מפורש כוונתו לנפש החדשה שבאה אליו מלובשת בכבוד. וצ"ע כאמור שכאן הלשון משמע שמדובר על הסתלקות האדם ולא כמו שם הסתלקות הנפש קצת. לכן או שהן שתי הזהרות או שגם כאן כוונתו לנפש החדשה.

צ"ע הכוונה בזה כי אין הכוונה שכבר הגיע זמנו כי אז אדרבה טובה גדולה וזכות כשמסתלקת אל שרשה בכבוד הש"י כמבואר בלק"ה חובל ג' ב'. אבל מאידך צ"ע אם לא הגיע זמנו וגם לא נזהר לשמור נפשו איך זוכה שהיא נאספת אל כבוד הש"י. ואולי כדאיתא בגמ' בשם רב שדרובא דעלמא נפטרים מעין הרע.

עיין לק"ה שלוח הקן הלכה א – וזה בחינת כל הרודף אחר הכבוד הבורח ממנו, כי כשרודף ונמשך אחר הכבוד אזי הכבוד בורח ממנו ועל ידי זה יוכל להסתלק כי החיות והנפש שלו נמשך אחר הכבוד ואזי הכבוד בורח, ועל ידי זה נסתלק כנ"ל. ועל פן צריך לזהר מאד כשבא לו כבוד חדש כנ"ל, דהיינו שלא יהיה רודף אחר הכבוד פן יסתלק על ידי זה כנ"ל רק צריך לברח מן הכבוד ולמעט בכבוד עצמו רק להסתכל להוציא הנפש המלבש בהכבוד, אבל מן הכבוד בעצמו צריך לברח, כי אולי בא בשביל הסתלקות כנ"ל:

^{כג} **עיין לק"ה** חובל בחברו ג' י' – שמתקשה שנמצא שרשע הרודף אחר הכבוד יזכה להסתלק ע"י התכללות בכבודו ית' שזה מדרגת צדיקים ומתריך שאינו אלא לשעה קלה אבל אין מניחין אותו להכנס שם אלא עד שיתקן מעשיו עי"ש. – ח"ל – כי בשעת ההסתלקות בעת שמגיע זמן פקדתו של האדם להסתלק או הוא טובה גדולה וזכיה רבה להאדם כשזוכה להסתלק על ידי כבוד ה'. כי מה שנאמר למעלה שצריכין לשמר עצמו שלא לפגם בהכבוד כדי שלא יסתלק על ידי הכבוד וכו' זהו שלא יגרם להסתלק חס ושלום, קדם זמנו על ידי שפגם בהכבוד כנ"ל. אבל בזמן פקדת האדם הוא טובה גדולה כנ"ל, ואדרבא, מי שפוגם בהכבוד וגורם שהכבוד מוציא מן העולם קדם זמנו הוא אינו זוכה להיות נאסף ונכלל בכבוד ה', כי כל הרודף אחר הכבוד בורח ממנו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. כי זה שפוגם בהכבוד על ידי שרודף אחר הכבוד או על ידי שאר פגמים הפוגמים בכבוד ה' עד שגורם שהכבוד בא לו לרעה להוציא מן העולם כנ"ל, אזי אף על פי שהוא נסתלק על ידי הכבוד מחמת שהנפש נמשכת אחר הכבוד כנ"ל, הוא רק לפי שעה, כי אף על פי דאיהו לא חזי מזלה חזי. ומחמת שהכבוד בא עליו שלא לטובה גורמת לקח נפשו חס ושלום, אבל אף על פי כן אין מניחין אותו לכנס ולכלל בתוך כבוד ה' מאחר שפגם בו עד שיתקן מה שקלקל כי אין מי שיזכה לכלל בתוך הכבוד דקדשה בשלמות בתכלית כי אם הצדיקים האמתיים השומרים את הברית ובורחים מן הכבוד ומבטלים כל התאות וממעטים כבוד עצמן ומרביין בכבוד המקום, כמו שכתוב (תהלים כד), מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וכו'. הר ה' ומקום קדשו הוא בחינת כבוד ה', כמו שכתוב, וכבוד ה' מלא את הבית, שהוא הר ה' וכנ"ל שאי אפשר לכלל שם בתכלית השלמות כי אם הצדיקים אמתיים בחינת נקי כפים ובר לבב וכו'.

אך מדה טובה מרובה, וע"כ ע"פ הרוב/כ"ו כיון שמיתה ממש מתים פעם אחת, לבד מיחידים שזכו למוות קליני, לכן עפ"י רוב בא הכבוד לטובה/כ"ז דהיינו שמלמעלה הכוונה לטובה להוסיף לו נפש דהיינו שכל ודעת וחיות בעבוה"ש אבל עדיין זה תלוי בו איך יקבל את הנפש. דהיינו כשבא נפש חדשה דהיינו שכל והשגה חדשה בו ית"כ/כ"ו אל האדם/כ"ו נראה שהכוונה להסתלקות למדרגה שמעליו (כמבואר בתורה סו אות א' שיש כמה בחי' הסתלקות וכולן ע"י הרוח דלעילא) והיינו תוספת מוחין דהיינו הארת אמת מבינה וצריך להוציא מכח לפועל עד שיתבטא בכוונה יתירה בתפילה, ויכול להתבטא גם בתוספת חיות/כ"ז או תוספת ממון, אזי היא באה מלובשת בהכבוד כי כבוד בחי' לבוש דהיינו מה מתגלה כלפי חוץ, שהיא אם כל חי כנ"ל. וע"כ כשבא כבוד חדש לאדם, ע"פ רוב הוא לטובה, דהיינו שבא נפש חדשה לאדם ע"י זה הכבוד וצריך לשמרה ולהיזהר לקבל את הכבוד כראוי שלא יעורר דין על עצמו ויאבד את הנפש כולה דהיינו מיתה/כ"ט או חלקה דהיינו שיפול מהשגתו בבחי' המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו. והכלל שהכבוד הוא שורש הנפשות וכל דבר טבעו להמשך לשרשו ע"כ בהתגלות הכבוד נמשכת נפשו אליו, ואזי או שיתלק למדרגה שמעליו ע"י שיזכה לשכל חדש או שתתלק נפשו למקורה למעלה. וע"כ לפעמים/ל' בא כבוד חדש לאדם בשביל הסתלקות איזה נפש ח"ו דהיינו או מיתה או שיאבד חכמתו דהיינו שיפול ממדרגתו, כדי שתתלק הנפש אל הכבוד דהיינו שתחזור לשרשה כנ"ל. אבל ע"פ רוב, בא הכבוד לטובה. דהיינו שבא נפש חדשה להאדם שע"ז עולה מדרגה, ע"י זה הכבוד שהוא שורש כל הנפשות כנ"ל/לא. ע"כ צריכין ליזהר מאוד לב, לקבל הכבוד בקדושה גדולה לא לצרכו והנאתו אלא לשמו ית' לבד, כי הכבוד הוא שורש כל הנפשות

יד בלק"ע כבוד אות יד לא נקט מדה טובה מרובה אלא רק על פי רוב. וכן ראיתי בביאור הר"י שינפלד שדקדק כאן שמידה טובה מרובה שבאן אינה כבכל מקום (שהוא לשון מדה גדולה) אלא הכוונה לרוב פעמים שהרי הסתלקות יש רק אחת. אבל עיין לק"ה חובל בחברו ג' א' שכן נקט לשון זה של מדה טובה מרובה ועל כן עפ"י רוב וכו'.

כ"ה משמע כאן שלפעמים יורדת רוחו דלעילא שהיא כבוד ה' לאסוף נפשו קודם זמנו ומשמע שהיא מדה רעה דהיינו שא"א לפרש שהכוונה לעלית מדרגה כמבואר בתורה סו אות א' אלא הסתלקות ממש קודם זמנו. (עיין גם לק"ה י"ד מוזהר ג' אות ד' שאע"פ שבא הכבוד בשביל הסתלקות אפשר להינצל מזה ע"י חכמה ע"ש) וצ"ע מהמבואר בגמ' (שבת נה.) אין מיתה בלא חטא (תורה ח' אות ד' שאע"פ שנדחה דעה זו כמג' אבל רבינו מביא אותה שם) ואולי הכוונה שלפעמים גורם האדם לעצמו שיעניו בדינו יותר, כגון דמצינו שמסיבה זו הזהירו חז"ל על עיון תפלה ושלא ליכנס למקום סבנה או בתורה קלו המלמד זכות על אויבו גחלים חותה על ראשו. הכי נמי כשמקבל כבוד ולוקח להנאת עצמו מעורר עליו דין ועיין תורה קלא ותורה קצד.

אבל עיין לק"ה חובל ג' אות ח' מוהר"ת מבאר שם גזירות תח ותט שמבואר בוזהר שהיו זמן המסוגל לביאת משיח, דהיינו התגלות גדולה של כבודו ית', וכיון שלא היו פנים לכבוד הזה, התקיים בהם כבוד ה' יאספך. ועפ"ז מבאר גם מיתת נדב ואביהו בחנוכת המשכן, וחטא העגל סמוך למתן תורה ועוד, עכ"פ משמע שם שלא מחלק בין אם הכבוד שבא להסתלקות, או לחיים, אלא הכל תלוי רק אם עושים פנים לכבוד או לא וצ"ע.

כ"ו עיין לק"ה תפילין הלכה ה' ל' - ועל כן בכל עת שפא נפש חדש, שהוא בחינת שכל חדש וידיעה חדשה להפיר אותו יתברך, לגלות אמונתו יתברך יותר בעולם.

כ"ז מ"ק - נפש חדשה לאדם - צ"ע מה שייך עוד נפש ונ"ל שהכוונה לתוספת הארת הנשמה בנפש, שע"ז היא מתחזקת בכחות נפש וכיסופין דקדושה, וכוונת הלב בתפילה, כפי שיתבאר. עיין תורה לא אות ו' שהנפש היא בחי' כסופים דקדושה, וצריך להוציאה לפועל בדיבור, בבחי' נפשי יצאה בדברו ע"ש. ועיין לקמן באות ח' שנפש הפירוש כוונת הלב בתפילה, ועיין תורה סו אות א' שאלישע זכה לפי שנים כרבו ע"י הרוח דלעילא של רבו, שירדה ונדבקה בו בשעת הסתלקות רבו, ועי"ז זכה מכח רבו לתפילה בכוונה יותר מרבו, ועי"ז נעשו לו ניסים פי שנים מרבו.

כ"ח עיין לק"ה חובל בחברו הלכה ג' יב. ע"ש שהמרגלים פגמו בכבוד של מעלה ולכן הכבוד אסף אותם ואילו כלב ויהושע שלא פגמו בו כתיב בהם חיו שזכו לתוספת חיות.

כ"ט עיין לק"ה חובל בחברו הלכה ג' יב - כי הקב"ד הוא בחינת מתקלא, בחינת מאזני צדק, כמבאר בדברי רבינו זכרוננו לברכה במקום אחר (סימן קלא) שבשעה שפא כבוד להאדם צריך להזהר ולהשמר מאד שלא יפגם בו שלא יטלנו ולא ישתמש בו בשביל עצמו חס ושלום, רק להחזיר כל הכבוד לה' יתברך לבלי להשתמש עם הקב"ד כי אם לשמו יתברך ולכבודו באמת, ומבאר שם שהקב"ד הוא בחינת מאזני צדק וצ"ע נשקל במאזנים וכו', ע"ן שם, הינו כנ"ל כמבאר בהתורה הנ"ל, כי בודאי הוא בבחינת מאזני צדק כי יכול להסתלק קדם זמנו חס ושלום, על ידי הקב"ד כנ"ל וכשזוכה לקבלו כראוי יכול לזכות לחיות חדש ונפש חדשה על ידי הקב"ד כנ"ל שזהו בחינת ויהושע וכלב חיו וכו' כנ"ל:

ל' הלשון לפעמים משמע שזה קורה יותר מפעם אחת בחיים וצ"ע.

לא מ"ק - צ"ע מה הכוונה שבאה נפש חדשה לאדם חיו ועיין לק"ה חובל מבואר שם שאפשר עי"ז לזכות לחיים ארוכים יותר כמ"ש ויהושע וכלב חיו מן האנשים ונ"ל עפ"י תורה ס' אות ב' שעיקר האריכות ימים היא להאריך כל יום למלא אותו בקדושה כי מה יועיל תוספת ימים אם לא ממלא אותם בקדושה, ועי"ש בתורה ס' אות ג' שזה ע"י יראה, וגם אצלינו מבואר לקמן שהולדת הנפש ע"י יראה. לכן נ"ל שנפש שמדובר כאן עיקר הכוונה לתוספת חיות דקדושה דהיינו כסופים וכוחות נפש לעבודת ה' וכוונה בתפילה. ועיין תורה סו אות א' עפ"י מגילה עה"פ ויחי עוד לנצח כי יראה חכמים ימותו.

כנ"ל שעל כן היא סכנה כי כל העולם לא נברא אלא לכבודו ית' כמ"ש לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו/לג נמצא כל הלוקח כבוד לעצמו פוגם בעצם כוונת הבריאה :

אות ב

להבין עומק המבואר כאן באות ב' ולמעשה, עיין בהקדמה לתורה מז. ויסוד העניין שפנים היא הארת פניו של הקב"ה אל המלכות, דהיינו אל האדם הממליך אותו, ומתנהג כרצונו, אבל המתנהג שלא כרצונו ית', אזי פני הש"י פונים ממנו, כמו מי שלא רוצים להתסכל עליו, ועוד מצד הרחמים כדי שלא תקטרג עליו מדת הדין שחוטא בפני המלך. והארת פנים היא השגחה ורצון והשפעת מוחין והארת אמת ממנו ית', וטעם שפנים נקרא אמת, מבואר שם כי ב"ג מדות של רחמים, מדת "ראמת" של הקב"ה היא השביעית, וכנגדה ביג' תיקוני דיקנא הם תרי תפוחין, דהיינו מקום הפנוי משיער מתחת לעינים, ומקום זה מכונה פני ה'.

וצריך לראות, שיהיה פנים לשון רצון והשגחה **אל הכבוד** /לד' דהיינו שהכבוד שמשפיע עליו הש"י יהיה מתוך הארת פנים ורצון ולא כדבר שנותנים בלא רצון כלאחר יד אחר כתפיה, כמו שנותנים למי שלא רוצים להסתכל בו. **כי על ידי תאוות אכילה, אזי נפגם הכבוד ואין לו פנים** /לה' /לז' ואזי אם מקבל כבוד הוא בלא רצון והשגחה והוא סכנה. **כי שולחנו של אדם הוא בחי' כתר מלכות (ויזמא עב ע"ב ערש"י)** כמבואר שם בשלחן לחם הפנים שהיה לו זר זהב כמו כתר, וכל אדם צריך שיהיה שלחנו כשלחן לחם הפנים דהיינו לחם שגורם לפנים ע"י שהאדם מולך על יצרו דהיינו ששם כתר מלוכה לבן מלך שבו (ולא לבן השפחה) אזי אכילותו הן באופן שגורם לנשיאות פנים דהיינו השגחה יתירה של הקב"ה עליו, והוא הכתר מלכות הוא **בחי' כבוד, בבחי' מלך הכבוד (תהלים כד), כי הכבוד הוא בחי' מלכות** כי ע"י שהוא חשוב ומכובד אצל העם אזי העם נותן כתר מלכות בראש המלך. **וכשפוגם באכילה, אזי נפגם הכבוד, ואין לו פנים. בבחי' (דברים לא) /לז' והסתרתי פני והיה לאכול** פשט הפסוק הוא שהסתרת פני ה' היא הסרת ההשגחה וממילא באות הצרות, ורבינו דורש לאכול רמו לתאוות אכילה ודורש מהסוף להתחלה שע"י לאכול נעשה והסתרתי פני **שעל ידי תאוות לח' אכילה ח"ו הוא הסתרת פנים. אבל על ידי מיעוט אכילה/לט' וכל שכן שלא יאכל בהלעטה, שמשבר תאוות^מ אכילה, על ידי זה הוא נשיאות פנים** דהיינו הארת פני ה' אליו ועי"ז מתבטל ממנו תאוות אכילה לגמרי כמבואר בתורה מז שהשביעה מאכילה מועטת היא ע"י הארה ממתת ואמת של הקב"ה.

לג **צ"ע דלא** נקט כבוד באצילות. אבל הטעם כי כל גדר הכבוד הוא בבחי' הארץ האירה מכבודו כמבואר בתורה יד, לכן דווקא עולמות הפירוד שהן ב"ע נבראו לגלות כבודו, אבל באצילות שהוא לשון אצלו אין התגלות הכבוד אלא שם הכבוד בעצמו. דהיינו שעיקר הכבוד לגלות בב"ע את האצילות.

לד **מ"ק – עיין לק"ה מזוזה ג' ג' ועקר הפנים** הוא המוח והדעת בבחינת חכמת אדם תאיר פניו וכמבאר בפאמר הנ"ל. **שעקר שלמות הכבוד** פשהכבוד הוא אצל המביני מדע שאז יש להפבור פנים דקדשה, כי עקר הפנים הוא הדעת. ונ"ל הכוונה שכיון שעבשיו יורד ובא אליו כבוד ה' ית' מוכרח לקבלו בדעת כי כבוד ה' בחי' השגחה בחי' פני ה' אבל הוא ית' אינו פונה אלא למקום שמתנהגים כראוי כדי שלא נהיה ח"ו כחוטא בבית המלך. (ועיקר המבחן של אדם לנשיאות פנים הוא כיצד הוא אוכל כפי שיתבאר)

צ"ע **אולי אפ"ל עפ"י רש"י** בביצה טז שנפש יתירה בשבת מתבטא בתאוות אכילה הכי נמי כאן כיון שע"י הכבוד זכה בנפש יתירה מתגבר בו תאוות אכילה דייקא כדי לחבר נפש וגוף וצריך לחברם בקדושה.

לה **עיין תורה יז** שכסילות היא ע"י תאות אכילה. וכאן הכוונה כפי שהולך ומבאר שה' מסתיר פניו ממנו אבל כשמשבר תאות אכילה אזי ישא ה' פניו אליך. ועיין תורה לא שאז הלחם נקרא לחם הפנים, פנים דייקא דהיינו אכילה של נשיאות פנים. ועיין תורה סב שע"י אכילה בקדושה ואמונה שלימה נעשה יחוד קב"ה ושכינתיה.

ומסתמא כמים הפנים לפניו וכתוב ה' צלך דהיינו שנושא פנים למי שנושא פניו אליו וזה עיקר שיבור תאוות אכילה בשבא מתוך שנושא פניו אליו ית' וכן במבואר בתורה מז. ועיין שיש"ק ח"ג סימן רכד מה שמספר על אכילת רבי אברהם בערניו (נכד רבינו) שכל כף היה מרים ראשו למעלה בנעוטים וכסופיו אליו ית', כנ"ל.

לו **נראה** כי ניאוף הוא עצם פגם הברית עם הקב"ה אבל תאוות אכילה אינה פגם בעצם הברית אלא רק בהסתכלותו והשגחתו היתירה עלינו.

לז **דברים פרק לא (יז) וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא וְעֹבְדָתִים וְהִסְתַּרְתִּי פְּנֵי מַהֵם וְהָיָה לְאָכַל וּמִצְאָהוּ רְעוּת רְבוּת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כֵּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקָרְבִי מִצְאוּנֵי הָרְעוּת הָאֵלֶּה:**

לח מתרצו - תאות

לט **לאו דווקא** מיעוט אלא כדי חיונו בלבד וגם זאת שלא בהלעטה אלא באמונה כמבואר בתורה סב.

מ מתרצו תאוות

כמשרז"ל בגמ' (ברכות כ' ע"ב/מא) שמלאכי השרת שאלו את הקב"ה שיש סתירה בפסוקים כי בברכת כהנים ב' נשא כתיב **ישא ה' פניו אליך וכו'** [מ"ב] ובפרשת עקב {דברים י"ז} כתיב (שהקב"ה קל גדול גבור ונורא) אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, וענה להם הקב"ה **וכי לא ישא פנים לישראל שאני אמרתי** [מ"ג] **ואכלת ושבעת וברכת, והם מודקדקין מכזית לר"מ ועד כביצה לר"י/מ"ד**. **נמצא שעל ידי שיבור תאות"מ אכילה שמדקדקין לאכול מעט מכזית ועד כביצה, עי"ז היא"מ נשיאות פנים** [מ"ז]. עניין ההסתרת פנים ונשיאות פנים שתלוי באכילה וביאור המאמחז"ל בברכות כ: מבואר באריכות בתורה מז עי"ש, ועניין היחוד פנים בפנים שנעשה ע"י אכילה בקדושה מבואר בתורה סב/מ"ח.

וזה בחינות (יחזקאל מא/מט) וידבר אלי זה השולחני אשר לפני ה', לפני ה' דייקא, בחי' הארת פנים ע"י השולחני, דהיינו ע"י אכילה בקדושה כנ"ל [מ"ב] ובגמ' למדו מפסוק זה שאכילה בקדושה מכפרת עוון כמו המזבח/מ"ג :

אות ג

וכשפוגם בתאוות אכילה, ועי"ז נפגם הכבוד דהיינו מלך הכבוד כי ע"י שלא ממליך על עצמו את הש"י באכילתו אין הקב"ה נושא פניו אליו אלא נושא פניו ממנו ואין לו פנים כנ"ל, עי"ז מתגברין עזי פנים/מ"ד, דהיינו שנופל הכבוד שהוא בחי' מלכות/מ"ה כי כשאין יראי ה' שממלכים אותו ית' באכילתם אזי אין על מי להשפיע את הכבוד, ואזי נוטלין כבוד העזי פנים שבדור דהיינו שנוטלים את הכבוד הרודפי כבוד שלא ממתנינים שיתנו להם אותו אלא לוקחים אותו בעזות פנים. כי עזות מלכותא

^{מ"א} **ברכות דף כ:** דרש רב עירא זמנין אמר לה משמיה דר' אמי זמנין אמר לה משמיה דר' אסי אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך {דברים י"ז} אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב (במדבר ו-כו) ישא ה' פניו אליך אמר להם וכי לא ישא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה {דברים ח-י} ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם מדקדקים (על) עצמם עד כזית ועד כביצה:

^{מ"ב} במדבר ו' כו

^{מ"ג} דברים ח' י'

^{מ"ד} **כמבואר** בפרש"י על הגמ' שם – עד כזית לר"מ עד כביצה לר' יהודה דתנן (לקמן דף מה.) עד כמה מזמנין ר"מ אומר עד כזית ר' יהודה אומר עד כביצה:

^{מ"ה} מתרצו - תאוות

^{מ"ו} בתשכ"ס - הוא

^{מ"ז} **וכנ"ל** בתורה מז ועי"ש כי שם הארכת יותר

^{מ"ח} **ועינין לק"ה** קדושין א' עפ"י תורה סז שמוהרנ"ת מציין לתורה סב – וזה בחינת סעדת המשתה של נשואין שהיא עקר החפה, כמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה בגמרא, כי עקר שלמות הכבוד והמלכות בבחינת פנים הוא על ידי אכילה בתקונה דייקא כנ"ל, וכמוכא במאמר "ויסב אלקים" (סימן סב) שעל ידי האכילה נעשה יחוד בבחינת אפין באפין בבחינת ויאמר בעז אל רות לעת האכל, דייקא, גשי הלם, עין שם. וזהו בחינת התענית שנהגין חתן וכלה להתענות קדם החפה, כי התענית הוא תקון תאוות אכילה שעל ידי זה חוזרת פנים בפנים, כמוכא שם במאמר "ויסב", עין שם היטב, ועל כן מקדם מתענין כדי לתקן תאוות אכילה, ואחר כך מרביץ בסעדה דייקא והיא סעדת מצוה בחינת אכילה בקדושה, כי על ידי זה נעשה היחוד בבחינת אפין באפין כנ"ל. ועל כן הסעדה היא עקר החפה, כמוכא בגמרא, כי החפה שהיא בחינת כבוד כנ"ל נעשה על ידי אכילת מצוה דייקא כנ"ל:

^{מ"ט} **יחזקאל פרק מא כב-** המזבח עץ שלוש אמות גבה וארפו שתים אמות ומקצעותיו לו וארפו וקירתי עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה':

^{נ'} מתרצו - השלחן

^{נ"א} מתרצו - השלחן

^{נ"ב} עיין תורה לא אות ט

^{נ"ג} **עיין ברכות נה.** וחגיגה דף כז. – (יחזקאל מ כב "המזבח עץ שלש אמות וכו') וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" פתח במזבח וסיים בשלחן רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו:

^{נ"ד} מ"ק – נראה שרומז שאכילה שלא בקדושה היא עזות פנים עיין תורה עב תנינא שצריך להתבייש ליקח המאכל להושיטו לפיו וע"כ נקרא העזות פנים דייקא כי היא הלעומת זה של הגורם לנשיאות פנים כי עזות היא הפך הבושה.

^{נ"ה} מ"ק – כי כבודו ית' כשממליכים אותו ואת יראיו כמ"ש ואת יראי ה' יכבד כי עיקר המלכותו היא ע"י בקשת פניו וזה ע"י שיבור תאות אכילה כנ"ל לכן כשנופל לתאוות אכילה דהיינו שלא מבקש את פניו ית' נופלת המלכות בפרטיות כי הוא בעצמו נעשה עז פנים ועי"ז בכלליות גם מתגברים העזי פנים לקחת את המלכות בחוצפתם

בלא תגא¹² {סנהדרין קה}/¹³ פירוש שמדת העזות היא להכנס חוץ לגבולו, והכי נמי בעניין המלכות העז פנים לוקח המלכות בלא שימליכו אותו, היינו כשאין בחי' מלכות, בחי' השולחן¹⁴ שבקדושה בשלימות כנ"ל שזה נעשה כשאין יראי ה' שממליכים אותו ית' באכילתם שעי"ז זוכים לכבוד מהקב"ה שעי"ז הרואה אותם ממליך אותם עליו, כי הכלל שמי שממליך על עצמו את הקב"ה כראוי אזי גם אחרים ממליכים אותו עליהם כי מרגישים עליונותו עליהם וטבע הקטנות להתבטל מפני הגדלות, אזי מתגבר העזות שהוא מלכותא בלא תגא, בלא כתר מלכות הנ"ל: (ראיתי בשם ספר נוצר חסד על אבות ו' ב' שכתב קבלה מרבינו הקדוש אלימלך (מליזנסק) שכל אסיפה שאין שם ראש, הס"מ נעשה שם ראש. ע"כ לשונו. ונ"ל שמזה הטעם נהגו החסידים להמליך עליהם אדמו"ר אע"פ שאינו צדיק גדול, כי בלא זה אזי ימלוך עליהם איזה עז פנים גרוע ממנו).

וזזה בחי' (ישעיה נו) ו¹⁵ והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה, היינו ע"י תאוות אכילה, בחי' (משלי יג) בטן רשעים תחסר, וזהו לא ידעו שבעה, היפך צדיק אוכל לשובע נפשו (שם) כנ"ל וכמבואר באריכות בתורה מז שכשיש פנים (מדת ואמת)¹⁶ יש שובע, (שובע הנפש הכוונה שבאכילתו מתכוין למזונא דנשמתא ולא למזונא דגופא) וכשאין פנים יש תאוות אכילה [ס"א], עי"ז מתגברים העזי פנים, שהם בחי' כלבים/ס"ב עזי נפש, בחי' פני הדור כפני הכלב (סוטה מט ע"ב). וזהו ס"ד (שם בפסוק והכלבים עזי נפש הנ"ל) המה רועים לא ידעו הבין, שהם נעשים רועים ומנהיגים אל הדור וזהו "לא ידעו הבין" דהיינו שהם בלא דעת ובלא הארת הכבוד מבינה עילאה.

¹² שם הלשון חוצפה מלכותא בלא תגא. פירוש שמדת העזות לוקחת לעצמה את כתר המלכות בכח בלא שהעם ישימו מרצון כתר על ראשה. עיין תורה כב אות ד' ובלק"מ תנינא תורה א' אות ג תורה פ. עזות נקראת חוצפה (נ"ל נוטריקון חוץ פה כי המהות שלה היא שזה שצריך להיות בחוץ הנה אתה מוצא אותו פה כדמצינו בכלבים שהם עזי נפש. ואיתא בנדרים כל הדלתות חתורות אצל הכלב) והענין כי מלכות דקדושה היא שרצון העם במלך הוא כתר המלוכה שלו ואל"ה לא נקרא מלך אלא מושל בחוקה (כידוע החילוק הזה בשם הגר"א) וכדמצינו בפסוק תהלים כה כי לה' המלוכה ומושל בגויים.

¹³ סנהדרין דף קה. אמר רב ששת חוצפא מלכותא בלא תגא היא דכתיב ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני וגו'

רש"י – מלכותא בלא תגא – כלומר, שררה גדולה, ואינו חסר אלא כתר מלכות: אנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה קשים ממני – כלומר איני גדול מהם אלא משיחת מלכות:

חמ"צ - השלחן

¹⁴ ישעיה פרק נו (יא) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין פלם לדרבם פנו איש לבצעו מקצהו:

מצודות דוד (יא) והכלבים עזי נפש – כמו שהכלבים המה בטבעם חוקי התאוה ואינם יודעים משביעה כי בכל עת יתאוה תאוה. והמה רועים – וכן השרים ההמה הרועים את עצמם להתענג בתענוגים אינם יודעים בינה להשכיל אשר מי שמשוקע בתענוגים הוא חסר מהם כי בכל עת יתאוה להוסיף וא"כ הוא עוד מעונה. לדרכם פנו – כל אחד פונה לדרכו במקום שיוכל לענג נפשו. איש לבצעו – כל אחד פונה לבצועו בצע. מקצהו – רצה לומר כולם עושין כן מן הקצה אל הקצה והוא מקרא קצר:

¹⁵ דהיינו מדת ואמת שביג מדות של רחמים שהיא כנגד תרין תפוחין הפנויים משיער ביג' תיקוני דיקנא

¹⁶ מ"ק – כי זה כלל שהגשמיות היא חסרון וכשרוצה למלא חסרונו בגשמיות במקום באלוקות אזי ממלא חסרונו בחסרון כמ"ש בטן רשעים תחסר ומשביעו רעב ויש לו מנה רוצה מאתים וכו'

¹⁷ צ"ע דאיתא באבות ה' כ' הוי עז כנמר משמע שהעזות בעצמה אינה חסרון אלא שיש עזות קדושה ויש דסט"א וכמבואר בתורה כב שההבדל ביניהן דק מאד ובקל אפשר ליפול בעזות מהקדושה לסט"א ועל זה יתפלל התנא באבות הנ"ל ויה"ר וכו'. וצ"ע מדוע דווקא הנמר דוגמא לעזות דקדושה יותר מהכלב בפרט דאיתא בברטנורא על אבות הנ"ל שהנמר הוא ממזר ואיתא בגמ' נדה שממזר הוא עז פנים דסט"א. ואילו הכלב איתא בגמ' הוריות יג. שהוא מכיר את אדונו ועיין מלבי"ם (שמואל-א כד טו) שהוא נאמן ושומר את אדונו וכתיב בו ביציאת מצרים לא יחרץ כלב לשונו דהיינו ששינו טבעם כדי שלא להפריע ביציאת מצרים וידוע שהכלב עזר גדול לאדם בפרט למגדלי בקר.

ונראה שחז"ל נקטו כלב דייקא כמבואר במהר"ל ורבינו בחיי ור' צדוק כנ"ל בהערות לתורה נ' (דף נט). כי היא החיה היותר פחותה שיש.

עוד מה שנקט כאן דייקא כלב מצד התכונה הנוספת שלהם שנובעת מהעזות והיא דלא ידעו שבעה, וכמבואר לקמן באות ב' שזה מצד מהותו שהוא הפך פני ה'. ובאמת צ"ע בזה הרי לעיל נתבאר שמכיר את קונו. עוד לפי המתבאר לקמן באות ג' שענין העזות מלכות בלא תגא מבואר שהעזי פנים אינם ראויים למלכות ולוקחים אותה בחוצפה, ולכן נמשלים לכלב כי הכלב הוא הפך ממלך כמבואר בגמ' כי מלך הוא מהות של נתינה ואילו הכלב מהותו לקיחה (וזה שקול נביחתו הב הב) כדאיתא בגמ' נדרים כד. מודה רבי אליעזר בן יעקב בהאי דנדרא הוי דאמר ליה לא כלבא אנא דמיתהנינא מינך ולא מיתהנית מינאי וכו' ומודה רבי אליעזר בהאי דנדרא הוי משום דאמר ליה לאו מלכא אנא דמהנינא לך ואת לא מהנית לי. הרי מבואר שמהות המלך שרק נותן ולא מקבל ומהות הכלב להפך שרק מקבל ולא נותן.

¹⁸ בדפ"ר תיבה זו באות גדולה

¹⁹ הערת מוהר"ן בתקפא

כי הכבוד נפל אליהם/ס"ה, ויש להם כל הכבוד. אבל כשמשרין תאוות אכילה, בבחי' צדיק אוכל לשובע נפשו כנ"ל, עי"ז הוא נשיאות פנים. ואזי אין שום פקידות ושררה להעזי פנים, כי יניקתם הוא רק מהסתרת פנים על ידי תאות אכילה כנ"ל. וזהו (משלי יט) וְשֹׁבַע יֵלִין בַּל יִפְקֹד רָע, ושבע ילין, זה בחי' צדיק אוכל לשובע נפשו, עי"ז בל יפקד רע. שאין שום פקידה^ס והתמנות להרע, דהיינו להעזי פנים וכנ"ל :

אות ד

עתה יבאר את מדרגת המלכות דקדושה כשהיא קטנה במיעוט אור ומתבטא בעבודת ה' בכך שאכילתו שלא בקדושה ותפילתו בלא כוונה וכל החשק ורצון שלו להמליך את הקב"ה הוא ירוד. נמצא לפ"ז שלא רק בגלל שאכילתו שלא בקדושה נפלה המלכות לסט"א, אלא גם להפך בגלל שהיא נפלה קשה לו לאכול בקדושה כי זה עניין אחד ששניהם תלויים זה בזה. ורבינו מבאר שהמלכות דקדושה כשהיא ירודה אזי היא נקראת צדק וג' אותיות צד"ק רומזות על המצב הירוד שלה וכל זה מבואר באותן מילים בכוונות האריז"ל בשער המצוות מצות צדקה.

וכשנופל המלכות והכבוד להעזי פנים כנ"ל באות ג' שע"י תאוות אכילה אין פנים אל הכבוד,

אזי היא [ס"ן בחי' צדק כי בלא פנים הכוונה בלא הארת האמת אלא מעט מאד שע"ז היא בגבול הקדושה ולא יותר כמבואר בפתח אליהו צדק מלכותא קדישא, ואיתא בזוהר (בלק קצח: הובא לעיל בתורה ז' אות ב') היינו צדק היינו אמונה אלא כד איתחבר בצדק אמת, אזי היא אמונה. וכל זה רמזו באותיות צדק כמבואר בפרי עץ חיים שער הזמירות סוף פרק ה' ס"ח^ו ובשער המצוות פ' ראה/ס"ט, **כי אות צדיק הוא**

^{ס"ה} הלשון נפל אליהם צ"ע דלעיל אמר שהם לקחו אותו בעזות. אבל הכוונה שהכבוד נפל וממילא ניתן להם הכח לקחת אותו כי הם שם באותו מקום נפול.

^{ס"ו} מתצו - פקודה

^{ס"ו} המלכות צ"ע הרי בפתח אליהו צדק מלכותא קדישא. אבל הביאור שהכוונה לגבול הקדושה דהיינו שבבחי' עבודה מתבטא באדם שמקיים המצוות מתוך הכרח ולא בחיות, וזה רמזו בצ' דהיינו שהנזן מחוברת ליוד אבל בהחזרת פנים ולא במאור פנים.

^{ס"ה} פרי עץ חיים - שער הזמירות - פרק ה' - והנה נפרש אותיות צדקה. דע, כי אות צדיק, אות יוד שבה הופכת פנים מן הני' כפופה, ומורה אב"א. ד', גם זה מורה לשון דלות ועניות. ק', אע"פ שיש איזה זיווג, אמנם רגליה ארוך ומגעת עד החיצונים, ולבסמא, צריך שיתן צדקה ולמלאה באות ה', כי הוא זיווג אמיתי. גם אות ק' מורה על קין קינא דמסאבותא והתפשטות הנחש, ובנתינת צדקה יכוין, שחזור התפשטות רגל ה' לעלות למעלה, ונעשית ה' בסוד הבל, ושם אין אחיזה לקליפות. והנה כשהוא אב"א נקרא צדק, וכשהיא פב"פ נקראת צדקה, שהיא מקבלת ה"ח להמתיק. וזהו בכוונת הצדקה שאנו עושין להמשיך ה"ח שלו, כדי שתהיה עמו פב"פ, וזהו אוהב צדקה ומשפט, ר"ל, המשפט הוא אוהב צדקה. ודע, כי צדקה ותפלה, הוא ליחד שם י"ה הנפרד מן ו"ה, לחברם ביחד. גם צריך לכוין, כי צדקה, גימטריא אלהי"ה אדנ"י ומ"ה וד' אותיות השם, עולים צדקה ע"ה. והכוונה, על ידי שם אלהים והוא דין הקשה, ואדנ"י הוא דין הרפה, ושם מ"ה דאלפין הוא המתקת שניהם. ולכן צריך קודם שיעשה מצוה או צדקה לומר, ליחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י"ה עם ו"ה בשם כל ישראל. ויתן פרוטה, ויכוין, כי פרוטה הוא סוד פרט ו"ה, והוא, כי שורש הדינין הם רפ"ח ניצוצין וע"ה הם רפ"ט, והם יצאו מן ו"ה בסוד י"א סממני הקטורת, שהם גימטריא ו"ה. ועיין בסוד קדיש. וע"י התחברות שם י"ה עמהם ע"י הצדקה, אז נמתקו הדינים של ז"ז שהם ו"ה, ונמתקים ג"כ הרפ"ח ניצוצין כנודע, ודי בזה:

^{ס"ט} שער המצות - פרשת ראה עוד כוונה אחרת דע כי אות צדי שבתבת צדקה מורה על היות ז"ן אחר אחר באחור וזהו ציור אות צ' יוד ונון כפופה הפוכות פניהם זו מזו ועומדים אחור באחור ואות ד' מורה על היות או הנקבה דלה וענייה ואות קוף מורה על היות רגלה הארוך מתפשט ויורד בקליפות ואף כי באות ק' יש בחינת זיווג גרוע עב"ז מורה על הנזכר ולכן צריך לתקנה בזווג העיקרי ותחזור להיות ה' של צדקה כי אז הוראת זיווג אמיתי ומה שהיתה ד' וק' וצ' נעשית ה' [ז] כנו' בסבא דמשפטים בענין יהודה. [ח] ודע כי ק' של צדקה היא בבחי' קי"ן כי שם נתפשטה זוהמת הנחש וה' של צדקה היא בהב"ל וע"י נתינת הצדקה יכוין כי התפשטות רג"ל הקוף היוצא אל הקליפות מתעלה ועולה למעלה ונעשה ה' ועי"כ אין הקליפות נאחזים בה. ושמעתי בשם החכם ה"ר אברהם זכותו ז"ל טעם [ט] למ"ש במשנה [פאה פ"ח] היו לו מאתים חסר דינר אפילו אלף נותנין לו באחת הרי זה יטול לפי שהצדקה בגי' מאתים חסר דינר ונמצא כי אז הוא צריך ליטול צדקה ואם יש לו ר' שלימין עבר מכלל צדקה ולא יטול:

ספר טעמי המצות - פרשת ראה מצות צדקה, הכוונה בסוד והי' מעשה הצדקה שלום כמ"ש בס' נע"ח בשיעיה: סוד הצדקה הנה אות י' שלה פניה הפוכה מנון כפופה ומורה אב"א גם הד' מור' עניות גם ה' אע"פ שיש לו איזה זיווג מכ"מ רגלה הארוך נוגע עד החיצונים ולבסמא צריך ליתן צדקה ותמלא אות ה' כי הוא זיווג אמיתי בסוד הה'. והנ הסוד ה' בקין התפשטות הזוהמא וה' הוא סוד ה' דהבל וע' בשער המצוות. שמעתי טעם נכון משם חכם על מי שיש לו ר' וזו לא יטול מן הצדקה כי צדקה גי' ר' חסר א' ולכן אם יש לו ר' חסר א' הרי זה יטול כי גם הוא צריך לצדקה אבל מי שיש לו יתר מר' או ר' שלימים עבר מכלל הצדקה. סוד הצדקה תתן הפרוטה ותכוין כי פרוט הסוד פרט ו"ה כי שרש הדינים הם רפ"ח ניצוצים והכולל פר"ט במ"ל ה' תתאה וכשמתחברים הו' עם הה' נמתקים הפרט של הדיני' וזה על ידי הצדקה. צדקה גי' אלהי"ם ואדנ"י ומ"ה וד' אותיות השם והכוונה כי שם אלהים ואדנ"י נמתקים ע"י הצדקה בשם מ"ה. פתוח תפתח את ירך לענין יסוד, בארצך נוק' תרוייהו כחדא כי ע"י הצדקה מתחבר צדק בצדקה כנודע: ענין צדקה ותפלה לפי שהופרד י"ה מו"ה וצריך שיעשה צדקה או תפלה ליחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו בשם כל ישראל לחבר י"ה עם ו"ה:

יוד נון, והיוד בכתב הארז"ל שעל פי הסוד היא בהחזרת פנים מן הנון, ע' (כזה צ' ע"א) שהיא בחי' מלכות, בחי' (תהלים עב) לפני שמש ינון שמו ע"ב] אות נ' רומזת למלכות כמבואר בתורה א', ויוד רומז לחכמה (זוהר ח"ב קכא), על כן אות צדיק כפי שנכתב בכתב הארז"ל שהיוד פונה מהנ' רומז למלכות בלא הארת החכמה היינו בחי' הסתרת פנים ע"ג/ע"ד, דהיינו שאין להכבוד פנים כנ"ל.

וזה בחי' הדלת, דהיינו שגם אות ד' רומזת למלכות כשהיא בלא הארת פנים דהיינו שהכבוד והמלכות אזלא ונדלדלה, ונפלה אל הסטרא אחרא שהן העזי פנים כנ"ל.

וזה בחי' הקוף, היינו כשהמלכות והכבוד אזלא ונדלדלה ע"ה, היא כקוף בפני אדם ע"ו] דהיינו משל לשני דברים שדומים בחיצוניות ואילו בפנימיות רחוקים כמזרח ממערב, כך אדם שממליך על עצמו את הקב"ה הוא אדם, אבל מי שממליך את היצה"ר הוא כמו קוף, שדומה לאדם אבל בלא שכל כלל, וקוף ואדם הם בחי' האות ה' והאות ק', כי ה' רומז לד' שבתוכה יוד, רמז שהמלכות מלאה בחכמה, אבל כשלא מאיר בה חכמה, אזי היא נעשית ק, כמ"ש רגליה יורדות מות, דהיינו שהיוד נתארך וירד למטה ונאחזים בו הקליפות דהיינו שנתארך רגל ההא, ונעשה קוף, דהיינו שנתארך מהרגל למטה, בבחי' (משלי ה') רגליה

ע מוהר"ת בתקפא

עא זו שיטת הארז"ל וכך נוהגים עדות המזרח והחסידים, אבל בכתב הב"י היוד פונה אל הנ'.

עב * פרש"י ינון לשון מלכות (דהיינו שהמלכות נרמזת באות נ' ועיין תורה א)

עג שער המצוות פרשת ראה מצות צדקה ד"ה עוד כוונה אחרת ועיין הקדמת זוהר דף ב סוף ע"ב

ע"ה הקדמת הזוהר דף ב: - עאלת את צ אַמְרָה קמיה, רבון עֲלְמָא נִיחָא קַמָּךְ לְמַבְרִי בִּי עֲלְמָא דְאַנָּא (ס"א דבי) בִּי חֲתִימִין צְדִיקִים, וְאַנְתָּ דְאַתְקְרִיאת צְדִיק, בִּי רְשִׁים דְכְתִיב, (תהלים יא) בִּי צְדִיק יִי צְדָקוֹת אֱהָב, וְכִי יֵאוֹת לְמַבְרִי עֲלְמָא. אָמַר לֵה צְדִי, צְדִיק אַנְתָּ, וְצְדִיק אַנְתָּ אַתְקְרִיאת, אָבֵל אַנְתָּ צְרִיף לְמַהוּי טְמִירָא, לִית אַנְתָּ צְרִיף לְאַתְגְּלִיָּא כָּל כֶּה בְּגִין דְלֵא לְמִיָּהָב פְּתֻחוּן פֶּה לְעֲלְמָא. מֵאִי טַעְמָא נ' אִידֵי, אַתְיָא י' דְשָׁמָא דְבְרִית קְדִישָׁא וְרַכִּיב עֲלָה (ואתאחד) (ואתאחיד) בְּהִדְהָ. וְרוֹזָא דָא כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן דוּ פְרָצוּפִין בְּרָאוּ. וְבְגִין כֶּה אֲנַפּוּי דִּי' דְמַהְדֵּר לְאַחוּרָא כְּגוּוֹנָא דָא (חסר ציור) לֵא אַתְהִדְרוּ אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין כְּגוּוֹנָא דָא (חסר ציור), אַסְתַּכְּל לְעֵילָא כְּגוּוֹנָא דָא (חסר ציור), אַסְתַּכְּל לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא דָא (חסר ציור), אָמַר לֵה קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא (תוב) (תו), דְאַנָּא זְמִין לְנִסְרָא לֵה וְלַמְעַבְד לֵה אֲפִין בְּאֲפִין אָבֵל בְּאַתְרָא אַחְרָא תַסְתַּלַּק. נְפַקַת מִקְמִיָּה וְאַזְלַת.

ע"ה מתרצו - ונדלדלא

עו לשון הנגיב ב"ב נח. עיין פ"י עץ חיים הקדמה לשער השבת סוף פ"א

מות/י, ועושי מצדק צדקה [י/י] כי צדק היא כינוי למלכות בזמן שאורה מועט רק כדי להעמידה בגבול הקדושה ולא יותר, וע"י מעשה הצדקה מתעורר סוד אמא אוזפאת מנהא לברתא/ט דהיינו ה' חסדים שמקבלת המלכות מחמש אצבעות ידה של אמא שהיא הבינה ועי"ז נעשית גדולה ומוכנה ליחוד, כמבואר בטעמי מצוות צדקה להאריז"ל. **כי צדקה היא בחי' ה' חסדים** שהם בחי' כח ההולדה שנוסף במלכות ע"י הצדקה, **כי הצדקה היא בחי' חסד, כמשרז"ל (סוכה מט ע"ב/ו) אין שבר הצדקה** דהיינו הנתינה **משתלמת אלא לפי חסד** נתינת לבו **שבה** [יא/יב], **שנאמר** [יג] **זרעו לכם לצדקה** וקצרו לפי חסד. וע"י בחי' הה' חסדים [יד], עי"ז מוסיפין ה' ונעשית מצדק צדקה /טו

¹ **עיין לעיל** תורה ל אות ו' שע"י חסד קוצרים את המלכות מאחיות הסט"א שנפלה אליה ומעלים אותה משם וזו היתה עבודתו של אברהם אבינו תמיד שבכח מדתו מדת החסד נלחם והתגבר על אויביו ועיין תורה ה' אות ה' שדייקא ע"י חסד מתגברים על האויב ולא ע"י גבורה, והביאור כי חסד הוא כח השפעה הפך הגבורה שהיא הגבלת וצמצום כח. כי חסד אל כל היום ואל הוא כח כמ"ש יש לאל ידי.

² שער הכוונות תפלת השחר דרוש א, ספר הלקוטים להאריז"ל סוף פרשת תצוה שער המצוות פרשת ראה מצות צדקה

³ **עץ חיים** שער לט דרוש יד – הצדקה שנותן צדיק לצדק הם החסדים הנקרא שלום וצדקה ואו צדק שהוא דינין כנוכר בוזהר שהם בחי' גבורות מתמתקים ע"י החסדים שהם ה' ואו מצדק נעשה צדקה וזה כונת מצות צדקה.

⁴ **עיין עץ חיים** שער לט פרק א' – שם מבואר ענין היווג המכונה אחר באחר ע"י שעולין לאו"א מחשש יניקת הקליפות ולא היה לנוק' מ"ן מעצמה אלא מה שקבלה מאמא וזה ביאור הפסוק ויבן את הצלע כפי שמבואר בוזהר בראשית אבל לא נזכר לשון אוזפת אלא בשער מ דרוש ח' – וז"ל שם – גם ענין אב"א הנוכר במ"א שעולין למעלה להודווג וכן נזכר במ"א ענין עליית מ"ן כי הנה למטה הם בזמן היניקה ואינם ראויין לזווג כי חסר כלי הפנימי שלו ושלה ואו נקרא אב"א והנה הכלי הפנימי שלהם עדיין הוא לעילא באו"א וכשנסתלקו המוחין גם עלה הכלי הפנימי ולכן עולין שם והנה"י דאמא כלים הפנימיים מועילין להם ומזווגים בסוד אמא אוזפת מנהא לברתא ועדיין אינם ראויים שירדו המוחין למטה ולכן עולין ונמצא כי בעת עלייתן להודווג אין להם רק אחוריים לבד והבן זה.

⁵ **סוכה דף מט:** ואמר רבי אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד אם אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל אדם קוצר ודאי אוכל ואמר רבי אלעזר אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה שנאמר זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד.

רש"י – שנאמר זרעו לכם לצדקה, וגו' – קרא הכתוב לזריעה צדקה ואת החסד קרא קציר, וטובה קצירה מזריעה כדמפרש: אדם זורע וכו' – ספק אינו אוכל, שמא לא יצמח או ילקה בשדפון וברד: אלא לפי גמילות חסדים שבה – **הנתינה היא הצדקה, והטורח הוא החסד**, כגון מוליכה לביתו או טורח שתעלה לו להרבה, כגון נותן לו פת אפויה או בגד ללבוש, או מעות בעת שהתבואה מצויה, שלא יוציא מעותיו לאיבוד, **שנותן לבו ודעתו לטובתו של עני:** זרעו לכם לצדקה – הצדקה היא הזריעה שזורע, כדי לקצור לקבל שבר, וקצרו לפי חסד שתקבלו שבר לפי החסד שבה:

ראיתי מבארים (בספר וליוסף אמר) שכיון שהכל שלו ית' אין האדם נותן משלו אלא את הרצון טוב ונדיבות ליבו. עוד ביאור ראיתי מבארים שאין נתינת הצדקה משלמת אלא לפי כוונתו לעזור מדת החסד של מעלה עי"ז דהיינו לבנות את המלכות מצד לצדקה

ולכאורה יש כאן קצת קושיא כי שמעתי מהריצ"ח לבאר החילוק בין חסד לתפארת דהיינו רחמים היא שהחסד היא שפועל מכח מדתו ואילו רחמים פועל יותר מצד צורך המקבל. ולפ"ז כאן זה להפך שהצדקה היא מצד מדתו ואילו החסד הוא ההתחשבות בוולתו.

⁶ עיין פרש"י שנותן לבו וכו', והיינו בינה ליבא שהיא אמא שצדקה נכחה"ל שנותנת ה' חסדים למלכות נלדלה מלדק לנדקה. ועיין ספר המדות לנדקה אות כז נתינת לנדקה כשמי ימים זייקא והיינו ככל לינו.

⁷ **צ"ע מולא** כתיב הצדקה משתלמת וכו' אל אין הצדקה משתלמת וכו' משמע שאין כלל שבר על הנתינה לבד שמקבל שבר רק על החסד שבצדקה ואילו בגמ' ב"ב ט: מבואר שגם על הנתינה לבד מקבל שבר אלא שעל נתינה עם מאור פנים מקבל שבר יותר כומבואר בתחילת תורה לא. עוד צ"ע מהמבואר במדרש שאפילו אם נפל ממנו דינר ומצאו עני יש לו שבר על זה והרי יש כאן רק נתינה בלא חסד כלל – **עיין ספרא** (ויקרא יב יג) ובילקוט שמעוני ויקרא פ"ה רמז תעט – רבי אלעזר בן עזריה אומר הרי הוא אומר כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך ה' אלהיך קבע הכתוב ברכה למי שבא לידו מצוה בלא ידיעה, אמור מעתה היתה סלה צרורה לו בכנפיו ונפלה ממנו מצאה עני ומתפרנס בה הרי הכתוב קובע לו ברכה כשוכח עומר בתוך שדהו. **וכן** במדרש שמואל על אבות – פ"ג משנה כב – ואמר שנפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו כלומר בין אם אותם המצות והמעשים טובים עשאו האדם מדעתו או שעשאו שלא מדעתו כלומר בדיסח הדעת. והמשל נפל לו לאדם מכיסו פרוטה ומצא אותה עני מעלין עליו כאלו הוא זן אותו העני אפי' שהיה הדבר שלא מדעתו:

⁸ הושע י"ב

⁹ כתבי האריז"ל הנ"ל

¹⁰ **צ"ע כי** צדקה היא בחי' משפיע ולא מקבל ואיך נקרא המלכות בחי' משפיע ונראה שנקראת כאן על שם האור המאיר בה. עוד אולי כיון שגדלות היא שניתן בה כח הולדה נמצא שהיא בחי' משפיע ויותר נראה כנ"ל כי בבחי' משפיע של הנוקבא היא כבר נקראת אמא.

הביאור נראה כנ"ל עפ"י האריז"ל שהצדקה מעורר בחי' אמא המגדלת את המלכות ממדרגת צדק לצדקה ובספר המדות ערך צדקה אות כז' אומר רבינו לתת צדקה בשתי ידיים דייקא ומבואר בתורה מו עפ"י זוהר שיש בחי' יד שלישית שהיא התכללות של שתי הידים ימין ושמאל שהן יד גדולה ויד חזקה עי"ז מתעורר בחי' יד הרמה ושמעתי מהריצ"ח שזה בחי' שהנותן צדקה בכל ליבו, והלב הוא בחי' אמא כי הלב בחי' בינה כלשון זוהר בפתח אליהו בינה ליבא ובה והלב מבין וכתוב אם לבינה תקרא, דהיינו שבינה נקרא אמא, נמצא שהצדקה מעוררת בחי' אמא עילאה הנ"ל לגדל את המלכות להעלותה ממדרגת צדק למדרגת צדקה. וזהו פרש"י שצדקה משתלמת לפי חסד שבה היינו שנותן ליבו במעשה נתינת הצדקה, כי עיקר הצדקה היא נתינת הלב כנ"ל :

וכנגד זה נזכר בתורה ה' פעמים צדקה [ט"ו], **כנגד הה' חסדים** שעל ידם מגדלים את המלכות **שהוא נעשה ע"י בחי' צדקה כנ"ל**: צ"ע כי בתורה נזכר רק ד' פעמים צדקה. ועיין פל"ח אות ב' [ט"ו] שמבאר שכוונת רבנו גם לפסוק "צדקה ממני" שאמר יהודה על תמר כלתו, וצ"ע איזה מעשה צדקה היה שם ומבאר הפל"ח עפ"י זוהר [ט"ו] שמבאר לשון "צדקה ממני" שהוא בסוד הצדקה המבואר בכהאריז"ל הנ"ל, שהם ה' חסדים שמקבלת המלכות כדי לגדלה להיות מוכנה ליחוד. (דהיינו סוד אמא אוזפאת מנהא לברתא דהיינו מיעכות של רבי תמר שמן (דהיינו שנקראות על שמה) שנתעברה בביאה ראשונה, בסוד ה' אצבעות היד דאמא שהן ה' חסדים שעל ידן נעשה בה הכלי להעלות מ"ן לבעלה כמבואר בסוד מצוות צדקה בכהאריז"ל [ט"ו]) והצדקה היא סוד ויבן את הצלע דהיינו אבא ואמא שבנו מצלע אשה הפירוש שעשו אותה כלי לבעלה [ט"ו] עיין כל זה בפל"ח וכהאריז"ל הנ"ל)

לכאורה צ"ע מדוע בצדקה נשארות כל אותיות הצדק הרומזות לחסרון המלכות ונ"ל התירוץ כי מהות המלכות היא צדק ורק בחיבור ה' החסדים אזי היא צדקה אבל אין זה שינוי מהות באופן שתשאר כך גם בהעלם הה' חסדים, אלא מיד כשנפסק השפעת ה' החסדים היא חוזרת למצב של צדק

^{טו} בראשית טו ו', ושם יח ט', דברים ו' כה', ושם כד יג, וכבראשית לח כו - צדקה ממני, ועיין פרפראות לחכמה כאן אות ב'

פרפראות לחכמה אות ב' - רוצה לומר הגם כי תיבת צדקה נזכר בתורה רק ארבעה פעמים, היינו ויחשבה לו צדקה (בראשית ט"ו), לעשות צדקה ומשפט (שם י"ח), וצדקה תהיה לנו וכו' (דברים ו'), ולך תהיה צדקה וכו' (שם כ"ד), מוכרח לומר שחושב גם תיבת צדקה ממני וכו' (בראשית ל"ח), וצדקה אותיות צדקה בפרט כפי המבואר כאן שעל ידי צדקה נעשה בחינת תיקון הכבוד והמלכות, שזה היה כל ענין המעשה של יהודה ותמר שמהם יצא משיח ועיין זוהר אחרי מות ע"ב: מענין צדקה ממני הנ"ל ועיין בפרי עץ חיים בכוונת ואתה מושל בכל ותבין ביותר, כי על ידי זה נגדלת פרצופה ונעשה בבחינת צדקה שזה בחינת צדקה ממני, כי על ידי זה נעשית בבחינת צדקה כנ"ל ועיין שם בסוד מאמר רבותינו ז"ל (יבמות ל"ד): כל מיעכות של בית רבי תמר שמם, תמר דייקא בחינת תמר הנ"ל ועיין שם עוד מבואר כל ענין של אותיות צדק וצדקה המבואר כאן במאמר זה הנ"ל, ושעל ידי צדקה ממשיכין לה ההא חסדים שלו כדי שתהיה עמו פנים בפנים, ואז נקראת צדקה שזה גם כן בחינת צדקה ממני וכו' הנ"ל וזה גם כן בחינת מה שמבואר כאן שיהיה פנים אל הכבוד והמלכות שזה בחינת (ישעיה נ"ח) והלך לפניך צדקך וכו' כמבואר בפנים:

י"ז זוהר אחרי מות דף עב. - מה פתיב, היא מוצאת דהיינו **לאתמשבא בגלותא** שנמשכה ויאלה בגלות יחד עם בני ישראל, **והיא שלחה אל המיה** **לאמר לאיש אשר אלה לו ואומר כי לאיש אשר אלה ממנו לא כתיב** שאז היה פירושו ש"א נתן למלכות חמש גבורות הבלות לה על ידו, ואינם שלו ממש, **אלא לאיש אשר אלה לו** שפירושו **דיליה סימנין אליו משתפחין** שלו הם אלו הסימנים, **אנכי הרה** ומהם אני הרה ומלאה מגבורות ודינים, והם רמזו לי את החיות החיטונים ואת הגלות. **מיד ויבר יהודה** ז"ל הכיר את אמיתת דבריה, **ויאמר צדקה ממני** קבלה את הגבורה, לכן מעתה אחיחיש עמה ואתן לה חמשה חסדים, ועל ידי זה ימתקו כל הדינים שבה, ויתבטלו החיות החיטונים ממנה, וממילא תלך מן הגלות, והיינו **צדקה ודאי** בטובה כבוד מלכת צדקה, **ושמא גרים** ושם זה הוא הגורם לה ללכת מן הגלות, כמו שכתוב וטובה צדקה. ומפרש **מאן גרים לה שמא דא** מי הגורם לה שם זה, **הדר ואמר, ממני** חזר ואמר ממני, דהיינו מ"א, כלומר כי קודם היחוד נקראת המלכות לרק שהיא בחינת דין, ואחר היחוד שאז מקבלת ה"ח היא נקראת צדקה, **דכתיב פי צדיק יהוה** ז"ל נקרא לדיק צדקה וצדקה שמה שבו, **צדקות אהב** לתת לה ה"ח שעל ידי זה תקרא צדקה, והוא כאשר **ישר יחזו פנימו** כלומר כשז"ח הם ביחוד פ"ב, ומפרש מלכת **צדקה** שהיא נוטריקון **צדק** ה' פיוש שהמלכות שהיא ה' החיטונים דשם הו"ה היתה צדקה דני האלק, וע"י ה"ח שקבלה מ"א נעשית צדקה, והיינו **ממני נטלת שמא דא** ממני קבלה ע"ש שם זה של צדקה, כי הוא נקרא לדיק ב"י, והוא נקראת לרק בלי י', **ממני ירתא** וממני ירשה אחר כך אות ה' נוספת, שהיא צדקה מכח החסדים שקבלה ממני, **ממני אשתכחת** וכל עצמות המלכות על ידי ממלכת ונבנית.

ט"ו פרי עץ חיים - שער הזמירות פ"ה - בפסוק ואתה מושל בכל, תכוין סוד גדול, והוא, כי כאן רמז שם בוכ"ו, שהוא ר"ת "בכל ובידך" כח "וגבורה", כי שם זה הוא קו המדה של המלכות, והוא מוסיף חיות במוחין שלה, ואז ניתוסף בה כח המשכות חיות אל המ"ג שלה, שהוא שם שלה מלוי ההי"ן גי' בכל, וזהו ואתה מושל בכל. גם אמר, ובידך כח וגבורה, בסוד מה שביארנו בפסוק כרוה נדיבי עם, בסוד כל מיעכות של בית רבי תמר שמן, כי סוד הבינה אשר ממנה יצאה המשך בוכ"ו, הנה מן היד שלה נעשה כלי המלכות לסוד מ"ג, כי שם ה"ג בה' אצבעות היד, ודי בזה. והנה שם זה הוא קו המדה שלה, לגדלה ולחזקה ולפחות ממנה כפי רצונו, וזהו בידך לגדל ולחזק לכל, שהיא המלכות הנקראת כ"ל. והנה בידך, גי' בוכ"ו כנ"ל. ב"ואתה מחיה את כולם", יכוין כי "ואתה" שהיא מלכות, הוא מחיה את העולמות, בסוד שם ס"ג, העולה גימטריא מחי"ה:

עיין שער מאמרי רש"י צביאור האלרא זוטא שמקשה סתירה ממאמר חז"ל אין האשק נעשית כלי אלף צביאה ראשונה ע"י ההוא רוחא דשדי גוואל למאמר דכל מיעכות של רבי תמר שמן דמוכח שעושה עצמה כלי קודם ציאה ראשונה. ושם מתרץ בסוד אריז שז"ח הם אחד כי אין שמאל שם. ולכאורה צ"ע מה הקושיא שהי תמיד אמא אוזפאת מנהא זה כלי רק ליחוד אחר צדקה תחת האם דמסככל על ציאה שמקבלת המלכות בהשאלה שעל ידו נעשית גדולה וכשצאה לפני אזי כבר אין לה הכלי שקבלה ממאמא וצריכה לכלי של ההוא רוחא צביאה ראשונה. אמנם כאן צ"ע שמדברי הפע"ח משמע שכל מיעכות של רבי זה סוד האלקה, וא"כ הוא בחי' אמא אוזפאת, נמלא שע"י הכלי שמקבלת ממאמה כבר לא צריכה כלי מבעלה, וזה לא מסתבר שהי קבלה ממנה רק בהשאלה. ועיין ספר הליקוטים פרשת חקת עה"פ בחר חפרוה שרים שהכל שעושה אמא הוא הבא עצמה ועדין לדיק נעשות גם מ"ן צדקה וזה ע"י בעלה. ועיין הישג שאינו פשוט

וזה בחי' (ישעיה מא/כ"א) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו פשט הפסוק הוא תוכחה לישראל על שעבדו ע"ז כמבואר שם בהמשך, ובתחילת הנבואה מדבר משפט עם ישראל ושואל מי עורר את אברהם אבינו ממזרח להפיץ את אמונת היחוד נגד כל העולם ומי הפיל לפניו את רודפיו (נראה כוונתו לשאול כיון שכל קיומם ע"י הקב"ה שעורר את אביהם אברהם לאמונת היחוד ועשה ממנו עם שלם כיצד העם הזה פונה ממנו לעבוד ע"ז) ורבנו מצא כאן רמז להנ"ל שע"י צדקה וחסד מעלים את רגלי המלכות מאחיות הסט"א (לכאורה יש כאן ראייה ממה שהפסוק מדבר מאברהם אינו איש החסד שכל עבודתו היתה לקצור את המלכות מאחיות הסט"א כמבואר בתורה לא אבל רבינו כאן לומד מלשון מזרח הרומז על קדם המשפיע לאחור/כ"ב), **מי העיר ממזרח, זה בחי' צדקה** כי מזרח נקרא קדם ומערב אחור וכן איש ואשה בחי' קדם ואחור כמ"ש בתהלים קלט אחור וקדם צרתני. ומזרח בחי' משפיע בבחי' (שם מג) **ממזרח אביא זרעך, בחינות (הושע יוד) זרעו לכם לצדקה וכו'.** ע"ז צדק יקראהו לרגלו. **היינו שע"י הצדקה אזי הצדק** שהיא המלכות כשהיא בקטנות ורגליה יורדות ואחוזות בסט"א וע"י צדקה הצדק קורא את הרגלין, דהיינו שמעלין את הרגלין מבחי' רגליה יורדות וכו' ונעשה מצדק צדקה דהיינו המלכות כשמאירים בה החסדים ונעשית גדולה כנ"ל:

וזה בחי' (ישעיה נח) /כ"ג הלא פרוס לרעב לחמך וכו' **והלך לפניך צדקך, דהיינו שהצדק יוכל לילך** ע"י מצות צדקה כנ"ל, **היינו בחי' שמעלין הרגלין שהם כלי ההליכה** מאחיות הסטרא דמותא ע"י מצות צדקה דהיינו תיקון הק' הנ"ל. **וזה והלך לפניך, לפניך דייקא,** דהיינו שכח ההליכה שמקבלת המלכות ע"ז יש לה הליכה אל פני ה' **כי מעלין את הכבוד והמלכות אל אור הפנים כנ"ל** דהיינו תיקון הצ' הנ"ל:

אות ו

אחר שנתבאר שע"י מעשה הצדקה נעשית המלכות מצדק צדקה. דהיינו שבהיותה במדרגת צדק דהיינו קטנות מוחין אזי העזות פנים שלטה עליה באופן שכל קיום המצוות שלה היה מתוך הכרח ועיקר תאוותה היה להבלי עוה"ז ורק מעט המוחין שהיו בה מנעו אותה מליפול לגמרי לקליפה ושמרו עליה להיות בגבול הקדושה ולא יותר. וכאמור ע"י הצדקה זכתה לבינה יתירה מאמא עילאה/כ"ד ונעשית במוחין דגדלות דהיינו שניתן לה כח המלכת הש"י שלם.

כל כד. עכ"פ זה תיחז. עוד עיין שער מאמרי קצ"י על הקדמת הזוכר ד"ה עלת לות ט' ספור נזכר חפרוה שרים הוא עשית היסוד נצחית פתח אצל עינין הוא סמוס עד שזל נעלה.

² **עץ חיים** – שער לב פ"ז מ"ת – וכמו שאמר בוהר וילך דף רפ"ו וז"ל עלי באר ענו לה סק לאתרך להתחברא בבעלך באר חפרוה שרים דאולידו לה או"א לעילא כרוה נדיבי העם אלין אבהן וכו'. ופי' הענין כי חפירת הבאר הזאת לעשות לה בית הרחם נעשית ע"י שרים שהם או"א בסוד ויבן ה' אלקים את הצלע ויביאה אל האדם דא או"א שגדלוה והעלוה שוה בשוה בכל קומת ז"א פב"פ אשר ע"כ נעשה פה הראשון שלה בחינת היסוד כנ"ל וז"ש באר חפרוה שרים אלין אינון או"א.

³ **ישעיה פרק מא** (א) הִחְרִישׁוּ אֵלַי אַיִים וְלֹא אֲמִים יִחְלִיפוּ בְּחִי יִגְשׁוּ אֶזְרָא וְיִדְבְּרוּ יַחְדָּו לְמִשְׁפַּט נִקְרְבָה: (ב) מִי הָעִיר מִמְּזֻרָח צִדְקָה יִקְרָאָהּ לְרַגְלוֹ: יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמַלְכִים יִרְדּוּ: יִתֵּן כְּעֶפֶר חֲרָבוֹ כְּקֶשֶׁת נֶדֶף קִשְׁתּוֹ: (ג) יִרְדְּפֶם יַעֲבֹר שְׁלוֹם אַרְחַ בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא: (ד) מִי פָעַל יַעֲשֶׂה קָרָא הַדְּרוֹת מְרֹאשׁ אֲנִי יִדְוֹד רֹאשׁוֹן וְאֵת אַחֲרָיִים אֲנִי הוּא:

רש"י – (ב) מי העיר ממזרח – אותו שצדק יקראהו לרגלו מי העיר את אברהם להביאו מארם שהוא במזרח וצדק שהיה עושה היא היתה לקראת רגליו בכל אשר הלך. יתן לפניו גוים – מי שהעירו ממקומו להסיע הוא נתן לפניו ארבעה מלכים וחיילותיהם. ירד – ירדה. יתן כעפר חרבו – רמא כעפרא קטולין קדם חרביה, נתן את חרבו ועושה חללים רבים כעפר ואת קשתו נתן מרבה הרוגים ונופלים כקש נדף:

²² **וכן מצינו** שהחמה יוצאת ממזרח ופונה אל המערב בחי' המשפיע הפונה אל המקבל וכמבואר בתורה סז תנינא ששכינה במערב.

ועיין הריקאנטי על התורה סוף פרשת תרומה – התפארת נקרא מזרח כי הוא נקרא מדת יום כדאמר נובלת אורה של מעלה גלגל חמה וזה מי העיר ממזרח צדק וגו' (ישעיה מא' ב'). המלכות נקראת מערב כי שם מתערב הכל כדאמר בספר הבחיר ולמה איקרי מערב מפני ששם מתערב כל הזרע

²³ **ישעיה פרק נח** (ז) הֲלוֹא פָּרַס לְרַעֲב לְחֶמֶךָ וְעַנְיִים מְרוּדִים תְּבִיא בֵּיתְךָ כִּי תִרְאֶה עָרִם וְכִסְיֹתוֹ וּמִבְּשָׂרָךָ לֹא תִתְעַלֵּם: (ח) אֶזְרָא יִבְקַע בְּשַׁחַר אֲוָרָה וְאֲרַכְתָּךְ מִהֲרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צִדְקָה כְּבוֹד יִדְוֹד יֵאֲסָפֶךָ: (ט) אֶזְרָא תִקְרָא וְיִדְוֹד יַעֲנֶה תְּשׁוּעָה וְיֵאמֵר הֲגִי אִם תִּסְתִּיר מִתּוֹכָךָ מוֹטָה שְׁלַח אֶצְבַּע וְדַבֵּר אֲנִי:

²⁴ **כי הבינה** יתירה היא הארת הבינה במלכות כדי לנסר אותה מבעלה ע"מ להביאה אליו גדולה ומוכנה ליחוד כמבואר בסוד הניסור שהכוונה שבשעת התרדמה שהפיל על האדם אזי היא מקבלת חיות מאמה וזה נקרא כמו ניסור כי באותה שעה אינה צריכה לבעלה.

וכאן מתבאר שדייקא בעת שחזר לה הכח להמליך את הקב"ה, מתעורר האוייב דהיינו מותרות המוחין שבה, (אולי בבחי' אין גבור כמתייאש), להחזיר לעצמו המלוכה. ורבנו מבאר שכאן שלא כמו לעיל כשהייתה בבחי' צדק היה צריך להלחם בעזות, כי כאן להפך צריך לתת לעזות לינק עד שבעצמה היא תיפול, כי לעיל התגברות העזות היה מחסרון המוחין וכאן התגברותם היא ממותרות המוחין דהיינו בינה יתירה.

וצ"ע במה מתבטא הבינה היתירה הזו שממנה יונק האוייב ומדוע לעיל נקרא עזי פנים וכאן נקרא אוייב. הרי לכאורה לעיל היה אוייב יותר מסוכן שהתגבר כמעט לגמרי על המלכות ואילו כאן הוא לכאורה אוייב זמני שבעצמו מכלה את כוחו.

ונראה לומר כדמצינו בסוד מיעוט הלבנה/כ"ו שבתחילה היו חמה ולבנה בקומה שלימה שוה בבחי' את שני המאורות הגדולים/כ"ו שזה ממש המצב שעליו מדובר כאן שאמא גידלה אותה/כ"ו עד לקומה שלימה השווה לבעלה. ואזי היה בחי' קטרוג הלבנה שאמרה א"א לשני מלכים בכתר אחד וביאר האריז"ל שכיון שגם היא מקבלת מאמא כמו בעלה. כי כתר דז"א הוא בתפארת דאמא נמצא שהאמא היא כתר שלו ושל המלכות. והקטרוג פירושו שאין אני צריכה להמליך אותו, כי אני בעצמי יש לי כתר מלוכה.

ונראה לומר שחטא עץ הדעת היה בבחי' הקטרוג הנ"ל/כ"ו כי גם אז היו צריכים להיכנס לשבת שאז היה יחוד פב"פ וממש סמוך קודם לזה חטאו שניהם היא בעזות כנגדו והוא בעזות כלפי שמיא, והיינו בחי' קטרוג הנ"ל.

נמצא שהבינה יתירה של הנוקבא גרמה לה לרצות את המלוכה (וכמבואר ביפה שעה הנ"ל) וזה בחי' עזות מלכותא בלא תגא הנ"ל. כי באמת לא נבראת אלא להיות עזר לבעלה, ולהיות מקבלת ממנו, שתגדל

נמצא שהפרדת המלכות מבעלה גרמה לה לחשוב שהיא מציאות שיכולה להתקיים בעצמה ע"י הבינה יתירה שקבלה מאמה וזה בעצמו בחי' יניקת העזות כי נעשית בחי' עזות פנים כלפי בעלה שכביכול אינה צריכה לו. ולא זוכרת שכל מה שמקבלת מאמה זה בהשאלה רק כדי שתוכל לגדול ולשוב לקבל מבעלה)

ה' המבואר בעץ חיים שער מיעוט הלבנה שער לו פ"ב עיי"ש יפה שעה אות ב'. - שבד' ימים ראשונים של הבריאה גדלה המלכות בג' מדרגותיה של בחי' אחר באחור עד שהיתה שווה לו מאחוריו ביום ד' שבו נתלו שני המאורות הגדולים, ואז קטרגה הלבנה א"א לשני מלכים בכתר אחד וכוונה על אותו הזמן וגם כשתבוא לפניו, ולכן הפסידה גם מה שכבר היה לה, ועיי"ש שמאריך לבאר שתמיד הנוק' מקבלת מז"א גם בשעת הניסור כשמקבלת מאמה (שעל שם זה נקרא ניסור שכביכול לא צריכה לבעלה) גם אז היא מקבלת מאמא את אורות ז"א, כמבואר שם באריכות. ולפ"ז מבאר שהקטרוג היה שלא רצתה לקבל מבעלה כי סברא כיון ששניהם מקבלים מכתר לכן אינה צריכה לו. ועל כן נתמעטה מאד לא רק למצב התחלתה כנקודה באצילות, אלא שירדה לראש ב"ע. ונתקיים בה מאמר חז"ל כל מי שרודף אחר השררה לא די שאינו משיגה אלא גם מה שבידו נאבד ממנו כי כן אירע ללבנה אי אפשר כו' ורדפה אחר השררה מה שהיה בידה שהיתה יכולה להיות באצילות נאבד ממנה כי נטרדה ואחוריים שלה נפלו בבריאה כיון שרצונה לשלוט נתנו לה ונעשית ראש לשועלים כי נעשית עתיק דבריאה כמ"ש רז"ל שם.

...עוד מבואר שם בע"ח שביום השישי חזרה ונתגדלה למדרגה ג' שלה ואז ביום ו' נודווגו זו"ן בבחי' אב"א ונברא אדה"ר בבחי' זו לבדו ואלו לא חטא אדם הראשון היה מעורר מ"נ באותו שבת הראשון ועל ידי זה היו מודווגין זו"נ פנים בפנים בבחי' יותר עליונה שבכולם שישתמשו שניהן בכתר אחד ופנים בפנים אשר אין הגדלה גדולה מזה ותהיה היא מקבלת מאמא עלאה שלא על ידו. והנה כאשר חטא אדם הראשון יום ו' חזרה למטה תחת היסוד באחוריו ונשארה שם בבחי' נקודה לבד כלול מ"י ואז אותן הט"ס עליונים שבה לא חזרו לעלות ולהסתלק ולהתעלם בזעיר אנפין עצמו כמו בעת מיעוט הירח ביום ד'. אמנם כיון שהיה מפני חטא לכן כל אלו הט"ס ירדו למטה בקליפות כמ"ש בע"ה והרי היא בתכלית המיעוט האחרון שבכולם ואז היא ילדה קין והבל ע"י זווג זו"ן. ועיי"ש יפה שעה איך שייך זיווג בשעת קטנות. ול"ע אס התכלית היא שיהיו שנים נכחד אחד מה הקטנוג ונלחם הקטנוג על היחוד.

שער הכוונות - דרושי ראש חדש - גם בזה יתבאר לך ענין משו"ל בענין מיעוט הירח שלא נתקררה דעתה עד שאמר לה הביאו עלי כפרה על שמעתי את הירח וצדיקים יקראו על שמך והענין במ"ש ענין מיעוט הירח מה ענינו והוא **כי הנה כשנאצלו זו"ן דאצילות היו שוים בקומתם ממש והיו נקראים שני המאורות הגדולים** ואח"כ נתמעטה הירח וירדה בבחי' נקודה בראש עולם הבריאה בהיכל ק"ק אשר שם ושם עומדת הנקב' תמיד שלא בשעת התפלה כנ"ל.

ועיין עץ חיים - שער לו פרק א מ"ב - והנה גידול המלכות אינה בפעם א' רק בזמנים הרבה נתקנת ונתגדלת מעט מעט כנ"ל. ונבאר עתה באורך כללותן אע"פ שיש פרטים הרבה הנה תכלית המיעוט אשר בה אינה פחות מנקודה א' כלולה מ"י שהיא נקודה מלכות האחרונה שבה כנ"ל ותכלית גידול שלה הוא שיהיה בה כל הי"ס שלה ותהיה עם ז"א פב"פ שוה לגמרי וישתמשו ב' מלכים בכתר א' שהוא מה שקטרגה הירח כנודע. והענין הוא כי נודע כי מת"ת של אמא נעשה כתר לז"א וכאשר גם היא תעלה עד שם ויהיה כתר בת"ת של אמא כמוהו יהיה כתרין שוין ויהיו שניהן א' כי שניהן יהיו בחי' ת"ת דאמא שהוא ספירה א' ואז לא תצטרך היא לקבל הארתה ע"י ז"א אלא יהיו שניהן מקבלין הארתן מאמא כל אחד ע"י עצמו ולא יצטרכו זה לזה ויהיו זו"ן שוין במציאותן כדמיון אר"א כנזכר באדרא אר"א כחדא נפקין וכחדא שריין וזהו תכלית הגידול שלה ואז כל העולמות בתכלית התיקון. בהמשך מבאר שבין זה לזה יש ד' בחי' אב"א וד' בחי' פב"פ עיי"ש.

בשעת הניסור מבעלה שפירושו שקבלה חיות מאמה ולא מבעלה שזה בחינת ניסור ממנו (בסוד היחוד אחר באחור הנ"ל שנעשה למעלה בבחי' אמא דמסככא על בניה) הלשון אמא דמסככא צ"ע דלא נזכר כאן בכוונות שנוכרו בתורה זו אלא בתורה מט אבל מעומק הענין נראה דהיינו הך ונ"ל טעם שלא נזכרו כאן כי כל ענין היחוד אחר באחור והשמירה הנצרכת לזה לא נזכר כאן אלא רק שאמא נותנת ה' חסדים לכת לעשות בה כלי הולדה.

ענין זוהר ויקהל דף ריט: עה"פ אל אישך תשוקתך שזה נגרם בגלל מיעוט הירח שנתמעטה בגלל שקטרגה א"א לשני מלכים בכתר אחד. עוד עיין זוהר תרומה דף קמד:

ותעזוב את אביה ואת אמא ותדבק בבעלה. נמצא שה' חסדים שקבלה מהבינה גידלו אותה ועשו בה בינה יתירה דהיינו שבתחילת גדלותה הוא מוזק לה קצת עד שינקו הקליפות את המותר ותעמוד הנוקבא על תכונתה הנכונה^ט.

ורבינו מבאר כאן שזה טעם לקליעת שיער שקלע הקב"ה לחוה קודם שהביאה אל האדם, כיון שהבינה יתירה שבה מונע את הייחוד כי הוא מקום ליניקת העזות והתיקון הוא קליעת השיער שעי"ז יניקת העזות הזו נגמרת מהר מעצמה. ומתבטל חסרון הבינה יתירה ואזי אין מניעה ליחוד.

ומשמע שהבינה יתירה היא רק עד שנשאת, ולכן מנהג ישראל שבנות קולעות שערן^ל ומשנשאת חותכת שערותיה כי כבר ינקו כל הבינה יתירה שעי"ז נעשית מוכנה ליחוד. ולקמן תירצתי שהבינה יתירה היא עצם תכונת האשה שבכוחה להשיג השגות בהרגשת הלב שמהלכי שכל מקלקלים אותו. והבינה יתירה שיש לה עד שנשאת היא שמנסה להלך במהלכי שכל להבין למה נצרכת לבעל. נמצא שיניקת האויב מחזירה ומעמידה על תכונתה הנכונה.

וזה בחי' מה שמצינו שהבת בבית אמה לא מבינה למה צריכה להנשא ולאחר שנשאת נעשית משתוקקת מאד לבעלה. כי בבית אמה היא בחי' ניסור כנ"ל שמקבלת חיות מאמה ומתגבר בה יניקת האויב לחשוב ולומר שאינה צריכה לבעלה ומשנשאת כל חיותה מבעלה ומתקיים בה ואל אישך תשוקתך תשוקת הלב דייקא.

ואזי כשמעלין את הכבוד והמלכות ע"י צדקה, אזי יוצא הכבוד מן הסט"א, מביין העזי פנים הנ"ל, וחוזר הכבוד אל המביני מדע/ל"א אל הבר דעת המאירה לו מבינה, היפך נפילת הכבוד אל העזי פנים, שהם נקראים [ל"ב] המה רועים לא ידעו הבין חסרי הדעת מהארת הבינה, ועכשיו חוזר אל המביני מדע:

ואזי כשחוזר הכבוד אל המביני מדע, בתחילת ממשלתם נעשה מחלוקת. כי עיקר יניקת האויבים בפשטות הכוונה לעזי פנים הנ"ל שמהם נלקח הכבוד והמלכות, הוא מן המביני מדע, דהיינו שבפרטיות הכוונה מן המוח של האדם שעי" צדקה זכה להמליך את הקב"ה ולא את היצה"ר שהוא עזות הגוף. בבחי' (דברים לב) מראש פרעות אויב, היינו שמן המוח שבראש, משם נתגלין כל האויבים והשונאים. כי יש בהמוח מותרות, שמן אלו המותרות שבמוח יוצאין השערות [ל"ג], ומהם יונקים ונעשים שונאי חנים לאדם אבל כאן נראה שהכוונה למותרות מוחין שלא מחמת המוחין לחוץ ומהם יונקים ונעשים שונאי חנים לאדם אבל כאן נראה שהכוונה למותרות מוחין שלא מחמת עכירות התאוה אלא מותרות שיש בהכרח מחמת הבינה יתירה שזכה ע"י הצדקה מבינה עילאה/ל"ד ולכן

^ט **כי באמת** גם לנשואה יש בינה יתירה אלא שזה לא מותרות מוחין אלא עצם תכונת שכלה עיין תורה סא בהקדמה לאות ד' מה שביארנו שלאשה שכל היולאני ולימוד תורה פוגם בו, וזה שאמרו בגמ' המלמד אשה תורה כאילו מלמדה טפלות. ונראה לומר שמותרות המוחין שיש לה כשנתגדלה גורמות לה לרצות להבין במהלכי שכל במקום להעמיד עצמה על אמונה שזה טבעה כמבואר בתורה ז' איש ואשה אמת ואמונה. ומה נתגבר בה העזות למלוך ולא להתבטל לבעלה.

^ל **לק"ה אה"ע** קדושין סוף הלכה א – וְהוּוּ שְׁקוּלְעֵין שְׁעוֹת הַפֶּלֶה, וְאַחַר כֵּן קוֹצְעֵין אוֹתָם בְּעַת הַנְּשׂוּאֵין קִדְּם הַחֲפֵה בְּבְחִינַת שְׁקֻלְעָה לְחַוָּה בְּחִינַת שְׁעוֹת קְלוּעֵים, כְּמוֹבָא שָׁם. וְעַל כֵּן מִתְחַלְּה הוֹלְכוֹת פְּרוּעוֹת רֵאשׁ וְבִיחֻד קִדְּם הַכְּסוּיִן שְׁמִכְסֵין רֵאשָׁה פּוֹרְעֵין שְׁעוֹתֶיהָ, וְכַמְרָם בְּדַבְרֵי רְבוּתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה יוֹצֵאת בְּהִינוּמָא וְרֵאשָׁה פְּרוּעָה, כִּי מִתְחַלְּה יֵשׁ לָהֶם יְנִיקָה וְצָרִיף לְתַן לָהֶם יְנִיקָתָם, וְעַל כֵּן בְּתַחֲלַת הַחֻזְרַת הַכְּבוֹד, הֵינּוּ בְּהַתְחַלַּת הַנְּשׂוּאֵין קוֹלְעֵין שְׁעוֹתֶיהָ כְּדֵי שְׁיִנְקוּ כָּל הַמּוֹתְרוֹת בְּבְחִינַת שְׁעוֹת קְלוּעֵים, וְעַל כֵּן פּוֹרְעֵין הַשְּׁעוֹת כְּדֵי שְׁיִנְקוּ וְיִגְמְרוּ לְהוֹצִיא כָּל הַמּוֹתְרוֹת, וְאַחַר כֵּן קוֹצְעֵין אוֹתָם לְגַמְרֵי, כִּי אֲזִי הוּא מְפַלְתֵם בְּבְחִינַת וְאֵת נַפְשׁ אִיְבִיךָ וְקִלְעֶנָּה וְכוּ', וְאַחַר כֵּן צָרִיכָה לִילֵךְ תְּמִיד בְּכִסּוּי הָרֵאשׁ, כִּי אַחַר כֵּן אֶסוּר לְתַן לָהֶם יְנִיקָה חֵס וְשְׁלוֹם, עֵינן כָּל זֶה בְּמֵאָמֵר הַנִּלְ:

^{לא} **עיין דניאל פרק א' ד'.** נראה שנקט לשון זה כדי לומר שהם הפך העזי נפש לא ידעו הבין.

עי"ש שמדובר בדניאל חנניא מישאל ועזריא, ונראה שבדווקא נקט לשון זה לרמוז להמשך שם ואשר כח בהם לעמוד בהיכל מלך דהיינו שהם ראויים למלכות, וכמבואר בפסוק שלפני כן שהם היו מזרע המלוכה. ועי"ש בהמשך מפסוק יב שהיו אוכלים מעט מאד ולפי המבואר לעיל לכן זכו לנשיאות פנים שזה בחי' אשר כח בהם לעמוד בהיכל מלך, כי טעם שהקב"ה לא נושא פנים לכל אחד זה מחשש שמע לא יתנהג כראוי ואזי יהיה נידון כמורד במלכות בפני המלך, לכן מפנה פניו ממנו כדי שיהיה נידון כחוטא שלא בפני המלך, אבל צדיק האוכל לשבע נפשו כח בו לעמוד בהיכל מלך בלא חטא לכן נושא הש"י פניו אליו, ואזי הוא נקרא מביני מדע על שם הארת המוחין ודעת שזוכה עי"ז. ועיין בפל"ח אות ג' למה רומז מביני מדע עפ"י האריו"ל

לב ישעיהו נו יא

^{לג} עיין תורה סט ועיין שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' ד"ה שערות הראש ובפתחי שערים להר"י חבר) נתיב פרצוף א"א - פתח יד ד"ה וההנהגה המתגלית למטה בז"א

^{לד} **ואולי אפ"ל** דהיינו בחי' המבואר בתורה יז שאחרי אכילת איש כשר יש קצת בלבול משמע שדייקא המוחין שזכה על ידי האכילה בתחילה גורמים קצת בלבול. אלא שצ"ע כי כאן מדובר שלא במוחין שעי" אכילה שזה יחוד השלם אלא במוחין של הבינה המגדלת את המנוקבא להיות מוכנה ליחוד. אמנם מצינו שם שמוחין הנשפעים הם בתחילה גורמים בלבול והכי נמי כאן הבינה יתרה שנשפעת למלכות לגדלה בתחילה גורם לה בלבול ומתבטא בעזות אולי כמבואר בסוטה כל המלמד בתו תורה כאילו מלמדה תפלות כי הנוקבא עיקר מעלתה היא האמונה והיכן שרוצה לילך במהלכי שכל אזי כיון שאצלה הרגש והתפעלות הלב חוק מהשכל לכן הלב בוודאי יטה אותה לעקם את השכל לטובת הרגשת והתפעלות הלב.

היניקה כאן היא טובה כי מבטלת את המיותר בלבד. והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמוח, ואזי אין להם יניקה, ונופלים /לה' נראה לומר שכיון שעתה נתגדלה ע"י אמה לא נתיישבו המוחין אצלה כראוי ויש לה מותרות מוחין בתחילה בבחי' בינה יתירה שקבלה מהבינה אמא עילאה, לכן בתחילת גדולתה המוחין מוזיקין לה להיות מנסה להבין במהלכי שכל במקום שצריך להעמיד על אמונה (כנ"ל בהערה).

ונ"ל שזה בחי' מה שעובדי ה' דייקא כמה שהם יותר גדולים ויותר ממליכים את הקב"ה על עצמם כראוי יותר קשה להם להתבטל לצדיק הדור, כמבואר במקום אחר שכמה שיהיו גדולים אבל צדיק הדור הוא עניין אחר לגמרי כיחס שער המט לשער הנ' שהוא עניין אחר שכולל את כולם ויצא לגמרי מכל הטיה אלא הוא ביושר גמור אליו ית' בבחי' שבת :

וזה בחי' קריחת ראש זקנים, כי בסבי מוחא שקיט ושכיך (כ"ש באד"ר ד' קך"ח ע"ב) /ל', היינו שדעת הזקנים צח וצלול, ואין להם מותרות במוח/ל'. וע"כ נופלים השערות, כי אין להם יניקה כנ"ל:

וע"כ ע"י הפירוד שבין השונאים, עי"ז יש להם אריכות זמן וקיום ביותר [לח' /לט']. כי הם יונקים עד שיכלה כל המותרות שבמוח, ואזי כשיכלה המותרות, ויהיה הדעת צח וצלול, אזי יפלו, כי לא יהיה להם עוד יניקה. וע"י הפירוד שיש ביניהם, אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט. וע"כ עי"ז מאריכין זמן יותר, עד שיגמרו לינק כל המותרות. אבל כשמתחברין השונאים יחד, אזי יונקים הרבה, ואזי יונקים במהרה כל המותרות ונופלים כנ"ל:

וזה בחי' שערות קלועין שנמצאין בבני אדם שקורין קאלטיניס, שהעולם חוששין לקצצם [מ], רק שיפלו מאליהם ומבואר בהגהת הרמ"א בש"ע י"ד סימן קצח סעיף ו' הטעם כי הם נעשים ע"י שד. היינו כשיש הרבה מותרות במוח, אזי מוטבע בטבע האדם, שיצאו שערות קלועין צ"ע שמרבינו משמע שנקלעין מצד טבעם. כדי שע"י קליעותן והתחברותם יינקו ביותר ויקבלו, ויוכלו לינק כל המותרות הרבה שבמוח. וע"כ אין נקצצין קודם זמנם, כי יוכלו להזיק להמוח, ע"י שישאר בתוכו המותרות, ע"י שלא יהי' השערות קלועין לינק אותן:

וזה [מא] בחי' מלמד שנתן בה בינה יתירה. בינה יתירה, היינו בחי' מותרות המוחין, שמשם יונקין השערות, שמשם יניקת האויבים כנ"ל [מב]:

ובזה יתורץ מה שהקשיתי במקום אחר שכאן בתורה זו משמע שהבינה יתירה היא רק עד היחוד דלא כדאיתא בכל מקום שתמיד יש באשה בינה יתירה. והיתורץ כי בינה ליבא, ובתחילה הבינה יתירה היא שמנסה להלך במהלכי שכל וזו היניקה של האוייב אבל כשמכלה יניקתו אזי מעמיד את הנוק' על תכונתה העיקרית שהבינה יתירה תתבטא בהרגשת הלב נכונה ולא במהלכי שכל. וכידוע שבהרגשת הלב האשה עולה על האיש כי מהלכי שכל אע"פ שהם מעלה גדולה ממהלכי הלב אבל אין הכוונה לגמרי כי בכל אחד מהם יש מעלה וחסרון וחסרון במהלכי שכל הוא שאפשר בחריפות השכל להטעות את האדם מה שא"א לעשות לאשה שלא נבנסת כלל למהלך הזה של השכל כדמצינו בעגל. מאידך אשה דעתה קלה ונוחה לפתוי כשבאים אליה במהלכי התפעלות הלב. ואילו היתה מסתכלת בשכל של הדבר לא היתה מתפתה.

לה צ"ע אם זה בחי' מים אחרונים שנותנים להם מעט יניקה בכוונה שיסתלקו. וצ"ע אם זה בחי' דאיתא בתורה יז אות ג' שגם באכילה דקדושה יש להם קצת יניקה שמחמת זה יש קצת בלבול אחרי האכילה ע"ש.

יז וזה נשא דף קכח: – והאי מוחא דאיהו האי חכמתא סתימאה זה המוח שהוא חכמה הסתומה הגם שנתלכזה בו הגבורה לעתים, עס כל זה שקיט וְאֶשְׁתִּכֶּיךָ בְּאַתְרֵיהּ הוא שקט ונשקט במקומו. כְּחֹמֶר טַב עַל דְּחִדְיָא כִּיּוּן הַטּוֹב הַשּׁוֹקֵט עַל שְׁמִיּוֹ, לפי שהגבורה לעתים מתוקה צמחא סתימאה. וְהִינֵנו דְּאֶמְרֵי חַיִּים שְׁאוּמֵי הַאֲנָשִׁים נַעֲלֵי הַמַּשָּׁל, סָבָא דְעֵתֵי סְתִים וּמוֹחֵיהּ סְתִים וְשִׁכְיָךְ אִישׁ שִׁבֵּה לַעֲתוֹ סְתוּס וּמוֹחוֹ סְתוּס וּשְׁקֵט, כלומר שיוכל להתאפק מלגלות כעסו בחוץ, כי כזר נשקטו אכלו רתימות הנחות, והמשל הוא שסבא הוא א"ל אשר המוחא סתימאה שלו סתום נקום, לכן שקטות נצוותיו ואינן מנגלות לחוץ.

יז צ"ע מה שמצינו זקנים צדיקים שיש להם שערות

לח עיין משנה סנהדרין פ"ח מ"ה

לט משנה סנהדרין פרק ח מ"ה – פזור לְרִשְׁעִים הַנָּאָה לְהֵן וְהַנָּאָה לְעוֹלָם,

מ עיין ש"ע י"ד סימן קצח סעיף ו' הגהת הרמ"א ובאר הגולה שם. ועיין משנה מקואות פ"ט מ"ג אלו שאין חוצצים קלקי הראש וכו' באיש. גם עיין ירושלמי שקלים פ"ג הלכה ב הגוברין מפספסין בקילקין.

מא נדה מה: כנ"ל בתחילת התורה

מב אולי הכוונה לקטרוג הלכנה כשהיתה נבחי' שני המאורות גדולים, ה"ז הבינה יתירה שקבלה מאמא שגידלה אותה היא האוייב שמקטרג, כי לא רוצה להיות מקבלת מצעלה. עיין עץ חיים שער לו פרק צ' ויפה עשה שם אות צ' ד"ה והשתא ניחא.

וזוהו אחד אמר מלמד שקלעה לחוה וכו', היינו הך ולא פליגי. כי ע"י מותרות שבמוח שזה בחי' בינה יתירה כנ"ל, מזה בא שערות קלועין בחי' שקלעה לחוה כנ"ל: מ"נכי הכבוד הוא בחי' חוה. שהיא הצלע הנ"ל. שהיא בחי' [מ"ד] אם כל חי כנ"ל:] :

וזוה בחי' (שמואל א כה)/מ"ה ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע [מ"ו] פשט הפסוק שאביגיל ברכה את דוד שינצל מאויביו ויזכה לחיים וחז"ל דרשו שברכה אותו שלעתיד יזכה למנוחת הנפש ואילו נפש אויביו לא תהיה להן מנוחה אלא יהיו בכף הקלע, ורבנו דורש שרמוזה בדבריה שיתחברו שונאיו כמו בחי' שערות קלועין הנ"ל, היינו בחי' התחברות השונאים, שע"ז הוא מפלתם כנ"ל :

אות ז

נראה כנ"ל באות א' שנתבאר כשרוצים להעלות אדם למדרגה חדשה זה ע"י שנותנים לו נפש חדשה והיא מלובשת בכבוד כדי לבחון אותו אם הוא ראוי לה. ולכן הזהיר שם על שמירת הנפש ע"י הזהירות בכבוד כשבא לו. ונראה שזו כוונתו כאן שצריך להוליד את הנפש ע"י יראה דהינו להזהר ולירא שלא לפגום בכבוד. ועוד מבאר שצריך לגדלה ובוזה נראה שחוזר לבאר יותר את מה שנתבאר באות ה' בעניין הצדקה שנותנת האמא בידה ה' חסדים לבת לגדלה להכין בה כלי הולדה. וזהו שמבאר כאן שאחר הולדת הנפש צריך לגדלה ע"י אהבה בחי' אברהם שמדתו חסד דהיינו אהבה, ומבאר שיראה ואהבה הן שתי ידיים שמאל וימין ולכן נוהגים עפ"י האריז"ל ליתן צדקה בפסוקי דזמרא בפסוק אתה מושל בכל שרומז להחזרת הכבוד המלוכה למלכות דקדושה וכתוב סמוך לזה ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק, שרומז לשתי ידיים יד חזקה שהיא שמאל בחי' יראה ויד גדולה שהיא ימין בחי' אהבה וחסד. ונ"ל שעל כן מבואר בספר המדות צדקה כו לתת צדקה בשתי ידיו דייקא שרומז לנתינה מכל הלב בחי' יד השלישית שהיא יד הרמה כי בינא ליבא בה הלב מבין כמבואר בפתח אליהו והיינו האמא הנותנת ה' חסדים לבת לגדלה. נמצא שבצדקה בשתי ידיו מעורר סוד גידול הנפש ע"י האמא להכינה ליחוד שהוא אכילה בקדושה ותפילה בכוונה דהינו תיקון המדרגה החדשה שעלה אליה.

ואזי כשבא הכבוד חדש אל האדם, ומלובש בתוכו נפש דקדושה כנ"ל, צריך לראות להוליד את הנפש בנקל, בלי קישוי הולדה /מ"ו. כי הכבוד היא אם כל חי כנ"ל בתחילת התורה, והנפש מלובשת בה כעובר במעי אמו. ולפעמים כשיש ח"ו בחי' קישוי לילד שקשה לו שלא לקחת את הכבוד לעצמו, יכולין להסתלק שניהם ח"ו האם והולד, דהיינו הכבוד והנפש שיאבד את המינני שנתנו לו חבריו לכבודו וגם יפסיד שלא יזכה לעלות מדרגה בעבודת ה'. או לפעמים נסתלק אחד מהם ח"ו דהיינו הנפש/מ"ז אם יקח את הכבוד לעצמו אבל להפך צ"ע, כפי ענין הקישוי לילד, וצריך לראות להוליד בנקל בלא קישוי:

מ"ו מוהר"ת בתקפא

מד * בראשית ג' כ'

מ"ה שמואל א- פרק כה (כט) ויקם אדם לרדף וילבש את נפשו והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ידו אלהיה ואת נפש איביו יקלענה בתוך כף הקלע:

רש"י - כף הקלע - חתיכת עור רחבה עשויה כמין כף באמצע הקלע, שנותן בה האבן:

רד"ק - ויקם אדם - שאול וקראו אדם ולא מלך דרך בויון כלומר כי אין לו תקומה לפניך: והיתה נפש אדני - שלא יוכלו להמיתך מי שרודפין אותך ותהיה בחיים את השם כלומר שתלך בדרכיו כל ימך וכן ורעה לא תמצא בך כל ימך וימית האל יתעלה ויתברך הרודפים אותך ויפריח נפשם כמו אבן הקלע וכף הקלע פירוש מושב אבן הקלע שהוא עשוי כמו כף ולדעת יונתן פירו' נפש אדני צרורה בצרור החיים לעולם הבא שתרגם הפסוק כן ותהא נפשא דרבוני גניזה בגנו חיי עלמא קדם ה' אלהך וית נפש בעלי דבבך יפרינה כמה דמפרחין אבנא בקלעה וכן בדברי רז"ל ר' אליעזר אומר נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד שנאמר בצרור החיים את ה' אלהיך ונשמתן של רשעים מטרפות ומשוטטות מסוף העולם ועד סופו ואין להם מנוחה שנאמר יקלענה בתוך כף הקלע:

מ"ו ע"ש פירוש הרד"ק

ולפי רבינו ברכה אביגל את דוד שאויביו יפלו מהר ע"י שיהיו כמו קלועים וכנוסים יחד כדי שמהר ינקו כל המותרות ויפלו ויסתלקו ממך במהירות כמו האבן הנורקת ע"י כף הקלע

מ"ק - עיין סוף תורה ב' תנינא קליפת "גם" שעל ידה קושי הלידה שמונעת התגלות נפש ישראל כי על ידה יתגלה כבודו ית'. וכאן נראה שעל כן מפילה את האדם לקחת הכבוד הבא אליו לעצמו, כדי שיסתלקו שניהם האם והולד. ובאמת הוא ניסיון קשה מאד כי בבוא הכבוד מיד נופל האדם לגאוה ועיין תורה ד' אות ז' שזה מן הנמנע שלא יבוא גדלות לאדם ששומע שבחו. והכי נמי כבוד הבא לאדם הוא כמו ששומע שבחו. וצריך לזה ביטול הישות והחומריות מאד כדי להנצל מזה. והעיצה של רבינו כאן היא יראה.

מ"ז צ"ע בשלמא שמאבד הנפש אע"פ שזכה בכבוד, מובן, אבל איך יזכה בנפש אם מאבד את הכבוד הרי הכבוד שמר שלא יזכה בו מי שאינו ראוי. ואיך יזכה בחיות דקדושה מי שלוקח כבוד לעצמו.

ואח"כ כשנולד הנפש, צריך לגדל את הנפש נראה שכוונתו כאן למבואר לעיל באות ה' שע"י החסד שבצדקה מעורר בחי' האמא המגדלת את המלכות להכינה ליחוד בבחי' ויבן ה' אלקים את הצלע : וב' בחי' אלו, דהיינו ההולדה והגידול. נעשין, ע"י יראה ואהבה, שהם בחי' ב' ידיים, יד הגדולה ויד החזקה ועיין תורה מו שע"ז נכללות זו בזו ונעשה בחי' יד הרמה ונראה לומר שהיא בחי' הנתינה מכל הלב וכנ"ל באות ה' שהצדקה משתלמת לפי החסד שבה וביארו כפי המאור פנים והטוב לב שנותן, והיינו בחי' אמא שהיא בינה ליבא. כי ההולדה נעשית ע"י היראה, בבחי' (תהלים מח) רעדה אחזתם שם חיל כולדה בחי' הנ"ל שנתבאר בתחילת התורה שאמר שצריך להזהר ולהשמר כשבא כבוד, כי הכבוד הוא האמא המגדלת את הנפש (כמו שנתבאר לעיל באות ה') ואם יקח את הכבוד לעצמו מאבד את האם עם הנפש שבה /מט' .

ואחר שנולד, אזי מגדלין אותה ע"י האהבה, בבחי' (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, היינו בהבראם, שהוא לאחר הבריאה וההולדה, כי פסוק הנ"ל הוא הפסוק הראשון שאחר סיפור בריאת העולם בשבעת ימי בראשית שהם בחי' הולדה ומיד סמיך לזה אלה תולדות וכו' בהבראם ביום עשות ה' אלקים וכו', דהיינו עד כאן הלידה ובה נזכר רק שם אלקים שהוא דין בחי' יראה ומכאן שיתף מידת רחמים שהיא חסד ואהבה כדי לגדל את התולדות הנ"ל, כי אחרי הלידה אזי מגדלין אותה ע"י בחי' אברהם, שמידתו חסד שהוא בחי' אהבה, בחי' יד ימין. וזהו בהבראם אותיות באברהם כמובא {ב"ר פ' יב ט'}/נ, היינו כנ"ל:

וזה דהיינו גידול המלכות ע"י יראה ואהבה הנ"ל זה בחי' (דברי הימים א כט) ואתה מושל בכל, היינו בחי' הממשלה והמלכות להקב"ה, בחי' המבואר לעיל באות ב' שע"י אכילה בקדושה אזי נותן את המלוכה להקב"ה ואזי הוא נקרא מלך הכבוד הנ"ל, ששם בכבוד מלוכש הנפש. והמשך הפסוק ואת המושל בכל הוא ובידך כח וגבורה, ובידך לגדל ולחזק לכל נא, היינו בחי' ב' הידים כנ"ל. כי ובידך כח וגבורה, זה בחי' יד החזקה. ובידך לגדל ולחזק, זה בחי' יד הגדולה. שע"י בחי' ב' הידים אלו, מולידין ומגדלין הנפש המלוכשת בהכבוד כנ"ל:

וזה בחי' הצדקה שנותנין בתפלה באמירת פסוקי דזמרא אצל הפסוק ואתה מושל בכל (כמ"ש בכוונות נב)/נ, כי ע"י הצדקה מוציאין ומעלין את הכבוד והממשלה מצדק שהיא דינין לצדקה שהיא רחמים נב/נ, כנ"ל :

וזה בחי' (איוב כט) כבודי חדש עמדי וקשתי בידי תחליף נב. היינו כשמגיע כבוד חדש אל האדם, אזי צריך להחליף ולהעביר הקישוי של לידת הנפש שמקשה עזות הגוף והחומר הגס התאב לכבוד, ולהוליד את הנפש, וזה ע"י בחי' ידים הנ"ל שע"י יראה מכניע עזות הגוף, וע"י אהבה מגדל את הנפש הנולדת. וזהו רמוז בפסוק הנ"ל וקשתי בידי תחליף. שע"י

^ט מ"ק - נראה לפי רבינו הכוונה כי עיקר קושי לידת הנפש המלוכשת בכבוד הוא התגברות העזות כנ"ל ויראה היא הפך העזות כי עזות היא חוצפה הפך הבושה כל הדלתות חתורות אצלו לכן ההתגברות היא ע"י היראה שהיא תפיסת אפסיות כלפי רוממותו ית' שכל מציאותי תלויה רק בו כמ"ש ויראו אותו כל אפסי ארץ והי אהפך העזות כי הירא שומר מרחק ובוש וירא מלקרב אל הקדש.

^י ב"ר יב ט' - אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן קַרְחָה, בְּהַפְרָאָם בְּאַבְרָהָם, בְּזִכְרוֹתָו שֶׁל אַבְרָהָם.

^{יא} המשך הפסוק הנ"ל בדברי הימים

^{יב} פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה

^{יג} שער הכוונות - דרושי תפילת השחר דרוש א' - ופעם אחרת שמעתי ממוז"ל שצריך שיתננה בעת שאומר ואתה מושל בכל שהיסוד נקרא כל והוא גבאי צדקה ונותן אותה למלכות אשר גם היא נקרא בכל, זה כל וזה בכל כמ"ש רז"ל בת היתה לו לאברהם ובכל שמה והוא במה שידעת כי הויה דמילוי ההין היא בגימ' בכל שהיא במל' והכוונה היא שע"י צדקה זו שנותן לה היסוד שהו' שם ב"ן כנו' יגדל פרצופה ושיעור קומתה והוא כי כבר ידעת כי קו המיד' דו"א הם הנה"י דבינה המתפשטים דרך קוים ומדות דו"א:

^{יד} שער הכוונות - דרושי תפילת השחר דרוש א ותכוין כי הם צדק שהם דינין כנו' באדרת האוינו וז"ל כד אתער צדק בשלהובויו כו' וע"י צדקה זו שנותן נעשית צדקה כי צדקה היא רחמים כנודע.

^{יז} עפרש"י ומצודות שם - קשתי - איתני. לשון חווק ותוקף

הידים חולפת ועוברת הקישוי לילד כנ"ל:

וזה בחי' חילוף שם אק"ק דהיינו האותיות הסמוכות לו **שהוא שם בוכ"ו, שהוא בגימ' ידך, שעל ידו ההולדה כידוע** כי על ידי השם בוכו, בזמן ההסתר פנים מלווה האם לכתה דהיינו הבינה למלכות כלים להעלות מ"ן להקב"ה, והכלים הם בחי' ה' חסדים בחי' חמש אצבעות של יד הבינה [א]: **ועיין בכוונות של ואתה מושל בכל [ב/א]** בוכו ר"ת בכל ובידך כח וגבורה, דהיינו המשך הפסוק ואתה מושל בכל, והיינו כח וגבורה הנ"ל שעל ידם הולדה וגידול הנפש הרמוז במילה בכל גמט' שם בן שהוא מילוי ההיין של שם הויה הרמוז למלכות, כי חיות והמוחין של המלכות מהבינה שהיא שם אק"ק הוא ע"י חילוף אותיות לבוכ"ו, וממנה מקבלת כלים להעלות מ"ן בזמן שהיא באחור עם הקב"ה, והם ה' חסדים הנ"ל שע"י הצדקה. ונראה שגם רומז כאן רבינו שע"י החילוף לבוכ"ו מתגבר על הקשוי לידה :

אות ח

לעיל באות ו' נתבאר שהבינה שקבלה הבת מאמא בתחילה היא יתירה, באופן שגורם לה עוות לבקש מלובה, וביארתי שזה בחי' קטרוג הלבנה שנגרם ממה שהיו קב"ה ושכינתיה שוים בקומתם, שזה רומז לתיקון המלכות עד שכל האור שלו מאיר בה, ונעשית מאירה כמוהו. ועל דרך העבודה הכוונה שיש לה כח להמליך אותו ית' בשלימות, אלא שהבינה היתירה מעוררת בה יצה"ר (בבחי' הגדול מחבירו יצרו גדול) שלא להתבטל לבעלה, לכן לא רוצה לצאת מבית אמה. וזה עומק כוונת קטרוג הלבנה שא"א לשני מלכים בכתר אחד. ומבואר בגמ' חולין ס: שהקב"ה אמר לה לכי מעטי עצמך, ונתבאר בברכת קדוש החדש שהפירוש ולבנה אמר שתתחדש, דהיינו שלעולם לא תעמוד על מדרגה אחת אלא תמיד תיהיה במהלך או של מיעוט או של גדילה. וצ"ע כיון שלעיל בעניין המחלוקת על חזרת המלכות למביני מדע ביארנו שזה בחי' קטרוג הלבנה, א"כ היכן רמוז בדברי רבינו מה שענה לה לכי מעטי עצמך.

ונ"ל שלזה רמוז כאן רבינו בלשונו "ולפעמים יש עייפות אל הנפש" שזה רומז למיעוט הלבנה והמלכות דהיינו מה שלעולם אינה עומדת על מדרגה אחת, אלא או מתמעטת או מתחדשת. וזה בחי' המבואר בתורה ו' שיש עליות וירידות בעבודת ה', בבחי' אם אסק שמים ואציע שאול. ולכן מוכרח שמידי פעם תיהיה עייפות אל הנפש (עד שיזכה לבחי' שבת המבואר בתורה פג תנינא שזה בחי' לעתיד לבוא שיתוקן פגם הקטרוג הנ"ל) דהיינו שא"א שתמיד יתפלל בכוונה ויאכל בקדושה, אלא שתמיד יהיה לו בזה עליות וירידות בכח להמליך אותו ית' למעשה.

והתיקון לעייפות הזו מבאר רבינו שזה ע"י שנותן כבוד לזקן ששכח תלמודו, ומבואר שעיקר הכוונה לצדיק שע"י הכבוד תימשך תורתו לצאת ואזי ע"י שמיעת תורה מפיו זוכה להחיות את הנפש ולחזקה.

^א פע"ח הנ"ל ועוד בענין השם בוכ"ו עיין בכוונות האר"ז"ל על ברכת מלך עוזר ומושיע ומגן ואתה גבור לעולם אדני (פל"ח כאן אות ג)

^ב פע"ח שער ומירת פ"ה הנ"ל, ושער הכוונות תפלת השחר דרוש א'

^ג **פרי עץ חיים** – שער הזמירות – פרק ה – בפסוק ואתה מושל בכל, תכוין סוד גדול, והוא, כי כאן רמוז שם בוכ"ו, שהוא ר"ת "בכל ובידך" כח "וגבורה, כי שם זה הוא קו המדה של המלכות, והוא מוסיף חיות במוחין שלה, ואז ניתוסף בה כח המשכות חיות אל המ"ג שלה, שהוא שם שלה מלוי ההי"ן גי' בכל (נלאה הטובה לשם נן שטא גמט' מלוי הסין על שם הויה), וזהו ואתה מושל בכל. גם אמר, ובידך כח וגבורה, בסוד מה שביארנו בפסוק כרוה נדיבי עם, בסוד כל מיעכות של בית רבי תמר שמן, כי סוד הבינה אשר ממנה יצאה המשך בוכ"ו, הנה מן היד שלה נעשה כלי המלכות לסוד מ"ג, כי שם ה"ג בה' אצבעות היד, ודי בזה. והנה שם זה הוא קו המדה שלה, לגדלה ולחזקה ולפחות ממנה כפי רצונו, וזהו בידך לגדל ולחזק לכל, שהיא המלכות הנקראת כ"ל. והנה בידך, גי' בוכ"ו כנ"ל. בואתה מחיה את כולם, יכוין כי ואתה שהיא מלכות, הוא מחיה את העולמות, בסוד שם ס"ג, העולה גימטריא מחי"ה:

שער הכוונות – דרושי תפילת השחר דרוש א – והנה הם סוד אהיה שהיא הבינה והם ג' אהיה א' דיודים וא' דאלפין ואחד דההיין כמבואר אצלינו שהם בנה"י דבינה הנו' ואמנם ההארות הנמשכות מן הבינה אל המלכות אינם משם אהיה ממש אלא מהארתו והוא שם בוכ"ו שהוא יוצא משם אהיה בחילוף אלפא ביתא דאבג"ד כמב' אצלינו ולכן נרמוז שם זה בר"ת ב' כל ו' בידך כ"ח ו' גבורה ולכן סמך לו אחריו ובידך לגדל ולחזק לכל בסוד הנו' בזהוה ובמאמר קו המדה דכת"י כי הנטיעות היה בוצינא דקרדינותא מכה בהם ואומר להם גדל. וכן במלכו' אשר היא נקבה השם המכה בה ומגדל בסוד קו המדה הוא שם בוכ"ו הנו' וזהו ובידך לגדל ולחזק לכל כי ע"י שם בוכ"ו קו המדה שלה בידו לגדלה ולחזקה או לפחות ממנה כפי רצונו וזהו ובידך לגדל ולחזק לכל פי' אל המלכות הנקרא כל והנה שם זה של בוכ"ו הוא קו המדה של המלכות והוא המוסיף חיות במוחין שלה ואז ניתוסף בה כח המשכות חיות אל המ"ן שלה שהוא ההויה דההיין שהוא בגי' בכל וזהו ואתה מושל בכל ואמר ובידך כח וגבורה כו' הענין הוא בסוד מה שביארנו בפ' כרוה נדיבי העם כו' בסוד מ"ש רז"ל כל מועכות של בית רבי תמר שמן כי מן הבינה אשר ממנה נמשך שם בוכ"ו הנו' הנה מן היד שלה נעשית כלי המלכות למ"ן שלה כי שם ה"ג בה' אצבעות היד ודי בזה ולכן בידך הוא בגי' שם בוכ"ו והנה יש כאן ב"פ ובידך והם הא' ובידך כח וגבורה והב' ובידך לגדל ולחזק כו' וה"ס שם ב"ן הנו' שהיא בגי' בכ"ל המעלה מ"ן אשר בעולם היצירה אשר אנו עתה בתיקונו ובחי' המ"ן שבו הם חו"ג שה"ס ה' אותיות מנצפ"ך הכפולות כנודע וה"ס שני ידים ימין ושמאל ובהם עשרה אצבעות כנגד י' אותיות מנצפ"ך הכפולות ועיין בפ' בידך אפקיד רוחי כו' כי שם נת' ענין זה היטב.

ולפעמים יש עייפות אל הנפש, ע"י שנתרחקה מאמה/י, דהיינו הכבוד כנ"ל כי זהו טבעה של הנפש שבאורך הזמן נחלש אורה וצריכה חידוש בכל פעם. הנפש היא בחי' מלכות בחי' לבנה שהיא דבר הנפעל ובו נרשם הארות הנשמה ע"י הרוח המקשר וכפי האור המאיר בה כן נעשה בה כח להמליך את הש"י ולגלות כבוד שמים וטבעה שהולכת ונחסרת תמיד כי היא תחת הזמן והשכחה. ולכן צריכה חידוש תמיד כהלבנה. וככל שנחסר אורה נחלשת בהמלכת הש"י על עצמה ועל העולם דהיינו גילוי כבוד שמים, ומתבטא בזה שאדם נחלש בכח תפילתו ובכוונתו באכילתו לשם שמים וכיו"ב. **וצריך להחיותה ולהבריאה ע"י מים קרים, בבחי' (משלי כה)/י מים קרים על נפש עייפה** והמשך הפסוק "ושמועה טובה מארץ מרחק" והוא כפל לשון, כי רוצה לומר ששמועה טובה מחייה את הנפש כמו מים קרים, כפי שיתבאר לקמן שהמים האלה הם דברי תורה ששומע מפי הצדיק, דהיינו דברי חכמה הנקראת מרחק/י וגם שהיא תורה דעתיקה שממשיך הצדיק ממרחק. **דהיינו כי העייפות הנפש היא כשמתפללין בלא לב, עי"ז נתרחק הנפש מן הכבוד** דהיינו שנחלשת בגילוי כבוד שמים בכל מעשיה, **בבחי' (ישעיה כט) בשפתיו כבדוני ולבו רחק וכו'.** כי כוונת הלב זה **בחי' הנפש** כשהיא לא עייפה, **כמ"ש (תהלים כה) אליך ה' נפשי אשא ופירושו רש"י לבי אכוי** דהיינו כי הנפש בלב ששם חיות הדם שהוא הנפש, ונשיאות הנפש היא מה שמרים אותה כלפי שמיא, זה בחי' כוונת הלב. **אבל כשהלב רחוק מדיבורי התפילה, אזי הוא בחי' התרחקות הנפש שהוא בחי' הלב מן הכבוד, בבחי' בשפתיו כבדוני ולבו רחק.** ואזי יש עייפות אל הנפש, **וצריך להבריאה, ע"י מים קרים כנ"ל :**

ומים קרים מקבלין ע"י בחי' רעמים כדמצינו בטבע שהרעם מחלק את הגשם לכל מקום כפי הנצרך כפי שיבאר. **ורעמים נעשין ע"י מה שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו** דהיינו לצדיק חכם, כי זקן פירושו חכם/י ואפילו יניק בשנים, (לאפוקי משיבה שפירושו זקן בשנים) וכן משמע לקמן שמדובר בצדיק אמת. והכבוד שמכבדו הוא רעם הקורע את העננין הגורמים שכחה לזקן ואזי חוזר ונזכר בתורה ששכח, והיא מים קרים לשומע, **כמשרז"ל (ברכות ח ע"ב) הזהרו בזקן ששכח תלמודו [טז]/י שצריך ליזהר ולכבדו/י** ונתבאר בתורה לז את ה' שע"י הכבוד שנותנין לזקן נמשכת ויוצאת

¹ מ"ק - צ"ע הרי כל לידה היא שנפרד הולד מאמו ומדוע כאן זה נקרא עייפות הנפש ולפי המתבאר בהמשך שהריחוק הוא בחי' בשפתיו כבדוני ולבו רחק נראה לבאר שהכבוד הוא כבוד אלקים וכבוד אלקים היינו בחי' לכבודי בראתי וכו' נמצא שלידת הנפש כראוי היא שכשמיגע הכבוד החדש מיד האדם מחזיר אותו להש"י בדבורי שבח וכסופים להש"י מעומק ליבו בבחי' נפשי יצאה בדברו ולכן נקט רבינו לעיל צריך להזהר מאד כי כנ"ל הלידה היא ע"י יראה כי מיד כשבא הכבוד צריך לירא מאד פן ישל ויקח הכבוד לעצמו ואז יהיה כבוד מלכים שהוא כבוד נפול בחי' קישוי לידה שנופל הולד ומסתלקת אמו ח"ו כי ע"י שאין כאן נפש שמחזירה אותו להאלקים ממילא אין כאן כבוד אלקים, דהיינו לא נפש ולא כבוד, לא הולד ולא האם. אלא צריך שיהיו פיו ולבו שוים וקרובים ול"ז דהיינו שהנפש תקבל מהכבוד דהיינו מבינה עילאה דעת לדבר דבורי שבח וכבוד אליו ית'. נמצא שהלידה היא התגלות הנפש מתוך הכבוד אבל לא נפרדת לגמרי מאמה אלא מקבלת ממנה תמיד.

² **משלי פרק כה (כה) מים קרים על נפש עייפה ושמועה טובה מארץ מרחק:**

³ מתולד - עיפה

⁴ **חכמה** נקראת מרחק עיין תורה לה סוף אות ו' ועיין תורה מ' תנינא, וביאור בזה עיין תורה פג תנינא עה"פ אמרתי אחכמה וכו'.

⁵ **כמבואר** במצוות והדרת פני זקן ובתרגום יונתן - ותייקר אפי חכימא. וכן איתא בתורת כהנים (ו' יא) ובקדושין לב: תנו רבנן מפני שיבה תקום יכול אפילו מפני זקן אשמאי ת"ל זקן ואין זקן אלא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש מוקני ישראל (פס"י ג"ש זקן זקני. לכתוב אשך ידעת כי הם זקני העם וטוטינו) רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה שנאמר ה' קנני ראשית דרכו. (פס"י נוטריקון זה קנה חכמה)

תוספות - ואין זקן אלא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש כו' - לאו גזירה שוה גמורה היא דאם כן ליבעו מומחין כי התם אלא לא הוי אלא הוכחה בעלמא דוקן אשמאי אינו:

נראה שהגמ' למדה שהפסוק הוא כפל לשון ויליף שיבה מוקן. אבל בש"ע יו"ד סימן רמד הן שני דינין לקום לזקן בשנים מבן ע' שנה אפילו ע"ה, ולקום לחכם ממנו אפילו יניק, וההיקש גבי מוקן לשיבה הוא בענין קימה שצריך לשניהם, וכן להפך בהידור שלפעמים מספיק רק הידור לשניהם דהיינו שרק מראה עצמו מתחיל לקום.

⁶ בגמרא הגרסא ששכח תלמודו לאנסו וכן גרס רבינו בתורה לז את ה' [דף נא:] ע"ש וע"ש שמוהר"ת ציין לגמ' בסנהדרין צא. ולא לברכות כמו כאן א"ע ששתיקן ללאורה שוות בזה שהיא מיומל דכתי יאודה ורלוייתו מלוחות ושבזי לחות כלאון. ועיין לק"ה חובל ג' סוף אות ד שמוהר"ת מנכר כאן עפ"י המבואר שם בתורה לז.

⁷ **לעיל בתורה לז** העתיק את המאמר הזה כלשונו ששכח תלמודו לאנסו, והכא השמיט תיבת לאנסו. והסיבה נ"ל כיון ששם העניין הוא כפשוטו שמדובר בזקן שבאמת שכח את תלמודו, אבל כאן מדובר בצדיק גדול מאד שבדבריו יכול להחזיר בתשובה נפש עייפה של בעל בחירה, לכן מסתמא אין הכוונה כאן שהזקן בעצמו שכח תלמודו, אלא שהמתפלל בלא כוונה מחמת ריחוקו מהצדיק נתרחק מהש"י, ועי"ז אין לו כלים להשיג בדברי צדיק, אבל ע"י הכבוד שנותן לו דהיינו שמתבטל אליו ומתעורר לראות מעלתו אזי נעשים לו כלים להשיג בדברי הצדיק ואזי הם נעשים אצלו מים קרים על נפש עייפה.

תורתו כי שרשה בכבוד ומתגלית. ועי"ז ע"י הכבוד נעשין רעמים, ומשם באים מים קרים להחיות הנפש כנ"ל :

כי הרעמים על פי מחקרי הטבע הקדומים נעשין ע"י שיוצאין אידיים וקוטורים חמים, ובאים בתוך הענן ונתלהבים שם, ועי"ז נקרע הענן, ומזה נשמע קול הרעם [י"ז/י]. ופעולות הרעמים הן שע"ז נתחלקין המים של כל מקום י"ומקום [ט"ו/י], כפי הצריך להשקותו במדה ובמשקל כפי הראוי לפי המקום, בבחי' (תהלים קד)/י"ו מקול רעמך יחפזון יעלו הרים ירדו בקעות אל מקום זה יסדת להם פשט הפסוק מדבר מבריאת העולם שמקול גערת הש"י שאמר יקוו המים וכו' שהוא כקול רעם נחפזו המים ונקוו אל מקומם אשר יסד להם בים ואוקינוס, ורבינו דורש מכאן שגם הרעם שנעשה בענן כנ"ל גם מקולו נחפזו המטר דהיינו כל טיפה שבו למקומה שישד לה. כמו כן, כשנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, והשכחה הוא בחי' עננין דמכסין על עיינין [י"ח] על עיני החכמה דהיינו ראיית השכל שהיא התורה הפך הראיה הגשמית שהיא אל חיצוניות עוה"ז, וכשנותנין לו כבוד, והכבוד הוא בחי' אש, בבחי' (שמות כד)/י"ט וכבוד ה' כאש אוכלת פשט הפסוק הוא שמראה כבוד ה' שהיה על הר סיני במתן תורה נדמה לעיני בני ישראל לאש אוכלת ואילו למשה רבנו נדמה לענן ועל כן בא בתוכו, ורבינו דורש מצד שלעיני ישראל שהם בחי' נמוכה בחי' שכחה

^א הלשון ולכבודו משמע דבר נוסף על הוהירות וצ"ע א"כ ממה צריך להזהר.

^ב ספר הברית ח"א מאמר י' מקריות מוסדות תבל פרק יג

^ג ספר הברית - חלק א מאמר י' מקריות מוסדות תבל - פרק יג ועתה אגיד לך בני דעת החוקרים האחרונים בו, והם אמרו שסיבת הדבר הוא כאשר יתהוו לפעמים העננים מאד חם ויבש העולה מן הארץ אשר מעורב בו חלקי גפריית, הנה זאת חקרונה כן היא ואמת הדבר, כי כל משכיל על דבר ימצא בקל להכיר ובמעט הבחנה להפריד ענני הרעם מענני הגשם בוולת הרעם, כי העבים של הרעם יתראו שחורות כעורב מחמת חלקי הגפריית המקובצים בהם, אף גם האויר אשר בעת ההיא יקשה על האדם כי יורגש איוה כובד בנשימת רוח מחמת חלקי הגפריית המעורב בו, ומורה כי מעותד הרעם לבא. והנה אויר היבש והחם עם חלקי הגפריית המקובצים ומסוגרים בעבים ועננים השוכנים זה על זה ויעופו אלה על אלה על ידי זה יתחממו העננים בתנועתם ויחממו את חלקי הגפריית אשר בפנימיותם אף ברי יטריח עב על ענן וידחיק את האויר החם שבאמצע, ובהגיע אליהם הקור מן האויר הקר אשר למעלה מהעננים או כי יפגשו לפעמים העננים האלה בענן מטר מצונן והצנה אשר בענן המטר או אשר באויר האמצעי ידחיק את חלקי הגפריית והאויר החם יותר במקום צר, ויתרוצצו זה בזה ויעברו אלה באלה עד כי התחממו ויתלהבו כאש להבה, וברגע שמתלהב מתפשט האויר המסוגר עד מאד וישבר העב ויפיץ ענן אורו ויצא החוצה בכח ובקול רעש גדול כדרך כל האויר המאוסר באיוה מקום שכאשר יוצא משם הוא יוצא בכח גדול ומשמיע קול רעש חזק כאשר מאו השמעתין (במאמר ז' פרק ב'), ככה יעשה בעננים ויזי קולות וברקים, ואש הזאת תרעיד בתעצמות תנועתה את חלקי אויר העולם הסמוך לעננים וישליכם וידחיקם ויפיצם וככה יעשה בכל האויר בחלק אחר חלק עד כי ישמיע קול שאון ברעש וברעם. ואותו האור ונוגה כמראה אש הנראה יקרא בשם ברק, וקול המולה גדולה הנשמע יקרא בשם רעם, ושניהם ממקום אחד באו וברגע אחד מתהווים כענני האש והקול היוצא מקנה השרפה הגדולה הנקרא (קאנאן) ממש, ועל כי מן הלהב ומן האש יוצא ברק על כן מראהו כגחלי אש בוערת כמראה הלפידים:

^ד בתקפא ו' חוק ונראה שכתוב ומקיס

^ה עין ותר בראשית לא. ד"ה ר"א קפן

^ו זוהר ח"א דף לא. רבי שמעון והחבירא יסבו ורטו לדרוש עננין המסכת מימי החסד מאימא לז"א, ונודחו רבי קפין בקדמיתא ודרש, והתחיל לדרוש על הפסוק קול יהוה על המים אל הכבוד הרעים יהוה על מים רבים ומפס קול יהוה דא קול עלאה הוא קול העליון שהיא לימא, דממנא על המים שהיא ממונה על המסכת מימי החסדים שניסורה המלוכה תוך דעת דז"א, דנגדין מדרגא לדרגא והחסדים נמשכים מהדעת מספירה לספירה דהיינו שמתפשטים בחג"ת נ"ה, עד דמתפשטי לאתר חד בקנופיא חדא על שמתקבלים כל החסדים למקום אחד והיינו ביסוד דז"א וקס נכללים יחד, ואמר ההוא קול עלאה היינו הבינה, משדר לאנון מיין בארתייהו כל חד וחד בפום ארתיה היא משלחת ומשפעת את החסדים שזיעור וזלך הראוי כל חסד למקומו, דהיינו החסד דחסד בכלי החסד והחסד דגבורה בכלי הגבורה וכוומה, פהאי גנגא דממנא על מיא לשדר לון לכל אתר ואתר פדחוי ליה כמו בעל הגן הממונה לשלוח המים לכל מקום כראוי לו, כי יש מקום שצריך מים רבים ויש מקום שצריך מים מעטים, כך קול יהוה ממנא על מיא כך לימא ממונה על החסדים להשפיע לכל ספירה כראוי להן. ומה שכתוב אל הכבוד הרעים פירושו פמה דאת אמר ורעם גבורותיו מי יתבונן הרי שרעם הוא בחינת גבורה, דא סגרא דאתיא מן גבורה היינו המלכות הנקראת א"ל הכבוד שתיקונה צא מן הגבורה, ונפקא מיניה ויולאת ממנה לפי שהיא מושקעת בגבורה,

דבר אחר אל הכבוד הרעים ומפס דא ימינא דנפקא מיניה שפאלא היינו החסד דז"א שהיא בחינת ימין ונקראת א"ל כבוד חסד אל כל היום, וממנו יולאת הגבורה שהיא בחינת שמאל והיא גבורה ממוקמת לגודך בנין המלכות, ומה שכתוב יהוה על מים רבים פירושו יהוה חכמה היא סוד אות י' קס הוי"ה הכוללת את כל השם הוי"ה, על מים רבים פירושו על ההוא עומקא סתימא דנפיק מיניה החכמה היא למעלה מהבינה הנקראת עומק סתום על פס יסודה כנ"ל, ומימי החסדים יולאים מהחכמה אל הבינה, פמה דאת אמר ושפילך מיניה רבים היסוד לאצא הנקרא שזיעור משפיע את המים רבים על החסדים לאימא לז"א. (מק"ס)

^ז תהילים פרק קד (ו) תהום בלבבוש פסיתו על הרים יעמדו מים: (ז) מן גערתיך ינוסון מן קול רעמך יחפזון: (ח) יעלו הרים ירדו בקעות אל מקום זה יסדת להם: (ט) גבול שמת בל יעברון בל ישבון לכסות הארץ:

רש"י - מן גערתיך ינוסון - כשאמרת (בראשית א) יקוו המים ומאותו הקול יחפזון ונקוו אל מקום אשר יסדת להם:

^ח עננין דמכסין על עיני נזכר בזהר רע"מ פתח רנב. הובא בעין אחר בתורה ב/ו, ותורה טז, ובתורה סז תנינא. אמנס השכחה היא מוחין דקטנות דהיינו העלמת החכמה כמבואר בתורה מו ותורה לו נמצא שהיא כמו ענן המכסה על העינים ע"ש החכמה נאמר (פס"י כראשית ג)

^ט שמות פרק כד (טז) וישפן כבוד ידוד על הר סיני ויכסהו הענן ששית ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן: (יז) ומראהו כבוד ידוד כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל:

ביחס למשה, אצלם הכבוד הוא כאש אוכלת, והכי נמי לגבי זקן ששכח תלמודו הכבוד כאש הקורע את ענן שכחתו, והוא בא בתוך הענן בבחי' (שם יו/כ) וכבוד ה' נראה בענן פשט הפסוק מדובר בפרשת המתאוננים שבקשו בשר ואזי נראה להם כבוד ה' בענן ואמר למשה רבנו בין הערבים תאכלו בשר וכו' וידעתם כי אני ה' אלקיכם, ורבינו מצא כאן רמז/כא לזה שכבוד ה' שהוא אש כנ"ל בא בתוך הענן, היינו בתוך בחי' העננין דמכסיין על עיינין, ואזי נקרע הענן, ומוזה נעשין בחי' רעמים /כב. בבחי' (תהלים כט) אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים, שע"י הכבוד נעשין רעמים כנ"ל והכי נמי הכבוד שמכבד את הזקן קורע את הענן המכסה ומשכיח ממנו את התורה שבו ואזי היא נמשכת ומתגלית. ואזי יוצאין מים רבים, דהיינו שנתגלה דעת הזקן, ע"י שנקרע הענן המכסה על העיינין כנ"ל, בבחי' (ישעיה יא) ביומלאה הארץ דעה וכו' כמים לים מכסים, דהיינו שע"י דבורי הזקן זוכים להשגות אלוקות בחי' עוה"ב שאז האלוקות בגילוי והגשמיות נעלמת וזהו בחי' מים רבים הנ"ל. והם בחי' מים קרים, שעל ידן מחיין ומבריאיין^{כד} את הנפש כנ"ל :

וע"י אלו הרעמים דהיינו הכבוד שנותן לזקן נתחלקין מימי הדעת דהיינו התורה ששומע מהזקן לכ"א ואחד כראוי לו, לפי מה שצריך לקבל מים קרים להחיות את נפשו כדי לחזק אותה להיות דבוקה לאמה דהיינו שלא משיח דעתו כלל מכבוד שמים ואזי תפילתו בכוונת הלב בשלמות. וזה החילוק שבין הלומד מן הספר לשומע מפי צדיקי אמת [כ"ה/י]. כי כשלומד מן הספר, אינו יודע השיעור/כ"ו שצריך ללמוד להחיות נפשו. אבל כששומע מפי הצדיק, אזי משפיע לו בחי' מים קרים לפי הראוי לו, לפי מדרגתו^{כז} /כ"א, ע"י בחי' הרעמים כנ"ל /ל:

^כ שמות פרק טז (ט) ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני ידוד כי שמע את תלנתיכם: (י) ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד ידוד נראה בענן:

^{כא} ואולי אפ"ל שדברי רבינו נכנסים גם בפשט התורה דהיינו שבתחילה לא ידע משה מה לענות לישראל ואחרי שנראה כבוד ה' בענן דהיינו בא בתוכו וקרע את הענן שהיה על עיני משה וע"י נתגלה לו תורה מאת ה' לומר להם. וזהו דבר אל בני ישראל וכו' וידעתם דהיינו שע"י שמשוה ידבר אליהם את דברי ה' שזה בחי' תורה שיצאה ממנו ע"י הכבוד שקרע את הענן השכחה ע"י נמשך דעת לישראל כמים קרים על נפש עייפה, כי תלונות בני ישראל היו בחי' עייפות וריחוק הלב מהש"י ע"י שכחת כל הניסים הגלויים שהיו להם. ועיין לק"ה אבדה ומציאה א' אות ג' כעין זה בביאור וירב העם עם משה על שלא היה מים לשתות כשהגיעו לרפידיים ומשה צעק עוד מעט וסקלוני וביאר מזהרנ"ת שזה בחי' שכחה כי מיתה היא שכחה ומעט היא מוחין דקטנות ע"ש שמבאר שכיון שפגמו בכבוד משה הפילו עליו שכחה. והתיקון שציווה אותו הש"י עבור לפני העם שיכבדו אותך וע"י נתקן הכל ע"ש. שמח זה הכה בצור וחילק להם מים.

^{כב} מ"ק - צ"ע מדיקאמור כבוד ה' נראה בענן משמע שהכבוד שנותנים לזקן ששכח תלמודו הוא כבוד ה' וקשה כי כבוד ה' הוא כבוד הבא מלמעלה, או כבוד שמכבדים את הש"י בעצמו, ואיך אדם יכול לתת לחבירו כבוד ה'. ונראה שזקן היינו זה קנה חכמה והכוונה לצדיק דייקא וכפי שמבאר בסוף תורתו היא מים קרים על נפש עייפה דהיינו שמחזירים לאדם את כוונת התפלה דהיינו מעוררים אותו לתשובה שלימה. ואע"פ שאפשר להתעורר לתשובה מכל אדם, אבל כאן כיון שמדבר מוקן דייקא נראה שכוונתו לצדיק גדול שמעורר לתשובה הרבה יותר מכל אדם אלא ממש מחזיר טיפי מח שנאבדו לנו וכדלקמן שעל ידו זוכים לבחי' השגת עוה"ב בחי' מלאה הארץ דעה כמים לים מכסים דהיינו שהאדם היכן שמסתכל רואה רק אלוקות ואילו הגשמיות נעלמת ממנו הפך עוה"ז. ודעת כזה יכול רק הצדיק הגדול להאיר לנו וכדלקמן שזה החילוק בין הלומד בספר לשומע מהצדיק מהצדיק דייקא.

^{כג} מתרלו - כי מלאה

^{כד} מתרצו - ומבריאים

^{כה} עיין תורה יט אות א ואת ט' ותורה כ אות ד'

^{כז} משמע שהזקן הנ"ל הוא הצדיק האמת וצ"ע איך שייך אצלו שכחה, ואולי ע"י שחולק על הצדיק אזי לגביו נעלם מהצדיק מה שצריך לתיקונו וע"י הכבוד חוזר, ויש הרבה בחינות במחלוקת על הצדיק

^{כז} צ"ע משמע שכל ההבדל בשיעור וכמות ואילו באיכות אין הבדל כשלומד מן הספר, ואילו בתורה יש מבואר יש הבדל עצום באיכות. וצ"ל שכאן כיון שמדבר מרעמים שמחלקים שיעור המים לכל מקום לכן לא נקט אלא ענין השיעור.

^{כח} מתרלו - מדינתו

^{כט} עיין תורה קלד שהצדיק נזהר לומר תורה רק באופן שכל אחד ישמע רק כפי מדרגתו ולא יותר. ועיין לעיל תורה ס אות ז' כשהצדיק לומד עמ"נ ללמד ולשמור ולעשות אזי הקב"ה שומר אותו שישתכח מתלמיד שאינו הגון ונראה הכוונה שלא ישמע יותר מהראוי לו. והכי נמי כאן ע"י שמכבד את הצדיק נעשה רעמים ומשקה אותו הצדיק מימי התורה בדיוק הנצרך לו כנ"ל שהרעם מחלק את מימי העננים לכל מקום כפי הראוי לו. וצ"ע בזה כי לפי תורה לו (כפי שלמד מזהרנ"ת בלק"ה חובל) משמע כיון שהנפש שרשה בכבוד אזי ככל שמכבד יותר כן יוצאת נמשכת התורה יותר, משמע שהכבוד גורם להתגלות התורה ולא מדרגתו, ונראה שבאמת א"א לומר שאם יכבדו יותר יוציא מהצדיק גם למעלה ממדרגתו שהרי זה פגם לצדיק כנ"ל בתורה קלד. אלא שכל שמכבד את הצדיק ביותר ביטול וקיום דבריו, כך גם נעשה אצלו כלי לקבל יותר תורה מהצדיק נמצא שהכבוד שמכבד את הצדיק גורם לו להשיג יותר בתורת הצדיק וזוכה לשמוע יותר בדברי הצדיק כי יותר דבריו מכוונים אליו.

וְאֵלוֹ הַמִּים קָרִים שמקבל מהצדיק הזקן דקדושה, **מַחֲזִיז וּמְתַקֵּן אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיָּתָה עֵיפָה ע"י שְׁנֵתְרַחֵק מִן הַכְּבוֹד, ע"י שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּלֹא כוּוֹנֹת לֵב הַלֵּב כִּנ"ל. כִּי הַסְתַּלְקוֹת הַחֲכָמָה מִן הַזְקֵנִים, הֵינּוּ מִבְּחֵי זֶקֶן שֶׁשָׁכַח תַּלְמוּדוֹ הַנ"ל, זֶה נַעֲשֶׂה ע"י מַה שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּלֹא לֵב, וְכַמ"ש (שֵׁם בִּישְׁעִיהָ כֵּט)/ל"ב בְּשִׁפְתָיו כְּבוֹדוֹ וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְתֵהִי יְרָאתֶם אוֹתִי מִצֹּת אֲנָשִׁים מְלוּמְדָה לְכֵן הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְלִיא אֶת הָעַם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאַבְדָה חֲכָמָה חֲכָמִיו וּבֵינֵת נְבוּנֵי תַסְתַּתֵּר מֵהֵעַם/ל"ג. מְבוֹאֵר בְּפֶסוּק שֶׁתְּפִילַתֵינוּ בְּלֹא לֵב גּוֹרֵמַת שֶׁחֲכָמָה הַחֲכָמִים/ל"ד תֵּאבֵד וְתִתְעַלֵּם מֵהֵעַם וְנִשְׁעֵם לָהֶם כְּדַבֵּר פְּלֵא/ל"ה שֶׁאֵין לָהֶם הַשְׂגָּה בּו וְע"כ ע"י שְׁנוֹתֵינוּ כְּבוֹד לְזֶקֶן שֶׁשָׁכַח תַּלְמוּדוֹ, שְׁעִי"ז חוֹזֵר וְנִתְגַּלָּה חֲכָמָתוֹ כִּנ"ל ע"י בְּחֵי הָרַעְמִים כִּנ"ל, נִמְצָא שֶׁבְּזֶה בְּעַצְמוֹ מִתְקַן הַפֶּגֶם שֶׁגָּרַם ע"י שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּלֵי כוּוֹנֵת הַלֵּב/ל"ו, דֵּהֵינּוּ שֶׁגָּרַם הַסְתַּלְקוֹת הַחֲכָמָה מִן הַזְקֵנִים כִּנ"ל, כִּי עֲכָשִׁיו ע"י הַכְּבוֹד שְׁנוֹתֵן לָהֶם, חוֹזֵר וְנִתְגַּלָּה חֲכָמָתָם כִּנ"ל. וְע"כ אֵזִי עִי"ז בְּעַצְמוֹ יוֹצֵאֵן מִים קָרִים, וּמַחֲזִיָּה אֶת נַפְשׁוֹ שֶׁהִיָּתָה עֵיפָה ע"י פֶּגֶם הַתְּפִילָה לִי כִּנ"ל וְנ"ל עֵיקֶר יִסוּד הָעֵינִיִן בֹּזֵה שֶׁהִתְרַחֲקוֹת מֵהַש"י וְהִתְרַחֲקוֹת מֵהַצְדִּיק וְתוֹרָתוֹ זֶה עֵינֵיִן אֶחָד לְכֵן הַכְּבוֹד וְהַהֲתַקְרָבוֹת לְצַדִּיק הֵיא בְּעַצְמָה מִתְקַנֵּת אֶת הַהִתְרַחֲקוֹת מֵהַש"י :**

וְזֶה בְּחֵי (אֵיּוֹב לז) יִרְעֵם אֵל בְּקוֹלוֹ נִפְלְאוֹת, הֵינּוּ שְׁקוֹל הָרַעְמִים דֵּהֵינּוּ הַכְּבוֹד שֶׁמְכַבֵּד אֶת הַצְדִּיקִים מִתְקַנֵּן אֶת בְּחֵי הַנִּפְלְאוֹת, שֶׁהוּא בְּחֵי הַסְתַּלְקוֹת הַחֲכָמָה מִן הַזְקֵנִים, כִּמ"ש הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְלִיא הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאַבְדָה חֲכָמָה חֲכָמִיו וְכו'. מֵהֵעַם. וְע"י הָרַעְמִים נִתְתַקֵּן, וְחוֹזֵר וְנִתְגַּלָּה חֲכָמָתָם לְעַם הַמִּתְקַרְבִּים וּמְכַבְדִּים צְדִיקִים כִּנ"ל:

ל מ"ק – צ"ע כִּי לְעִיל אִמֵּר שְׁרַעְמִים הֵם כְּשֵׁנוֹתֵן כְּבוֹד לְזֶקֶן שֶׁשָׁכַח תַּלְמוּדוֹ וְכַאֵן מִשְׁמַע שֶׁהוֹקֵן הוּא צְדִיק אֲמַת. וְנ"ל כִּי בְּאֲמַת גַּם אֲצֵל הַצְדִּיק יֵשׁ בְּחֵי שְׁכַחָה בְּחֵי עֵנִיִן הַמְכַסִּים אֶת תוֹרָתוֹ כִּי גַם צְדִיקִים גְּדוּלִים יֵשׁ אֲצֵלָם תוֹרָה שְׁלֹא מִתְגַּלֵּית אֲלֵא ע"י שֶׁמְשַׁבְּחִים אוֹתָם וְכַמְבוֹאֵר בְּסוֹף תוֹרָה קָבוֹ וְעֵינֵי שִׁיחוֹת הָר"ן קִמ עַה"פ מִי בּו לְיוֹם קִטְנוֹת מִי גֵרַם לָהֶם לְצַדִּיקִים וְכו' וְעֵינֵי תוֹרָה יֵח שֶׁהִרְגַע בְּאִפּוֹ ית' מִתְבַּטֵּא אֲצֵלָם בְּכַעַס עַל עֲצָמָם וְסוֹבְרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַנְהִיג. וּבְאֲמַת עֵינֵי לִק"ה חוֹבֵל ג' סוֹף אוֹת ד' שְׁמוֹהֲרַנ"ת מְבַאֵר שֶׁעֵינֵי זֶה שֶׁל זֶקֶן שֶׁשָׁכַח תַּלְמוּדוֹ שֵׁיִן בְּכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי יֵשׁ לוֹ שֶׁרֵשׁ בּוֹקֵן דְּקִדּוּשָׁה ע"י"ש.

לא מתורלו - כוונת

לב ישעיה פרק כט (יג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְעֵן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִי וּבִשְׁפָתָיו כְּבוֹדוֹ וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְתֵהִי יְרָאתֶם אוֹתִי מִצֹּת אֲנָשִׁים מְלֻמְדָה: (יד) לְכֵן הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאַבְדָה חֲכָמָה חֲכָמִיו וּבֵינֵת נְבוּנֵי תַסְתַּתֵּר:

רש"י – (יד) לְכֵן הִנְנִי – הוּא אֲשֶׁר יוֹסִיף לְהַפְלִיא פְּלֵא וְנוֹסֵף עַל פְּלֵא כִּיִּסוּי עַל כִּסוּי אוֹטָם עַל אוֹטָם וְמַהוּ הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאַבְדָה חֲכָמָה חֲכָמִיו, קִשָּׁה סִילוּקָם שֶׁל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל כְּפִלִים כְּחוֹרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְכֹל קִלְלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנַה תוֹרָה שְׁכוּלֵן אֵינָן אֲלֵא הַפְּלֵא אַחַת וְהַפְּלֵא ה': אֶת מְכוֹתָךְ (דְּבָרִי כח) וְכַאֵן שְׁתֵי הַפְּלֵאוֹת:

לג כן נ"ל עיקר. ואינו מוכרח דמשמע שיש בחי שכחה אצל הצדיק ע"י שפוגמים בכבודו ועיין לק"ה אבדה ומציאה א' אות ג' הבאתי דבריו לעיל.

לד מדברי רבינו מבואר שמדובר בחכמי אמת שתפילתם כן כראוי ורק בגלל העם שתפילתם בלא כוונה נאבדת מהם חכמתם כעונש לעם ולא לעצמם. אבל עיין ספר חסידים סימן מו שלמד שמדובר בחכמים שהם בעצמם מתפללים בלי כוונה והעונש הוא להם בעצמם שנאבדת מהם חכמתם.

לה הביאור נ"ל שנקט פלא לומר שלא תאבד מהחכמים בעצמם שהרי הם צדיקים אלא שתאבד מהעם שליבם רחוק מהש"י, ונקט פלא לומר שהרחוק מהש"י רחוק מהצדיק ולכן לא מצליח להבין דבריו ונדמים לנפלאות בעיניו וכן להפך הרחוק מהצדיק רחוק מהש"י, לכן ע"י שמכבד את הצדיק ע"י שבא לשמוע תורתו חוזר ונעשה קרוב להש"י ומתפלל בכוונה. נמצא שלא רק התורה ששומע מהצדיק גורמת אלא גם עצם ההתקרבות לצדיק. (לעיל כתבתי שנאבד מהחכמים בעצמם)

לו נ"ל לבאר עפ"ז מה שנתקשיתי במאמר לכו חזו על הגמ' בשבת קלח: שעתידה תורה שתשתכח דכתיב ישוטטו לבקש דבר ה' ולא ימצאו ורשב"י חולק על חכמים ואמר כי לא תשתכח התורה דכתיב "כי לא תשכח מפי זרעו. ועי"ש בגמ' שבת הני"ל שרב למד זאת מפסוק בדברים כח "והפלא ה' מכותך" ופירש אותו עפ"י פסוק בישעיהו כט "הנני יוסיף להפליא וכו' ואבדה חכמת חכמי וכו'". וצ"ע הרי חי אחרי רשב"י מדוע עדין סבר כחכמים ובפרט למ"ד שהוא רבי אבא שבזוה"ק. ומדוע לא למד כחכמים מפסוק מפורש בעמוס ח' "ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו". ולפי המבואר כאן נראה לבאר נפלא טעם שרב למד מהפסוק בישעיהו כי בפסוק הזה רמזו גם כיצד רשב"י יתקן את שכחת התורה, כי מבואר בו הטעם לשכחת התורה – דכתיב (יג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְעֵן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִי וּבִשְׁפָתָיו כְּבוֹדוֹ וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְתֵהִי יְרָאתֶם אוֹתִי מִצֹּת אֲנָשִׁים מְלֻמְדָה: (יד) לְכֵן הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאַבְדָה חֲכָמָה חֲכָמִיו וּבֵינֵת נְבוּנֵי תַסְתַּתֵּר: הרי מבואר ששכחת התורה היא בגלל שאין יראה ומתפללים בלא לב ובלא כוונה, ומבואר כאן שהתיקון לזה הוא לכבד את הצדיק ולבוא לשמוע תורה מפיו, וזו הסיבה שרשב"י אמר שלא תשתכח תורה מישראל וחכמים לא ירדו לסוף דעתו כי רק הוא ידע מעלת הצדיקים שהם אוצר של יראת שמים שיש בכוחם להחזיר למי שבא אליהם ומכבדם את היראה ואהבה וכוונה הלב בתפלה שעי"ז גם תצא ותתגלה התורה מהכיסוי הנפלא שעליה.

לו מתרצו - התפלה

מוהר"ן לקמן כותב שמכאן לא מכתב כראוי, ונראה שכאן מעמיק רבנו לבאר יותר מה הפירוש תפילה ככוונת הלב כראוי, שהיא הפך מעייפות הנפש הנ"ל. ועיין תורה מח כיצד התפלה בבחי' כל עצמותי תאמרנה, דהיינו תפלה בכח ואזי כל דבריו בה הם דברי ה' ממש.

מתבאר כאן שעייפות הנפש הנ"ל, שהיא חולשת המוחין וחסרון כוונת הלב בתפילה, היא פגם העצמות. וכן בעניין התיקון ע"י הרעמים שהם דבורי הצדיק היוצאים מכח אש הכבוד שקרע את הענן המכסה על עיניו, מבאר שפועלים על העצמות כמו על הנפש בבחי' שמועה טובה תדשן עצם ומח עצמותיו ישוקה ע"י המים הקרים שמחלק הרעם היוצא מהצדיק לעורר את הנפש העיפה. ובפירוש מבאר רבינו שהנפש והעצמות עניין אחד וצ"ע בזה קצת כי איתא בחז"ל הדם הוא הנפש ואילו העצמות שם המח שהיא בחינה גבוהה יותר אמנם. עיין תורה ד' שפגם הנפש שע"י החטא נחקק בעצמות. אלא ששם מבואר שמתקנים לא מועיל תשובה אלא רק ויודי לפני צדיק אמת שהוא בחי' אין. ואילו כאן יש לזה תיקון ע"י דבורי הצדיק לבד.

ואזי כשמחייז הנפש ע"י מים קרים הנ"ל דהיינו דבורי הצדיק המחייז את הנפש, **מחייז גם את**

העצמות. כי פגם הנפש הוא פגם העצמות [לחן, כמ"ש (תהלים ו')/לט] חנני ה' כי אומלל אני

רפאני ה' כי נבהלו עצמי וסמוך לו **ונפשי נבהלה מאוד** וכו', דהיינו שהם שני פסוקים סמוכים ורבנו לומד אותם ככפל לשון דהיינו שבהלת עצמי/מ שהיא בהלת נפשי, ונראה שגם "אומלל אני" מתפרש באותו עניין וכפרש"י דל כח דהיינו עייפות הנפש הנ"ל, לשון ניתוק וכריתה מהש"י (כהמצודות שם). **כי**

ע"י שאין מתפללין בכוונת הלב, שע"י הוא עייפות הנפש, ע"י הוא פגם העצמות. כי

צריך להתפלל להרגיש/מא דהיינו כשמתפלל צריך להרגיש **דבורי התפילה בכל עצמותיו/מב,**

בבחי' (שם לה) כל עצמותי תאמרנה [מג] דהיינו דבורי תפילה היוצאים מעומק הלב מעצם האדם

שבי והעיקר מכח כוונת הלב בשלימות (וכן ביארנו בתורה מח עניין התפלה בכח שם/מט). **וע"י המים**

קרים, שע"י מחיה הנפש, ע"י מחיה העצמות, בבחי' (איוב כא)/מח **ומוח עצמותיו ישוקה**

פשט הפסוק היא טענת איוב על הטובה שיש לרשעים ולעומת זה הרעה שיש לצדיקים, ומתאר שם באריכות הצלחת הרשעים ואומר שהרשע נפטר שאנן ושבע וגופו בריא ולעומתו הצדיק נפטר בנפש מרה

ורעב, ונראה שרבינו מצא כאן רמז להנ"ל ששמועה טובה שהיא כמים קרים משקה ומדשנת את העצמות.

וזה בחי' (משלי כה)/מו **מים קרים על נפש עייפה ושמועה טובה מארץ מרחק** נראה שרבנו

לח עיין תורה ד' שהעונות נחקקים בעצמות וידוע שהעונות הם בנפש

לט **תהילים פרק ו** (ג) חנני יְדוּד כִּי אֶמְלֵל אֲנִי רְפָאֵנִי יְדוּד כִּי נִבְהָלוּ עֲצָמָי: (ד) וְנַפְשִׁי נִבְהָלָה מְאֹד וְאַתָּה יְדוּד עַד מָתַי:

אמלל פרש"י דל כח. ומצודות ציון פירש – אומלל – עיין ענין כריתה כמו ימולל ויבש (תהלים צ') והוא מלשון מילה:

מ **צ"ע כי לכאורה** אם כרבינו היה צריך להיות כתוב נבהלו עצמותי, אבל ע"ש מלבי"ם שגם הוא פירש עצמי לשון עצמותי, ונראה שכונת רבינו גם בעצמותי לעצמי דהיינו שהתפילה צריכה לצאת מעצם האדם ולא מחיצוניותו וזה גם לשון עצם כמ"ש באדה"ר שאמר זאת הפעם עצם מעצמי, ונראה שכאן הכוונה למח העצום וסגור בתוך בתוך העצמות שהוא התפשטות ממוח שבראש שהוא פתילת הנשמה כמ"ש נר ה' נשמת אדם.

מא **הלשון משמע** שרוצה לומר שצריך להתפלל על זה שנוכה להרגיש את דבורי התפילה בעצמות.

מב **עיין בתפילות** מוהר"ן על תורה ה' – וכל מיני כח שנמצא בי ברמ"ח אברי וש"ס גידי, בבשר וגידין ועצמות ועורקים בחלב ובדם, וכל הכח שיש במח שבראש ובמח שמתפשט בכל הגוף, וכל הכח שיש בחמשה חושים, וכל שאר מיני כחות כולם יוכללו בתוך התפלה.

מג עיין תורה מח

מד **ובהקדמה לתורה ה'** בעניין תפילה בכח הארכנו לבאר שלישי את הלב ע"י הרעם שהוא תפלה בכח, עיקר הכוונה שם ליראה שממנה יוצא הקול, ואילו הקול כפשוטו הוא לאנשים כערבנו בבחי' קול מעורר הכוונה, אבל לא שזה עצם הרעם. וכ"ש כאן שעיקר המכוון הוא לתקן עייפות הנפש שנתרחקה מכוונת הלב שעיקר הוא הכח שבכוונה וכל עצמותי הכוונה שיצא הדיבור מעומק העצם אדם שבי, והקול לעורר הכוונה הזו. אמנם כיוון שעייפות הנפש היא בעצמה גם עקמימות הלב מסתמא צריך לזה גם את התיקון המבואר שם בתורה ה' דהיינו יראה ואהבה.

מה **איוב פרק כא** (כג) זֶה יְמוֹת בְּעֵצָם תָּמוּ כִּלְוֵי שְׁלָאֲנָן וְשְׁלִיוֹ: (כד) עֲטִינְיוּ מְלֵאוּ חֶלֶב וּמִחַ עֲצָמוֹתַי יִשְׁקָה: (כה) וְזֶה יְמוֹת בְּנֶפֶשׁ מְרָה וְלֹא אֶכֶל בְּטוֹבָה:

מו **משלי פרק כה** (כה) מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה וְשְ�מוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מְרָק:

מז **מצודות דוד** – (כה) מים קרים וגו' – שני אלו הנאתן שוה והם מים קרים הנשפכים על נפש העיפה מרוב החום ושמועה טובה הבאה לאדם ממרחק:

מלב"ם – (כה) מים קרים על נפש עיפה – כמים קרים שמביאים על נפש עיפה הצמאה למים, במקום שאין שם מים ומביאים ממק"א, כן דומה מי שנפשו עיפה לשמוע מה שיעשו משפחתו או ב"ב אשר הם בארץ מרחק ואין לו ידיעה מהם, יבא לו משם שמועה טובה משלומם, שישב נפשו העיפה אל קרבו ויחי:

לומד את הפסוק ככפל לשון נמצא ששמועה טובה מארץ מרחק היא בחי' מים קרים על נפש עייפה. שמועה טובה, זה בחי' קול הרעמים שמשמיעין עצמן בטוב, שהם מתקנין התרחקות הנפש מן הכבוד, וזה בחי' שמועה טובה מארץ מרחק, שזהו בחי' מים קרים על נפש עייפה, שהם באים מן הרעמים שהם בחי' שמועה טובה כנ"ל:

וזה בחי' (שם טו)/^מ שמועה טובה תרשן עצם פשט הפסוק רוצה לומר שמראה עינים פועל על הלב ושמיעת האוזן על העצמות, ויש כאן רמז שע"י בחי' שמועה טובה דהיינו דברי תורה ששומע מהצדיק, שהיא בחי' רעמים, שמשם בחי' מים קרים, שהם מחיין ומבריאין הנפש כנ"ל, עי"ז נתתקנין ונתרשנין העצמות, בבחי' ומוח עצמותיו ישוקה כנ"ל. וזה תרשן עצם כנ"ל, כי תיקון הנפש הוא תיקון העצמות כנ"ל :

^{מח}(מן תיבת ואזי כשמחיין הנפש עד כאן. לא נכתב כראוי) :

תורה זו נאמרה בחג השבועות ועתה יבאר כיצד כל התורה הזו רמוזה בפסוקי התורה המדברים בחג הביכורים

וזה בחי' [מט] וביום הביכורים, ביכורים לשון בכור דהיינו הולדה ראשונה שהיא קשה. "וביום" רומז לביטול הקושי, כי יום הוא בחי' חסד הפך הלילה שהוא חושך ודין הגורם לקושי הלידה, נמצא ביום הבכורים הוא בחי' הולדת הנפש בלי קישוי לילד, כי ביכורים לשון לידה בקושי בחי' (ירמיהו ד) צרה כמבכירה, שהוא בחי' קישוי לילד כי מבכירה הכוונה ללידה ראשונה דהיינו לידת הבכור שכידוע היא קשה יותר. וגם ביום הביכורים הוא בחי' גידול הנפש ע"י הכנעת היצה"ר, בחי' הכתוב (זכריה יב)^נ שלעתיד לבוא ישחטו את היצה"ר ואזי יספידו ויבכו עליו ^{נא}בְּהַמִּיר עַל הַבְּכוֹר [גי] כמו שממררים בבכי על מיתת בכור/^ג, דהיינו שהצדיקים יבכו מאד כשיזכרו בצערם שהיה להם בחייהם לכבוש את היצה"ר (פרש"י סוכה נב.).^{נד} שהוא צער הגידול דהיינו שיבכו על צער שהיה להם בגידול הנפש ע"י כבישת היצר הרע. מקרא קודש, זה בחי' שהכבוד שהוא בחי' קדש, כמ"ש (שמות כט) ונקדש בכבודי, הוא קורא את הרגלין, בבחי' צדק יקראהו לרגלו כנ"ל: והשאר לא ביאר [גה] ועיין לק"ה חובל בחברו ג' שם מבאר מוהרנ"ת יותר :

לק"ה חובל בחברו הלכה ג' (יט) ואגב שְׂזָכִיתִי לְעֶסֶק בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת הַנִּלְהָאֵר ה' עיני לְפָרֵשׁ סִיּוֹם הַפְּסוּק וּבִיּוֹם הַבְּכוּרִים שְׂנַאֲמָרָה זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבְעוֹת עַל זֶה הַפְּסוּק, אָבָל לֹא זָכִינוּ לְשִׁמְעַת בְּאֹר הַפְּסוּק בְּעֶצְמוֹ עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת רַק אַחַר כֵּן שְׂמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ קִצַּת בְּאֹר רַק עַל הַתְּחִלַּת הַפְּסוּק וּבִיּוֹם הַבְּכוּרִים שֶׁהוּא בְּחִינַת הַיְלֻדֶת הַנְּפֶשׁ וְגִדּוּל הַנְּפֶשׁ, כְּמִבְּאֵר שֶׁמֶ, מְקַרָּא קִדְשׁ זֶה בְּחִינַת שֶׁהַכְּבוֹד שֶׁהוּא בְּחִינַת קִדְשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וְנִקְדַּשׁ בְּכָבוֹדִי קוֹרָא וְכוּ', עֵינַי שָׁם בְּסִפְרָה. וְנִרְאֶה לִי לְבָאֵר שְׂאֵר הַפְּסוּק,

^{מז} משלי פרק טו (כט) רחוק ידוד מרשעים ותפלת צדיקים ישמע: (ל) מאור עינים ישמח לב שמועה טובה תרשן עצם: (לא) און שמעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין:

מצודות ציון – (ל) תרשן – ענין שומן:

^{מח} הערת מוהרנ"ת בתקפא

^{מט} * במדבר כח טו

^נ זכריה פרק יב (י) וישפכתי על בית דוד ועל יושב ירושלים רוח חן ותתנגנים והביטו אלי את אשר דקרו וספדו עליו כמספד על היחיד והמר עליו כהמר על הבכור:

ראיתי מקשים דיחיד סותר לבכור שהרי הבכור נקרא בכור כלפי אחיו ואם הוא יחיד למה נקרא בכור ועיין מלבי"ם שביאר שתחילה ספרו לו כמו על בן יחיד ואח"כ אחרי שיבוא משיח בן דוד עדיין יבכו עליו אבל כמו על בכור.

ועיין סוכה נב. שנחלקו רבי דוסא ורבנן על מה ההספד בפסוק הוזה האם על משיח בן יוסף שיהרג או שספרו על שחיטת היצה"ר

^{נא} בתולדו - כהמר (כמ"ש בפסוק) עיין בזכריה שהניקוד כהמר, ובכל המונקדים כולם יש כאן טעות שניקדו כהמיר.

^{נב} עיין מצודת דוד שיבכו עליו במיריות לב כמו שממררים בבכי על מיתת הבכור. ועיין סוכה נב. שהוא הספד הצדיקים על שחיטת היצה"ר לעת"ל לחוד מ"ד ועי"ש פרש"י שבוכים כשנוכרים על צערם שהיה להם בחייהם לכבוש את היצה"ר והיינו כזי על צער גידול הנפש שהיה להם בחייהם.

^{נז} מה שרבנו נקט דייקא הסיפא כהמר על בכור ולא נקט הרישא כמספד על יחיד שזה יותר מבכור כמבואר במלבי"ם כיון שרצה לקשר ללשו ביום הביכורים שאותו מבאר כאן.

^{נד} אמנם המהרש"א שם מקשה וחולק על פרש"י אבל רבינו נ"ל שפירש כפרש"י

^{נה} ועיין לק"ה חובל ג' יט שמוהרנ"ת מבאר מה שחסי כאן

וביום הבכורים הוא בחינת גדול הנפש והולדת הנפש כנ"ל, ובהקריבכם מנחה חדשה לה', זהו בחינת צדקה, כמו שפרש רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (בלקוטי תנינא סימן ד) בעצמו זה הפסוק על צדקה בבחינת מגישי מנחה בצדקה. **מקרא קדש** זה בחינת העלאת הכבוד בחינת צדק יקראהו לרגלו, כמו שמבאר שם שהכבוד שהוא בחינת קדש כנ"ל קורא את הרגליו, שזהו בחינת תקון הכבוד כנ"ל שזה נעשה על ידי צדקה שהוא בחינת מנחה חדשה כנ"ל שעל ידי זה שמתקנין הכבוד על ידי הצדקה על ידי זה זוכין לקבל נפש חדשה על ידי הכבוד וזאת הנפש צריכין להוליד ולגדל שזהו בחינת וביום הבכורים כנ"ל. **כל מלאכת עבודה לא תעשו** זה בחינת שנתבטל זהמת הנחש שבא על ידי חטא אדם הראשון שהוא פגם תאות אכילה שעל ידי זה נהיוו הל"ט מלאכות שהם בחינת בעצבון תאכלנה, בחינת בועת אפך תאכל לחם וכו'. פי מחמת שנפגם הכבוד על ידי תאות אכילה שהוא חטא אדם הראשון על ידי זה נפל הכבוד שממש הפרנסה והאכילה בחינת שלחן מלכים נפל אל הסטרא אחרא, שהוא בחינת נפילת הכבוד אל העיוי פנים כנ"ל. ועל פן צריכין יגיעות גדולות בחינת ל"ט מלאכות עד שמבררין הפרנסה מזהמת הנחש מבין הקלפות והכל מחמת שנפל הכבוד וכו' כנ"ל. אבל לעתיד כשייתקן חטא אדם הראשון ויעלה הכבוד מן הסטרא אחרא אז יתבטלו כל הל"ט מלאכות, כי יהיה יום שכלו שבת וכו'. וזהו: כל מלאכת עבודה לא תעשו, זה בחינת עלית הכבוד מבין הסטרא אחרא, שהוא בחינת בטול כל הל"ט מלאכות שבאו מפגם הכבוד כנ"ל.

מ"ק – סיכום עפ"י ראשיתה שהיא בנויה על הפסוק ויבן ה' אלקים את הצלע עד ויביאה אל האדם מבואר בכהאריז"ל שבפסוק זה נרמו כל בנין המלכות מאחר הניסור של הצלע ממנו עד היחוד השלם ורבינו מבאר כל הענין על דרך העבודה כיצד בקטנותה של המלכות דהיינו שהמלכת הקב"ה היא בקטנות אוי מתגברים העזי פנים ולוקחים לעצמם את המלכות ומבאר כיצד ע"י חסד שבצדקה מעלה אותה מהם אל המביני מדע בעלי הדעת הראויים למלכות שכח בהם לעמוד בהיכל מלך ואז נעשה מחלוקת שהעזי פנים רוצים להתגבר וצריך לתת להם כי דייקא עי"ז הם נופלים ואז אפשר להתפלל כראוי בכוונה בבחי' כל עצמותי תאמרנה דהיינו יחוד קב"ה ושכינתיה. עוד נתבאר בתורה שצריך להזהר כשבא כבוד חדש כי מלובש בו נפש ונראה הכוונה בזה כי הכבוד הוא הארת הבינה שהיא מוחין דועיר (כידוע שנה"י דבינה חב"ד דז"א) והנפש היא המלכות לכן כשבא כבוד דהיינו מוחין שעל ידם יוכל לתקן את המלכות ועי"ז יתקיים בו ויביאה אל האדם ויזכה בנפש וכח להמליך על עצמו את הקב"ה ביתר שאת צריך לעשות פנים לכבוד דהיינו לקבל אותו ביראה דהיינו בוש בשפלות והכנעת העזות שלא יפול לגאוה ועי"ז יוליד את הנפש מתוך הכבוד בלא קישוי הולדה כי מיד כשבאה יחזיר כל הכבוד אליו ית' בדברי שבחו של מקום בכל כוונת ליבו וישתדל בזה עד שיזכה לתפילה בבחי' יחוד כנ"ל ויתקיים בשלימות ויביאה אל האדם.